

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE OKUL
ÖNCESİ EĞİTİMİN DURUMU: SÜREÇ ANALİZİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hatice AĞLAMAZ

ORCID: 0000-0003-2262-3121

BURSA-2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN DURUMU: SÜREÇ ANALİZİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hatice AĞLAMAZ

ORCID: 0000-0003-2262-3121

BURSA-2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Hatice AĞLAMAZ

Tarih: 15/04/2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 23/03/2022

Tez Başlığı / Konusu: Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu: Süreç Analizi / Araştırmanın konusu: 11 Mart 2020 tarihi ile 6 Eylül 2021 tarihleri arasında pandemi sürecinde ülkemizde okul öncesi eğitim ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararların, çıkarılan yönetmeliklerin ve gerçekleştirilen uygulamalarının süreç analizinin yapılması ve pandeminin Türkiye’de okul öncesi eğitim üzerindeki etkilerinin tespit edilmesidir.

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 88 sayfalık kısmına ilişkin, 23/03/2022 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %15 ‘tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları’nı inceledim ve bu Uygulama Esasları’nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

23/03/2022

Adı Soyadı:	Hatice AĞLAMAZ
Öğrenci No:	801982004
Anabilim Dalı:	Temel Eğitim
Programı:	Okul Öncesi Eğitim
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

“Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu: Süreç Analizi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Hatice AĞLAMAZ

Danışman

Doç. Dr. Nalan KURU

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda 801982004 numara ile kayıtlı Hatice Ağlamaz'ın hazırladığı “Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Durumu: Süreç Analizi” konulu Yüksek lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 15/04/2022 günü 11:00-13:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **başarılı** olduğuna **oybirliği** ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı

Doç. Dr. Nalan KURU

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emel TOK

Pamukkale Üniversitesi

ÖN SÖZ

Eğitim hayatımızın temelini oluşturan bir kavramdır. Eğitim ve öğretim sayesinde erken çocukluk döneminden itibaren bireyler birçok bilgi, beceri ve davranış kazanmaktadır. Bu bilgi ve becerilerin kazanılmasında okullarda verilen eğitim ve öğretimin değeri büyüktür. Covid-19 pandemisi nedeni ile okulların yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kaldığı dönemde okulların değeri daha iyi anlaşılmıştır. Özellikle okul öncesi dönem ve ilkokullarda uzaktan eğitim kavramı yüz yüze eğitime nazaran pek çok zorluğu da beraberinde getirmiştir.

Yapılan bu araştırma Covid-19 pandemi sürecinde ülkemizde okul öncesi eğitim kademesinin durumunu analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu sayede uzaktan eğitim sürecinin olumlu ve olumsuz yanları görülecektir. Araştırmanın alandaki tüm paydaşlara, özellikle ailelere ve öğretmenlere oldukça katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aile çocukların eğitiminin başladığı ilk yerdir. Bir öğretmen ise bir çocuğun hayatını değiştirebilir.

Öncelikle lisansüstü eğitim ve öğretim hayatımda danışmanım olan, bilgi ve tecrübelerini her zaman benimle paylaşan, kapısını her zaman çalabildiğim, böylesine güzel bir konuda desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli hocam Doç. Dr. Nalan KURU'ya teşekkür ederim.

Son olarak benim her zaman en iyi arkadaşım olan ailem; bugüne kadar her kararında beni destekleyen sevgili annem Emine Nurhayat AĞLAMAZ'a ve her zaman yanımda olan canım babam Mülfer AĞLAMAZ'a teşekkürlerimi borç bilirim. Bugün burada bir şeyler başarıyorsam sizin sayenizde.

Hatice Ağlamaz

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Hatice Ağlamaz
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Temel Eğitim
Bilim Dalı	Okul Öncesi Eğitimi
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	XV + 111
Mezuniyet Tarihi	15 / 04 / 2022
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nalan Kuru

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN DURUMU: SÜREÇ ANALİZİ

Bu çalışmanın amacı, 2019 yılında başlayan Covid-19 pandemisi sürecinde ülkemizde okul öncesi eğitim basamağında yaşananları, ortaya çıkan sorunları, deneyimleri, çözüm önerilerini ve eğitim politikalarını analiz ederek pandeminin Türkiye’deki okul öncesi eğitim üzerine olan etkilerini ortaya koymaktır.

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak odak grup çalışması ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Odak grup çalışmaları üç adet çevrimiçi webinar ile gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmelerinin örneklem grubunu; resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarından yöneticiler, öğretmenler, veliler, Milli Eğitim Bakanlığı ve çeşitli sivil toplum kurumu temsilcileri ve akademisyenler olmak üzere toplam 53 kişi oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda bu süreçte Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin süreç analizi ve okul öncesi dönemde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmaların da doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulguların verilerini analiz etmek için betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda webinarlarda aile, öğretmen, çocuk, ortam, program ve diğer başlıklı altı ana boyutta sorunlar tespit edilmiş ve

bu sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Bu dönemde yapılan çeşitli bilimsel araştırmaların pandemi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarının okul öncesi dönemde fırsat eşitsizliğini artırdığı, çocukların özellikle sosyal, duygusal ve fiziksel gelişim alanları üzerinde olumsuz etkileri olduğu konularına vurgu yaptığı görülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu dönemde alınan kararlar ve çıkarılan yönetmelikler incelendiğinde ise okulların açılıp kapanmasının çeşitli değişkenlerden etkilendiği ve okul öncesi eğitim veren kurumların uzaktan ya da yüz yüze eğitime devam etme durumlarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda uzaktan okul öncesi eğitim ve olağanüstü durumlarda çocukların eğitime erişimleri konularında okul öncesi çocuklar için projeler üretilmesi, çevrimiçi eğitime erişimi olmayan çocuklar için alternatif yollar bulunması gibi birtakım öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, okul öncesi dönem, uzaktan eğitim

ABSTRACT

Name and Surname	Hatice Ağlamaz
University	Bursa Uludag University
University	Institute of Educational Sciences
Field	Basic Education
Branch	Preschool Education
Degree Awarded	Master
Page Number	XV + 111
Degree Date	15 /04 / 2022
Supervisor	Doç. Dr. Nalan Kuru

PRE-SCHOOL EDUCATION IN TURKEY DURING COVID-19 PANDEMIC: PROCESS ANALYSIS

The aim of this study is to analyze the experiences of pre-school teaching during the Covid-19 pandemic which occurred in 2019, the problems and the solutions from the experiences as well as educational policies in our country, and also to present the impact of the pandemic process on pre-school education in Turkey.

In this study, case study, one of the qualitative research methods, was used. In this pattern, the focus group method and document analysis were used for data collection. The focus group studies were carried out via three webinars. The sample group of a focus group interview consists of principals, teachers, and parents from official and private pre-school institutions, agents in the Ministry of Education and non-governmental organizations in addition to academicians. Overall, 53 people were involved in the group. In sample selection, a purposive sampling technique was preferred. Likewise, decisions and regulations made by the Ministry of Education were analyzed following stages approach. Besides, studies concerning distance education in pre-school programs were examined with data analysis. To examine the results of the data, descriptive and content analyses were used. As a result of the analysis, six major problems which are in order of family, teacher, child, environment, schedule, and others during the webinar were recorded, and proposed solutions accordingly. It was found that scientific research conducted during the pandemic emphasized that distance education experiences led pre-school education to increase equality of opportunities and have a negative impact on children in terms of social, emotional, and physical development.

As the decisions and regulations taken by the ministry of education were examined in this process, it was concluded that school closures and re-openings were affected by various factors, but also revealed that there were variances in pre-school institutions concerning whether to distance or face-to-face education. All things considered, several solutions were offered in that projects can be developed for pre-school children to access to education during distance education or extraordinary situations. On the other hand, for those who do not have access to online education, there is a need to find out alternative suggestions.

Keywords: Distance education, early childhood, preschool period

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK ONAYI.....	ii
TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SEMBOLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2.Araştırma Soruları	3
1.3. Amaç.....	3
1.4. Önem	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Eğitim	7
2.1.1. Tanımı:	8
2.1.2. Önemi ve Gelişime Olan Etkisi:	9
2.1.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Mevcut Durumu:	10
2.2. Covid-19 Pandemisi	12
2.2.1. Pandeminin Toplumsal Etkileri:	14
2.2.2. Pandeminin Eğitime Etkileri:.....	15
2.2.3.Pandemide Ülkelerin Durumu:	17

2.2.4. Pandemi Sürecinde Teknoloji Kullanımı:.....	21
2.3. Okul Öncesi Dönem ve Uzaktan Eğitim	21
2.4. Türkiye’de Pandemi Döneminde Okul Öncesi Eğitim.....	23
2.5. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yapılan Çalışmalar	37
2.5.1. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar:....	37
2.5.2. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar:...	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli	46
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	47
3.3. Veri Toplama Araçları.....	49
3.3.1.Veritoplama Araçlarının Geliştirilmesi:.....	51
3.3.2. Bilgi Notu Ve Onam Formu:	52
3.4.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	52
3.4.1.Temaların oluşturulması:	54
3.4.2.Araştırmacının rolü:	54
3.4.3.Geçerlik-Güvenirlik:	54
3.4.4.Etik:.....	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1.Pandemi Süresinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmelikler ile İlgili Bulgular	57
4.1.1.Gündeme Geliş:	58
4.1.2.Formüle Ediliş:.....	58
4.1.3.Kanunlaştırma:	58
4.1.4.Uygulama:	58
4.1.5.Değerlendirme:	60
4.2.Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Yapılan Bilimsel Çalışmalar İle İlgili Bulgular	61
4.3.Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Sahada Yapılan Uygulamalar İle İlgili Bulgular	62
4.3.1. Aile Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	65
4.3.2. Öğretmen Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	66

4.3.3. Çocuk Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	69
4.3.4. Ortam Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	71
4.3.5. Program Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	72
4.3.6. Diğer Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:.....	74

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç ve Tartışma.....	76
5.2.Öneriler.....	87
Kaynakça.....	90
Ekler.....	107
Öz Geçmiş.....	111

Tablolar Listesi

Tablo

Sayfa

1. Pandeminin Kronolojik Gelişimi.....	13
2. Birinci Webinarın Katılımcıları.....	45
3. İkinci Webinarın Katılımcıları.....	46
4. Üçüncü Webinarın Katılımcıları.....	46
5. Pandemi Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı.....	55
6. 2020 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar Ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara Göre İçerikleri.....	56
7. 2021 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar Ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara Göre İçerikleri.....	57
8. Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konulu bilimsel araştırmaların içerikleri.....	58
9. İlk Webinar Sonucunda Bulunan Temalar.....	59
10. Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim..	60

Şekiller Listesi

Şekil	Sayfa
1. Araştırmanın Dayanakları.....	48
2. Süreç Analizi Basamakları.....	49
3. Resmi Yazılar.....	54

Resimler Listesi

<i>Resim</i>	<i>Sayfa</i>
1. Çin.....	17
2. İtalya.....	18
3. ABD.....	19
4. İngiltere.....	19
5. Türkiye.....	20
6. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2018-2019 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı.....	23
7. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2019-2020 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı.....	24
8. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2020-2021 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı.....	25
9. EBA Anaokulu Sosyal Medya Hesaplarından Alınan Görsel.....	38

Kısaltmalar Listesi

COVID-19: Koronavirüs

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SGB: Strateji Geliştirme Başkanlığı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund

WHO: World Health Organization

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bilindiği üzere 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde Coronavirüs (Covid-19) adında bir virüs ortaya çıkmış ve hızlı bir şekilde dünyaya yayılmaya başlamıştır. 11 Mart 2020 tarihinde bu durum Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından küresel bir pandemi olarak ilan edilmiştir (Can, 2020). Pandemi en başta sağlık olmak üzere; ekonomi, sosyal yaşam ve eğitim alanlarını da olumsuz etkilemiştir. Wuhan'da yayılan Covid-19 salgını ile dünya genelinde tüm kademelerde eğitim sistemi oldukça etkilenmiş ve bu durum okulların kapanmasına neden olmuştur (UNESCO, 2020a). Salgın ile birlikte Türkiye'de de 2020 yılının Mart ayından itibaren okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiştir (Bakioğlu ve Çevik, 2020).

2020 yılının Mart ayından itibaren kapanan tüm kademelerde farklı alternatifler üretilmeye başlanmıştır. Bu süreçten okul öncesi eğitim kademesi de etkilenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında okullar yüz yüze eğitime kapalı iken çeşitli iletişim araçları aracılığı ile çocuklarla olan bağlar desteklenmeye çalışılmıştır. Temel eğitim ve ortaöğretim kademeleri gibi okul öncesi eğitim kademesi de EBA TV adı verilen Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim uygulamaları ile eğitimlerini yürütmüş, üniversiteler de çeşitli kanallar aracılığı ile eğitimlerine devam etmiştir (Sirer, 2020). Bu süreç; akademisyenler, öğretmenler ve öğrenciler gibi tüm paydaşların eğitim ve öğretim faaliyetlerini devam ettirebilmek için teknolojiyi daha aktif kullanmalarını gerektirmiştir. Pandemi ile birlikte başlayan eğitim sistemindeki tüm değişimler karşımıza bu ve benzeri durumlarda kullanabilmek ya da farklı ihtiyaçları karşılayabilmek adına uzaktan eğitim kavramını ortaya çıkarmaktadır (Mulenga ve Marban, 2020).

İşman (2011) uzaktan eğitimi; öğretmenler ile öğrencilerin aynı ortamda bulunmasını gerektirmeyen, teknoloji sayesinde yürütülen eğitim modeli olarak tanımlamaktadır. Yılmaz (2021) ise uzaktan eğitimi bireylerin yer ve zaman fark etmeden teknolojiyi kullanarak eğitim alabildiği sistem olarak tanımlamaktadır. Bilim ve teknolojideki gelişmeler sayesinde uzaktan eğitim konusunda da çeşitli gelişmeler meydana gelmektedir (Apaydın, 2020).

Uzaktan eğitimin sağladığı bazı kolaylıklar bulunmaktadır. Bu kolaylıklar Balaban (2012) tarafından şöyle özetlenmektedir:

- Daha az zaman alabilmektedir,
- Daha düşük maliyetli olmaktadır,
- Bilgi daha çabuk yayılmaktadır.

Benzer şekilde Karaağaçlı (2008) tarafından uzaktan eğitimin avantajları şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çalışan kişiler uzaktan eğitim yolu ile işlerini aksatmadan eğitimlerine devam edebilmektedir.
- Fiziksel engelleri ortadan kaldırmaktadır.
- Sınıf ortamından kaynaklı sorunları ortadan kaldırmaktadır.
- Salgın gibi durumlarda toplu olarak aynı yerde bulunmayı gerektirmediği için bulaş riskini en aza indirmektedir.
- Daha ekonomiktir.
- Bilginin daha hızlı yayılmasını sağlamaktadır.

Yine paralel doğrultuda Midkiff ve DaSilva (2011) göre uzaktan eğitimin avantajlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- Mekâna veya fiziksel çevreye olan engelleri ortadan kaldırmaktadır.
- Çekingen öğrencilerin derse katılımı artmaktadır.
- Daha çok kişiye ulaşılabilir.

Ancak tüm bu kolaylıklarına rağmen uzaktan eğitimin de beraberinde getirdiği bazı aksaklıklar olabilmektedir. Bu sorunların başlıcaları ise İşman (2011) tarafından şu şekilde sıralanmaktadır:

- Fırsat eşitsizlikleri,
- Öğretmenlerin sınırlı kalabilmesi,
- Çocukların dikkatlerinin uzaktan eğitimde çok çabuk dağılabilmesi...

Midkiff ve DaSilva (2011) uzaktan eğitimin dezavantajları şu şekilde sıralamaktadır:

- Bazı durumlarda ders zamanının ayarlanması konusunda problemler yaşanabilmektedir.
- Teknolojik materyaller ile ilgili sınırlılıklar yaşanabilmektedir.
- Sanal olmayan sınıf ortamına nazaran daha kalabalık gruplar ile çalışıldığı için uzaktan eğitimde öğrenci daha pasif konuma düşebilmektedir.
- Teknoloji ile arası iyi olmayan kişiler daha geri planda kalabilmektedir.
- Uygulamalı dersler için uygun değildir.

Yukarıda da görüldüğü gibi uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamaların olumlu ve olumsuz yanlarının olduğu görülmüştür. Aynı zamanda pandemi sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan çalışmaların ve alınan kararların olduğu görülmüştür ve bu dönemde birçok bilimsel araştırmanın da yapıldığı bilinmektedir. Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye’de okul öncesi eğitim alanı ile ilgili yapılan birçok çalışma olması, bu dönemde uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olup olmadığının bilinmemesi, paydaşların bu dönemde neler yapacaklarını bilememesi bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2.Araştırma Soruları

Yukarıda verilen problem durumundan hareketle araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığının kamu politikaları ve uygulamaları nelerdir?
2. Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalardan çıkan bilgiler nelerdir?
3. Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili paydaşların sahada yaşadıkları sorunlar, deneyimler ve bu doğrultuda getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?

1.3.Amaç

Pandemi tüm dünya üzerinde olduğu gibi ülkemiz eğitim sisteminde de farklı etkiler yaratmıştır. Pandemi sürecinde daha önce hiç deneyimlenmemiş gelişmeler olurken ülkemizdeki eğitim hizmetleri de bu duruma ayak uydurmak için çaba göstermiştir. Zaman zaman yüz yüze eğitim zaman zaman uzaktan eğitim ile devam eden bu süreçte birçok farklı kararnameler ve uygulamalar gündeme gelmiştir. Bu sürecin tüm eğitim sistemimize ve içinde okul öncesi eğitimde hizmetlerine etkilerinin anlaşılması için sürecin sistematik olarak analiz edilmesi oldukça önemlidir. Tüm bunlardan hareketle bu araştırmanın amacı 11 Mart 2020 tarihi ile 6 Eylül 2021 tarihleri arasında pandemi sürecinde ülkemizde okul öncesi eğitim ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararların, çıkarılan yönetmeliklerin ve gerçekleştirilen uygulamalarının süreç analizini yaparak pandeminin Türkiye’de okul öncesi eğitim üzerindeki etkilerini tespit etmektir.

1.4. Önem

Okul öncesi dönem insan yaşamının en önemli dönemlerinden biridir ve çocuklar bu dönemde hızlı bir gelişim göstermekte, birçok kazanım edinmektedir. Bu yüzden nitelikli ve kesintisiz okul öncesi eğitime tüm çocukların eşit biçimde ulaşabilmesi oldukça önemli bir konudur (Oktay, 2004). Ancak Covid-19 pandemisi gibi beklenmedik bazı durumlar tüm eğitim kademelerini olduğu gibi okul öncesi eğitimi de olumsuz etkilemiştir. Bu tür dönemlerin eğitime etkilerini tespit etmek benzer olası durumlara hazırlıklı olmak konusunda önemli çıkarımlar yapılmasını sağlayacaktır. Özellikle okul öncesi dönem gibi kritik bir kademede bu tür önerilere ve araştırmalara oldukça ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu araştırma ile pandemi sürecinde ülkemizde okul öncesi eğitimin durumun tespitini sağlamak, sorunları görmek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmek mümkün olacaktır. Alan yazında, bahsedilen özelliklerde bir çalışma olmaması nedeni ile de bu araştırmanın sonuçlarının birçok açıdan hem uygulamacılara hem de karar vericilere ışık tutacağı düşünülmektedir. Aslında dijital hayatın da eğitimin bir parçası olduğu gerçeğinin bu dönemde anlaşılması ile bu araştırmanın dijital eğitim uygulamalarına da yön göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın ileride oluşacak ve olası farklı durumlarda kullanılacak çeşitli platformlara katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın odak grup görüşmelerinde yer alan tüm paydaşların araştırmaya içtenlikle katıldıkları ve soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın amacı 11 Mart 2020 ile 6 Eylül 2021 tarihleri arasında ülkemizde pandemi şartlarında okul öncesi eğitim ile ilgili çıkan bakanlık kararlarının ve uygulamalarının süreç analizini yapabilmektir. Bu araştırma Mart 2020-Eylül 2021 tarihleri arasında yaşananları analiz etmek ile sınırlıdır. Bu tarih aralığının seçilme nedeni ise; okulların yüz yüze eğitime ara verdiği 2020 yılının mart ayından başlayarak, okulların 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında yüz yüze eğitime başladıkları 6 Eylül tarihine kadar yaşananların analizini yapabilmektir.

1.7. Tanımlar

Okul öncesi eğitimi: Çocukluğun 0-6 yaş dönemini kapsayan, gelişim hızının yüksek olduğu, yaşamın en önemli dönemlerinden birini oluşturan, çeşitli uyarıcılar sağlayarak çocuğun gelişimine ışık tutan kapsamlı bir süreçtir (Yaşar ve Aral, 2010).

Uzaktan Eğitim: Uzaktan eğitim en genel tanım itibarıyla öğretene ve öğrenenin birbirinden uzakta olduğu durumlarda gerçekleştirilen öğretim etkinliğidir (Schlosser ve Anderson, 1994).

COVID-19: Covid-19, koronavirüsünün neden olduğu yeni bir hastalıktır. ‘CO’ korona (corona), ‘VI’ virüs (virus) ve ‘D’ hastalık (disease) anlamına gelmektedir. 19 ise 2019 yılını ifade etmektedir. Covid-19 virüsü, Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu (SARS) ve bazı soğuk algınlığı türleriyle aynı virüs ailesine bağlı yeni bir virüstür (UNİCEF, 2020b).

Pandemi: Yeni bir hastalığın dünya çapında yayılması anlamına gelmektedir (WHO, 2010).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Erken çocukluk dönemi çocuğun çevresindeki kişiler ve nesneler ile ilişkiler kurmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde çocuklar, çevrelerini tanımaya başlar (Demiriz, Ulutaş ve Karadağ, 2003). Erken çocukluk dönemi, çocukların ileride kazanacakları becerilerin temellerinin atıldığı ve tüm gelişim alanlarında hızlı gelişmeler görüldüğü bir dönemdir (Şahin, 2010). Yaşamın ilk yılları olarak kabul edilen okul öncesi dönem çocukların birçok gelişim alanının desteklenmesi gereken bir dönemdir. Çocukluğa yapılabilecek en önemli yatırımın bu yaşlarda yapılacağı söylenmektedir (Sak, Sak Şahin, Öneren Şendil ve Taşkın 2020). Erken çocukluk dönemi yılları gelişimde kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle bu yıllarda çocuklara verilen her şeye dikkat edilmelidir (Oktay, 2004). Okul öncesi eğitim çocuklara keşfetmek için oldukça fazla deneyim sağlamaktadır. Okul öncesi eğitim ile çocukların birçok gelişim alanı desteklenmektedir. Bunlar; bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri olarak sıralanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Erken yaşlarda edinilen bilgi ve beceriler; bireylerin hem bir sonraki öğrenim yaşamını hem de tüm hayatını şekillendirme potansiyeline sahip olduğu için, eğitim sisteminin en önemli basamağı okul öncesi eğitimi olarak adlandırılabilir (Babaroğlu, 2018).

Okul öncesi dönem, yaşamın temelini oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemde öğrenme hızı çok yüksektir ve bu dönemdeki çocuklar öğrenmeye çok açıktır. Bu dönemdeki çocukların bazı genel gelişim özellikleri paralellik gösterse de her çocuğun kendine özgü özellikleri de görülebilmektedir (MEB, 2013). Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'na bakıldığında bu gelişim alanlarının detaylı olarak açıklandığı görülmektedir. Bu program; gelişimsel, sarmal ve eklektik bir yapıdadır. Bu program ile:

- Çocukların gelişimlerini desteklemek ve onlara iyi alışkanlıklar kazandırmak,
- Çocukları ilkokula hazırlamak,
- Her çocuk için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru konuşmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Programda yer alan okul öncesi eğitimin temel ilkelerine bakıldığında ise okul öncesi eğitimin:

- Her çocuğun gereksinimine ve bireysel farklılıklarına uygun olması gerektiği,
- Çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemesi gerektiği,

- Demokratik olması gerektiği,
- Etkinlikler planlanırken çocukların ilgi ve isteklerinin dikkate alınması gerektiği,
- Çocukların deneyimlerine izin verilmesi gerektiği,
- Çocukların Türkçeyi doğru konuşmalarına önem verilmesi gerektiği,
- Değerler eğitimine önem verilmesi gerektiği,
- Çocuklara özdenetim kazandırması gerektiği,
- Etkinliklerin oyun temelli olması gerektiği,
- İletişimin düzgün olması gerektiği,
- Çocuklara rehber olunması gerektiği,
- Çocukların duyguları fark etmelerinin sağlanması gerektiği,
- Çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünebilmelerinin desteklenmesi gerektiği,
- Ailenin ve çevrenin dikkate alınması gerektiği,
- Aile katılımının desteklenmesinin gerektiği,
- Okul öncesi eğitimin rehberlik hizmetleri ile bütünleştirilmesi gerektiği,
- Değerlendirmelere dikkat edilmesi gerektiği,
- Değerlendirme sonuçlarının mutlaka kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Okul öncesi eğitimin amaçları ve ilkelerine bakıldığında; okul öncesi eğitim kademesinin yani erken çocukluk dönemi olarak da adlandırılan 0-6 yaş arası dönemin; en kritik dönemlerden biri olduğu görülmektedir. Çünkü bu dönemde çocuklar onlara verileni almaya hazırdır. Çocuklar hayatlarındaki en önemli yaşantılarını erken çocukluk döneminde yaşamaktadır (Akosmanoğlu ve Bedel, 2021).

2.1.1. Tanımı: Zembat (1998) tarafından okul öncesi eğitim; doğumdan ilkokula başlayana kadar çocukların tüm gelişim özelliklerini ve bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik aktif bir eğitim sürecidir.

Okul öncesi eğitim Aral, Kandır ve Yaşar (2000) tarafından; doğumdan temel eğitime başlanılan güne kadar geçen süre olarak ifade edilmektedir. Bu yıllar içerisinde; sonraki yaşam için önemli beceriler kazanılmaktadır. Bu dönem içerisinde çocukların gelişim hızları çok yüksektir. Bu nedenle de okul öncesi dönemi oldukça önem taşımaktadır.

Yılmaz (2003) tarafından erken çocukluk eğitimi; 0-6 yaş arası çocukların tüm gelişim alanlarının desteklendiği, akıl yürütme süreçlerinin desteklendiği, yaratıcılığın geliştirildiği, öz düzenleme ve özdenetim becerilerinin kazanıldığı sistemli bir süreç olarak tanımlanmıştır.

Poyraz ve Dere (2001)'ye göre okul öncesi eğitim; doğumdan ilkokula başlayana kadar geçen yılları kapsayan eğitimidir. Bu süreçte çocukların gelişim özellikleri dikkate alınmaktadır. Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre onları en iyi şekilde yönlendirmek esas alınmaktadır.

Okul öncesi eğitim; zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 36–72 ay grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. Tüm bu tanımlardan hareketle; erken çocukluk eğitiminin çocuğun doğumdan ilköğretime başladığı güne kadar geçen yılları kapsadığı görülmektedir. Erken çocukluk eğitimi yaşamın kritik dönemlerinden biri olarak görüldüğü için gün geçtikçe önemi daha da artmaktadır.

2.1.2. Önemi ve Gelişime Olan Etkisi: Eğitim doğum öncesi dönemde başlamakta ve hayat boyu devam etmektedir. Hayat boyu öğrenme içerisinde bazı kritik dönemler bulunmaktadır. 0-6 yaş arası olarak ele alınan okul öncesi dönem de bu kritik dönemlerden biri olarak ele alınmakta ve büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle beyin gelişiminin büyük bir kısmının tamamlandığı okul öncesi dönemde uygulanacak etkinliklerin niteliği, programların içeriği büyük önem taşımaktadır (Aslanargun ve Tapan, 2011).

Öğrenme erken yaşlarda başlayıp hayat boyu devam etmektedir. Çocuklar hayata gözlerini açtıkları ilk günden itibaren keşfetmeye başlarlar. Etraflarında olan her şeyi incelemeye başlarlar. Okul öncesi dönem beyin gelişimin en yoğun ve en hızlı olduğu dönemdir. Beyin gelişimi de çocukların; bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimleri ile paralellik göstermektedir. Bu sebeple 0-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi dönemde çocuklar çok hızlı büyümektedir. Çocukların büyümesinde ve gelişim alanlarının desteklenmesinde çevrenin önemi büyüktür. Çocukların neler öğreneceği, neler keşfedebileceği ya da nasıl öğrenebileceği çevrelerinden çocuklara sunulan uyaranlarla doğru orantılıdır. Ancak çevredeki uyaranlar çocukların gelişimini olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz da etkileyebilmektedir. Bu dönemde olumlu yaşantılar kazanan çocuğun ilerideki yaşamı da daha olumlu seyredecektir. Bu olumlu yaşantıların kazanılmasında en büyük etkenler; sağlıklı ilişkilerin kurulduğu bir aile ortamı ve olumlu deneyimlerin kazanıldığı bir okul öncesi eğitimidir (Oktay, 2004).

Günümüzde uygulanan MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı oyunla bütünleştirilmiş bir programdır. Bu program çocukların tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik, çocukların yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini destekleyen aktif bir programdır. Bu program ile çocuklar oyun temelli bir şekilde öğrenmekte ve öz düzenleme, özdenetim gibi becerileri kazanmaktadır (MEB, 2013). Oyunun çocukların gelişimine katkısının büyük

olduğu bilinmektedir. Aytekin (2001), yaptığı araştırmada oyunun çocukların; fizyolojik, psikolojik, psikomotor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimine olumlu katkıları olduğunu söylemektedir.

Okul öncesi eğitim programlarının amaçlarına bakıldığında; çocukları ilköğretime hazırlayan, çocukların evdeki yetiştirme ortamlarını destekleyen, eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir program olduğu görülmektedir. Günalp (2007), yaptığı araştırma ile; okul öncesi eğitim programlarının çocuklar ve aileler üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların etmeyen akranlarına göre daha özgüvenli oldukları görülmektedir.

Rudd ve Macklin (2007) yaptığı çalışmada erken yaşlarda eğitime yapılan yatırımın etkisinin ileriki dönemlerde daha büyük avantajlar ile anlaşıldığını vurgulamaktadır. Erken yaşlarda yapılan yatırımların ileriki dönemlerde daha yüksek oranlarda geri dönüşleri olmaktadır. Yine aynı doğrultuda okul öncesi dönemde kazanılan olumsuz davranışların telafisi ileriki dönemlerde oldukça zor olmaktadır.

2.1.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Mevcut Durumu: Okul öncesi eğitim kurumları çocukların ailelerinden sonra eğitim hayatına adım attıkları ilk resmi kurumlardır. Eğitimin ilk basamağı olması nedeni ile okul öncesi eğitim kurumları büyük önem taşımaktadır. Temel bilgi ve beceriler bu kurumlarda kazanılmaktadır (Yavuzer, 2002). Çocukların eğitimlerinde bu yılların önemi büyüktür. Okul öncesi dönemde çocuklara rehber olmak ve onların olumlu davranışlar kazanmalarını desteklemek gerekmektedir. Bu da ancak planlı ve sistemli bir eğitim programı ile mümkündür (Poyraz, 2001).

Ülkemizde farklı türde okul öncesi eğitim kurumları bulunmaktadır. Her kurumun işleyişi kendi içerisinde değişiklik göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumları 2012 yılına kadar çalışmalarını Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak yürütmüştür. 2012 yılında İlköğretim Genel Müdürlüğü ve Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü birleştirilerek Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüş ve 26 Temmuz 2014 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’ne göre uygulanmaya başlamıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2014).

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nin dördüncü maddesine göre:

Okul öncesi eğitim kurumu: Okul öncesi eğitim çağı çocuklarına eğitim veren anaokulu, ana sınıfı ile uygulama sınıfını,

Anaokulu: Eylül ayı sonu itibarıyla 36-68 aylık çocukların eğitimi amacıyla açılan okulu,

Ana sınıfı: Eylül ayı sonu itibarıyla 57-68 aylık çocukların eğitimi amacıyla örgün eğitim ve hayat boyu öğrenme kurumları bünyesinde açılan sınıfı,

Uygulama sınıfı: Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında çocuk gelişimi ve eğitimi alanında eylül ayı sonu itibarıyla 36-68 aylık çocukların eğitiminin yapıldığı uygulama birimini,

İkili eğitim: Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında ayrı gruplarla sabah ve öğleden sonra yapılan eğitimi ifade etmektedir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2014).

“Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nin beşinci maddesine göre:

Okul öncesi eğitim kurumlarında ders yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması gerekmektedir” (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2014).

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nin altıncı maddesine göre:

Okul öncesi eğitim kurumlarında; güne başlama zamanı, oyun zamanı, beslenme ve temizlik zamanı, etkinlik zamanı, dinlenme zamanı ve günü değerlendirme zamanını kapsayacak şekilde günde ellişer dakikalık aralıksız altı etkinlik saati süre ile normal eğitim yapılmaktadır. Resmi okul öncesi eğitim kurumları yarım gün eğitim vermektedir. Ancak kayıt alanında okula kesin kaydı yapılamamış çocuk bulunan okullarda ikili eğitim yapılması zorunlu tutulmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında; bir gruptaki çocuk sayısının 10’dan az, 20’den fazla olmaması gerekmektedir. Ancak okula bu sayılardan fazla talep olması ve okulun imkânlarının yeterli olması hâlinde sınıf mevcudu artırılabilir. Çocuk sayısının fazla olduğu durumlarda ikinci bir grup oluşturulmaktadır. Ancak, her bir grubun azami çocuk sayısı dolmadan yani bir grupta en az 10 çocuk olmadan yeni grup oluşturulmamaktadır. Eğitim ve öğretim yılı içinde sınıftaki çocuk sayısı 10’un altına düşen gruplar öncelikli olarak diğer gruplarla birleştirilmektedir. Bunun mümkün olmaması durumunda ise bu gruplar eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar bu şekilde eğitimlerine devam etmektedir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2014).

30 Nisan 2015 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkındaki Yönetmelik'e göre:

“*Gündüz bakımevi*: 37-66 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşu,*Kreş*: 0-36 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşu kapsamaktadır” (Resmi Gazete, 2015)." Bu okullarda tam gün süreli eğitim verilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre (MEB, 2013); anaokullarında ve anasınıflarında bir ders saati 50 dakika olmak üzere teneffüs olmadan 6 etkinlik saati süreli eğitim verilmektedir. Bu nedenle resmi okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim şekli yarım gündür. Ancak tam gün süreli eğitim veren kulüp sınıfları da bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının yarım gün veya tam gün şeklinde eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam ettikleri görülmektedir. Yarım gün eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim planı, yarım günlük eğitim akışına uygun şekilde planlanmaktadır. Yarım günlük eğitim akışı incelendiğinde güne başlama zamanı, oyun zamanı, kahvaltı ve temizlik, etkinlik zamanı, günü değerlendirme zamanı ve eve gidiş olmak üzere her etkinlik saati 50 dakika olacak şekilde planlanmış toplam 6 etkinlik saati bulunmaktadır. Her etkinlik başlığının altında öğretmenlere rehber olacak şekilde açıklamalar bulunmaktadır (MEB, 2013).

Tam gün eğitim veren okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim planı, tam günlük eğitim akışına uygun şekilde planlanmaktadır. Tam günlük eğitim akışı incelendiğinde ise sırasıyla; güne başlama zamanı, oyun zamanı, kahvaltı ve temizlik, etkinlik zamanı, öğle yemeği ve temizlik, dinlenme zamanı, kahvaltı ve temizlik, etkinlik zamanı, oyun zamanı, günü değerlendirme zamanı ve eve gidiş olmak üzere planlama yapıldığı görülmektedir. Yarım günlük eğitim akışından farklı olacak tam günlük eğitim akışında öğle yemeği ve dinlenme zamanı olduğu görülmektedir. Her iki eğitim akışının en sonunda genel değerlendirme başlığı bulunmaktadır. Genel değerlendirme bölümünde günün genel bir değerlendirmesi öğretmen, çocuk ve program başlıkları altında yapılmaktadır. (MEB, 2013)

2.2. Covid-19 Pandemisi

Pandemi kelimesi genellikle bir ülkenin her yerinde ya da aynı anda birden fazla kıtada olan bulaşıcı hastalık olarak kullanılmaktadır. Ayrıca pandemiler insandan insana çok kolay bir şekilde yayılmaktadır (Honigsbaum, 2009). Ancak her sene görülen belli hastalıklar

pandemi olarak kabul edilmemektedir. Bir hastalığın pandemi sayılması için aynı zamanda farklı bölgelerde yaygın bir şekilde bulaşıcı hal alması gerekmektedir.

Dünya tarihine bakıldığında geçmiş yıllarda da çeşitli salgın hastalıkların olduğu görülmektedir. 1300'lü yılların ortasında kara ölüm adı verilen veba salgını, 1500'lü yılların başında çiçek hastalığı, 1900'lü yıllarda İspanyol gribi, 1900'lü yılların sonunda başlayan ve günümüzde hala devam etmekte olan HIV/AIDS hastalıkları, 2000'li yılların hemen başında görülen SARS, ardından SIV/H1N1 virüsü, ebola virüsü gibi pek çok salgın hastalık yaşandığı görülmektedir. 2019 yılında görülmeye başlayan ve hala devam etmekte olan Covid-19 pandemisi ise salgın hastalıklar tarihindeki son etkin hastalık olarak etkisini sürdürmektedir (Üstün ve Özçiftçi, 2020).

2019 yılının son aylarında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve 2020 yılının ilk aylarında tüm dünyada pandemi olarak ilan edilen Covid-19 salgını nedeni ile ülkeler birçok alanda olumsuz etkilenmiştir. Sosyal, ekonomik, sağlık ve eğitim sektörleri sekteye uğramıştır (Greenhow ve Chapman, 2020).

Gerçekleşen bu salgının eskiden yaşanan salgınlara göre tüm dünyada uzun vadede daha ciddi olumsuz etkileri olacağı düşünülmektedir. Feng, Yu, Hu ve Fan (2020) bu durumu; küreselleşen dünya ile birlikte salgının başladığı yerden hızla yayılmasını, eski dönemlere göre toplumun daha hızlı etkilenmesini belirterek desteklemektedir.

Tablo 1

Pandeminin Kronolojik Gelişimi

Tarih	Gelişim
31.12.2019	Çin'de zatürre vakaları artmaya başladı
07.01.2020	Çin'de yeni bir koronavirüs türü tespit edildi
12.01.2020	Çin yeni virüsün genetik dizilimini dünya ile paylaştı
13.01.2020	Virüs Tayland'da tespit edildi
15.01.2020	Virüs Japonya'da tespit edildi
20.01.2020	Virüs Güney Kore'de tespit edildi
23.01.2020	Virüs Amerika'da tespit edildi
11.02.2020	Hastalığın adı Covid-19 pandemisi olarak düzenlendi
06.03.2020	Dünya çapında vaka sayısı 100.000'i geçti
11.03.2020	Pandemi ilan edildi
	Türkiye'de ilk vaka tespit edildi

(Kaynaklar: WHO, 2020a; 2020b; 2020c; 2020d; 2020e; 2020f).

Tablo 1'de pandeminin kronolojik gelişmeleri görülmektedir. Tabloya bakıldığında 2019 yılının son aylarında Çin'de sebebi bilinmeyen bir zatürre artışı olduğu görülmektedir. Ardından bunun yeni bir koronavirüs olduğu tespit edilmiştir. Çin'den sonra sırasıyla; Tayland, Japonya, Güney Kore ve Amerika'da da vakalar tespit edildiği görülmektedir. Tüm bu olanlardan kısa bir süre sonra ülkemizde de ilk vaka tespit edildiği görülmektedir.

2.2.1. Pandeminin Toplumsal Etkileri: Pandemiler yalnızca sağlık alanında etkileri olan bir olgu değildir. Sağlık alanının yanı sıra bireyi ve toplumu derinden etkileyen etkileri bulunmaktadır. Pandemi gibi olgular arttıkça bireyler psikolojik ve sosyal anlamda da oldukça etkilenmektedir. Salgın hastalık gibi etkileri nedenleri ve sonuçları tam olarak kestirilemeyen durumlar arttıkça insanlarda da panik ve korkular meydana gelmektedir. Bu korkular nedeniyle sadece bulunduğumuz an değil geleceğimiz duyduğumuz umutlar da olumsuz etkilenmektedir (Beck, 1992).

Covid-19 hastalığının dünya genelinde yayılarak pandemiye dönüşmesinin ardından birçok ülkede çeşitli etkileri görülmeye başlanmıştır. Farklı ülkelerde sosyal yapı, ekonomi ve politika farklılıkları gibi etkenlere rağmen beklenen bazı ortak etkiler ve sonuçları da bulunmaktadır (Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Covid-19 pandemisi ile birlikte toplumlar; siyasi, ekonomik, sağlık ve eğitim gibi alanlarda etkilenmişlerdir (Feng vd., 2020). Gelişmiş ülkelerde bile durgunluklar meydana gelmiş ve işsizlik oranları artmaya başlamıştır. Aynı şekilde sağlık sistemleri yetersiz kalmış, personel ve materyal yetersizliği sebebi ile sektörde çöküşler meydana gelmiştir (Cahapay, 2020).

Pandemi ile birlikte hayatlarımıza; pandemiden önceki yaşamlarındaki alışkanlıklarını köklü bir şekilde değiştirmesi gerektiği anlamına gelen “yeni normaller” girmiştir (Dwivedi vd., 2020).

Pandemi nedeniyle sokağa çıkma kısıtlamaları, izolasyon gibi önlemler bireylerin sosyal hayatları üzerinde etkilere neden olmuştur. Sosyal izolasyon, birey ve toplum arasındaki temas yoksunluğu olarak tanımlanmaktadır (Gierveld, Tilburg ve Dykstra, 2006). Covid-19 pandemisinden korunmada en büyük önlemlerden biri sosyal izolasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Her yaş grubunun kendi sosyal izolasyonunu sağlanması beklenmektedir. Ancak bazı riskli yaş gruplarında bunun önüne geçebilmek için zorunlu sokağa çıkma kısıtlamaları da uygulandığı görülmektedir. Virüsten en çok etkilenen grup olan 65 yaş ve üstü toplulukların yanında bazı gençlerde de hastalığın seyir ettiği gözlenmiştir. Üstelik genç grupların hastalığı taşıma anlamında da risk taşıdıkları ve bu nedenle 20 yaş altı gençlerin de sosyal izolasyonlarını korumaları gerektiği vurgulanmıştır.

Evde kalma süresi arttıkça bazı sosyal sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bireylerin bu yasakları uygulama süreleri başta normal seyir ederken zaman ilerledikçe sıkıldıkları görülmüştür. Covid-19 salgınından ağır etkilenen 65 yaş ve üstü grupların ve çeşitli kronik rahatsızlıkları olan kişilerin bu hastalığı daha ağır geçirme riskleri olduğu için sokağa çıkmamalarına yönelik çeşitli yasaklar getirilmiştir. Bu yasaklar sonucu kişilerin kendi ev

ortamında yalnızlaştıkları görülmüştür (Üstün ve Özçiftçi, 2020). Bunun yanı sıra 65 yaş üstü grupların; çocukları, torunları vb. gibi yakınlarının evde yalnız kalmak zorunda olan büyükanne, büyükbaba gibi gruplar için kaygılandıkları görülmüştür.

Ülkemizde 65 yaş ve üzeri veya kronik rahatsızlığı olan kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik 155, 156 ve 112 gibi acil arama hatları kullanılmaya başlanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2020).

2.2.2.Pandeminin Eğitime Etkileri: Pandeminin her alanda olduğu gibi eğitim alanını da oldukça etkilediği görülmektedir. Toplumların geleceğini oluşturacak bireylerin yetişmesi kapsamında eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle toplumu etkileyen en önemli sektörün eğitim olduğu düşünülürse, pandemiden en çok etkilenen sektörün de eğitim olduğu söylenebilmektedir (Cahapay, 2020).

Pandemi ile birlikte karşımıza yeni normaller çıktığı görülmektedir. Eğitim alanındaki yeni normal ise uzaktan eğitimidir (Khalili, 2020). Salgının artması ile birlikte toplu alanlarda durmak oldukça riski hale gelmiştir. Bireylerin evde kalmaları için yeni önlemler alınması gerekmektedir. Bu nedenle teknolojinin de gelişmesi ile birlikte öğrenciler ve öğretmenler arasındaki iletişimi çevrimiçi hale getirecek uzaktan eğitim kullanılmaya başlanmıştır (Zheng, Khan ve Hussain, 2020).

Pandeminin artması sebebi ile eğitim alanında da bazı kısıtlamalar görülmeye başlanmıştır. Bulaşıcılık oranının artması sebebi ile okullar yüz yüze eğitime ara vermek durumunda kalmıştır. Yüz yüze eğitim yerine öğrencilerin uzaktan eğitim almaları desteklenmiştir. UNESCO, 4 Mart 2020 tarihi itibarıyla, üç farklı kıtadaki 22 ülkede okulların kapatıldığı duyurmuştur. Çin'deki okulların da 2020 yılının Şubat ayının ortasından itibaren kapalı olduğu belirtilmiştir (UNESCO, 2020b). Ardından Türkiye'de dahil birçok ülkede yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Ülkeler kendi içerisinde çeşitli önlemler alarak uzaktan eğitime başlamışlardır.

UNESCO bu dönemde uzaktan eğitim uygulamalarını desteklemektedir. Okulların ve öğretmenlerin öğrencilere uzaktan eğitimle ulaşabilmeleri için açık eğitim uygulamaları ve çeşitli platformların önermiş, eğitimdeki fırsat eşitsizliğini önlemek için ekonomik teknolojilere uygun uygulamaları paylaşacaklarını belirtmiştir. Bu bağlamda, ülkeler tarafından eğitimin aksamadan devam edebilmesi için çeşitli çözüm yolları önerilmiş, eğitimin devamlılığının sağlanması amacıyla konu ile ilgili materyallerin dijital ortama aktarılması sağlanmıştır (UNESCO, 2020b).

Ülkemizde de aynı doğrultuda, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullar ile Yükseköğretim Kurumu'na bağlı üniversiteler öncelikle kısa süreli tatil edilmiştir. Daha sonra

eğitimin daha fazla kesintiye uğramaması adına yüz yüze eğitime ara verilmesinin ardından “EBA/Eğitim Bilişim Ağı” sistemi ile üniversitelerin ise kendi içindeki uzaktan eğitim olanakları ile evden eğitimin verilmesi sağlanmıştır (MEB, 2020a).

United Nations (2020a), dünya genelinde öğrencilerin büyük bir kısmının okulların uzaktan eğitime geçmesinden etkilendiğini ifade etmektedir. Ancak salgın hastalıktan dolayı dünya genelinde uzaktan eğitim tek çare haline gelmiştir. Devletler, sağlık sektörüne yönelik tedbirlere paralel bir şekilde, eğitim sektöründe de çeşitli kararlar almıştır. Eğitimde devamlılığı sağlamak ve öğrencilerin olumsuz etkilenmemeleri amacıyla uzaktan eğitime dönülmesi kararı alınmıştır. (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Uzaktan eğitim, farklı yerlerde olan, aynı ortamda bulunması gerekmeyen öğretmenler ve öğrenciler arasında aktif iletişim kurma imkanı oluşturmaktadır (Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011). Ancak uzaktan eğitimin bu olumlu yanlarının yanı sıra yüz yüze eğitimin yerinin dolduramayacağı ve yüz yüze eğitimdeki her şeyin uzaktan eğitimde gerçekleştirilemeyeceği görülmektedir (Lau, Yang ve Dasgupta, 2020).

Covid-19 pandemisi ile birlikte uzaktan eğitim kavramı hayatımızın zorunlu bir parçası olmuştur. Serçemeli ve Kurnaz (2020) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları ve uzaktan eğitim sürecini benimsemelerde zorluk yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kalman, Macias Esparza ve Weston (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada aynı doğrultuda öğrencilerin bu süreçte herhangi bir sıkıntı yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

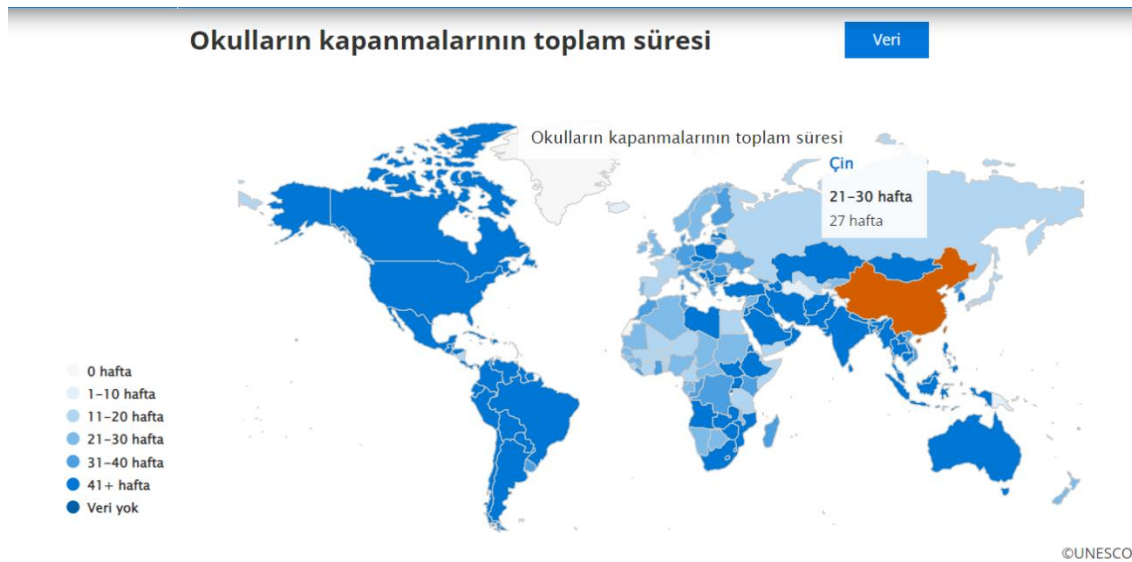
Arı ve Kanat (2020) ise yaptıkları çalışmada Covid-19 pandemi sürecinin her ne kadar olumsuz bir süreç olduğunu belirtse de bu süreçte çevrimiçi eğitimde de oldukça ilerleme olduğunu vurgulamışlardır. Ancak bu ilerlemelerin hiçbir şekilde yüz yüze eğitimin yerini tutamayacağının sonucunu da ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar çevrim içi öğrenmenin çok yönlü bir süreç olması nedeniyle öğrenciler açısından çeşitli alanlarda öz yeterlilik gerektirdiğini ifade etmektedir (Yıldız ve Seferoğlu, 2020). Özellikle okul öncesi eğitim programı (MEB, 2013) gibi öz yeterlilik becerisi kazandırmayı hedefleyen eğitim programlarının uzaktan eğitim yolu ile çocuklara kazandırılmasının oldukça güç olduğu görülmektedir.

2.2.3.Pandemide Ülkelerin Durumu: Pandeminin, eğitim üzerine etkileri günden güne artarken çeşitli ülkelerde farklı önlemler alındığı görülmektedir.

2.2.3.1. Çin: Covid-19 salgınından sonra Çin’de elektronik öğrenme uygulamaları denenmeye başlamıştır. Okul öncesi eğitim kademesinden doktora adaylarına kadar tüm öğrencilerin eğitimleri 2020 yılının ocak ayından itibaren çevrimiçi sistemde devam etmek durumunda kalmıştır. Bu denemeler sonucunda Çin’in kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan birçok öğrencinin uzaktan eğitime katılacak yeterli donanımına sahip olmadığı anlaşılmıştır (Lau, Yang ve Dasgupta, 2020). Okullarda çevrimiçi canlı ders, çevrimiçi öğretim ve televizyon ile öğretim yapılmıştır. Çin’in internet altyapısı yeterince iyi olduğu için büyük ölçekli uzaktan eğitim sisteminde internet yetersizliği yaşanmamıştır. Çin’de dersler genelde eş zamanlı olmayacak şekilde, iletişim süreci ise eşzamanlı şekilde yürütülmüştür. (Durak, Çankaya ve İzmirli, 2020). Öğretmenler, öğrencilere evde çalışma planları göndermiş ve öğrencilerin evde kendi kendilerine öğrenme ortamları yaratmaları istenmiştir (Xie ve Yang, 2020).

Resim 1

Çin’de okulların toplam kapanma süresi

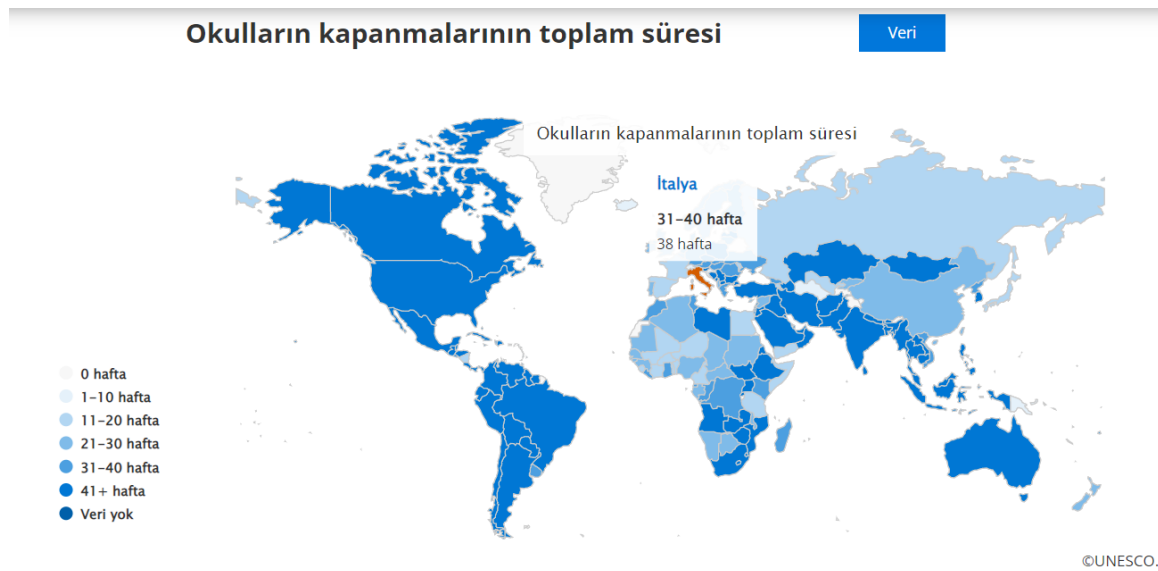
(Kaynak: UNESCO, 2021).

Resim 1’e bakıldığında Çin’de pandemi sürecinde okulların toplamda 27 hafta kapalı kaldığı görülmektedir.

2.2.3.2.İtalya: Avrupa'daki pandemi yayılımı ile birlikte İtalya'da, 4 Mart 2020 tarihinde koronavirüsün yayılmasının önüne geçilebilmesi için geçici olarak tüm okullar ve üniversiteler kapatılmıştır. İtalya Eğitim Bakanlığı, bu süreçte çalışmalarına devam etmiş ve okullarda olası bir Covid-19 salgını ile nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgi içeren bir web sitesi açmıştır. Ayrıca uzaktan öğrenmeye odaklanan bir bilgi portalı açılarak 2000 öğretmenin, programın başladığı ilk günden itibaren uzaktan eğitim ile ilgili bu seminerlere katıldığı belirtilmiştir (Yamamoto ve Altun, 2020).

Resim 2

İtalya'da okulların toplam kapanma süresi

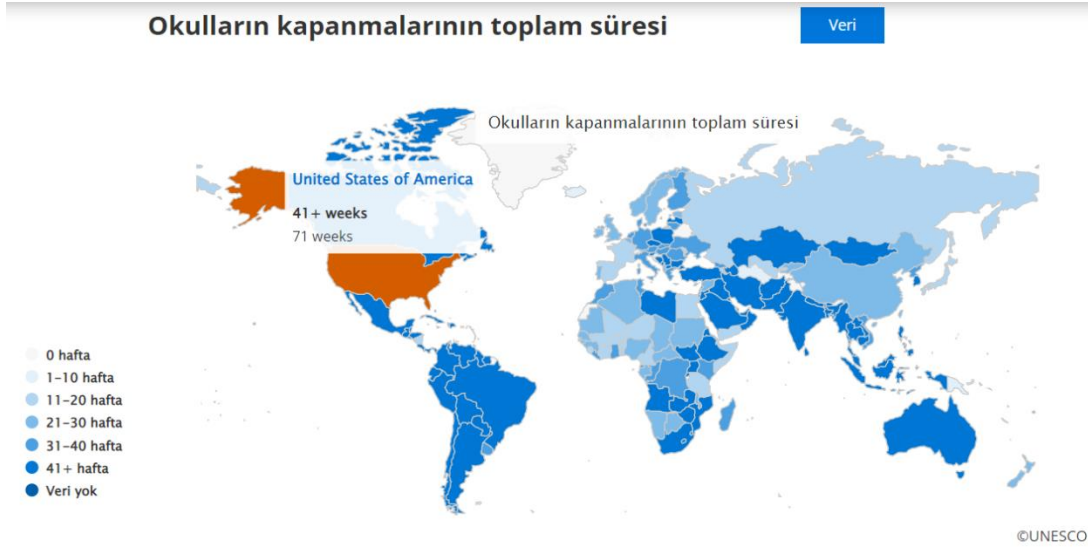
(Kaynak: UNESCO, 2021).

Resim 2'ye bakıldığında İtalya'da pandemi sürecinde okulların toplamda 38 hafta kapalı kaldığı görülmektedir.

2.2.3.3. ABD: Dünyadaki salgın başlangıcında ABD'deki okullar da Covid-19 salgını nedeniyle yüz yüze dersler yerine çevrimiçi derslere başlamıştır. Diğer ülkelere kıyasla ABD okulları yüz yüze eğitime biraz daha geç kapatmıştır (Yamamoto ve Altun, 2020).

Resim 3

ABD’de okulların toplam kapanma süresi

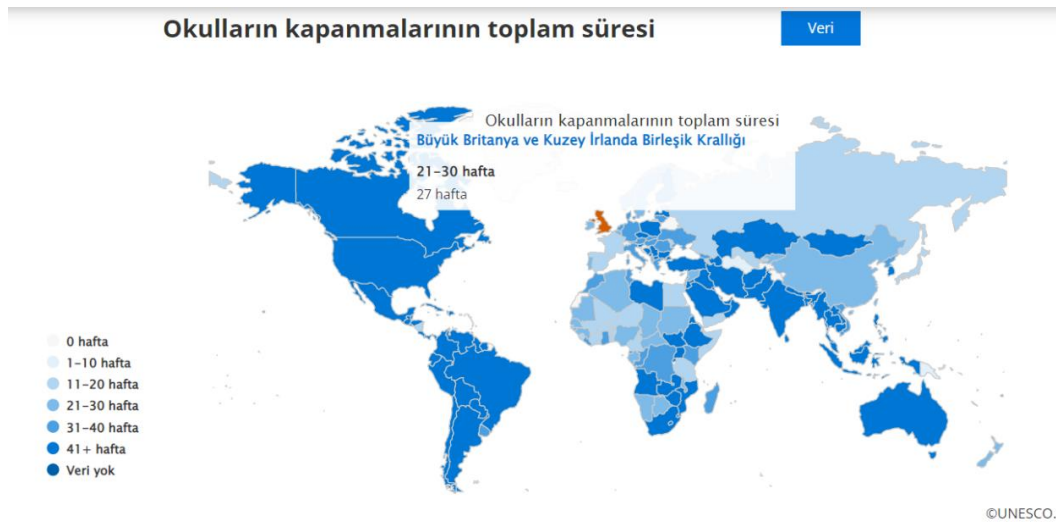
(Kaynak: UNESCO, 2021).

Resim 3’e bakıldığında ABD’de pandemi sürecinde okulların toplamda 71 hafta kapalı kaldığı görülmektedir.

2.2.3.4. İngiltere: İngiltere’deki okulların kapanma kararı başlangıçta okul büyüklüğü ve vaka sayılarına bakılmak şartı ile idarelere bırakılmıştır. Ancak daha sonra salgının hızla yayılmasından dolayı karantina ve sıkıyönetim tedbirlerine geçildiği için uzaktan eğitim İngiltere’de de başlamıştır (Yamamoto ve Altun, 2020).

Resim 4

İngiltere’de okulların toplam kapanma süresi

(Kaynak: UNESCO, 2021).

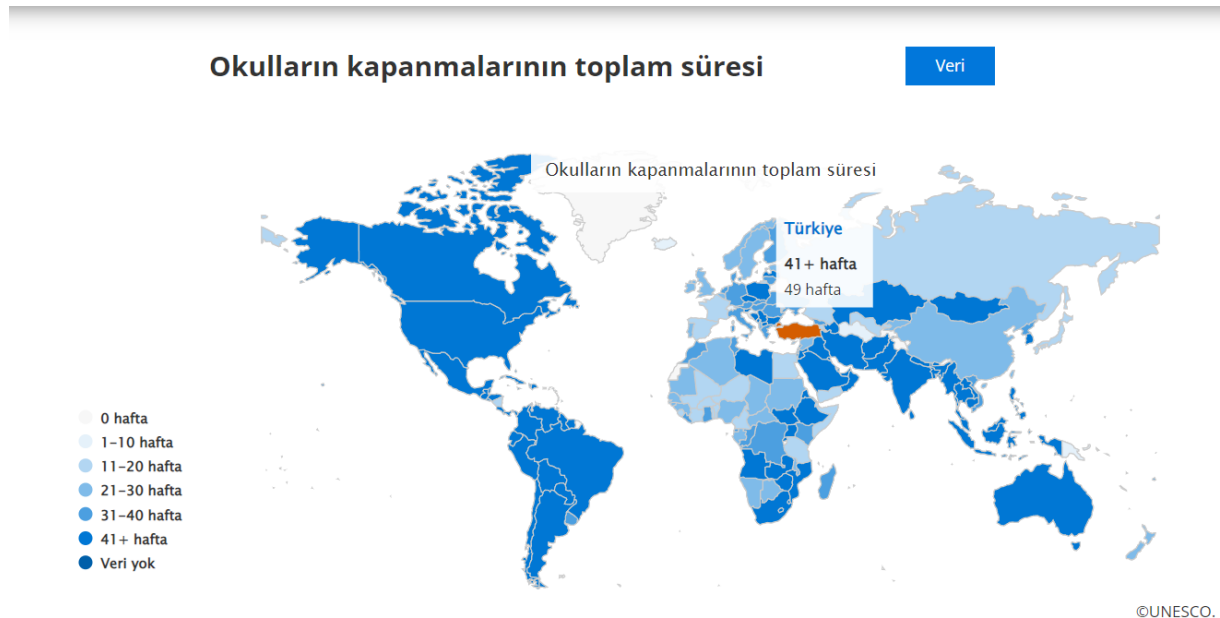
Resim 4'e bakıldığında İngiltere'de pandemi sürecinde okulların toplamda 27 hafta kapalı kaldığı görülmektedir.

2.2.3.5. Türkiye: Covid-19 pandemisine yönelik alınan tedbirler doğrultusunda Türkiye'de 13 Mart 2020 tarihinde eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara verilmiştir. Kısa bir süre sonra eğitimler uzaktan eğitim yolu ile devam etmeye başlamıştır. Uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'nın Eğitim Bilişim Ağı olarak adlandırılan EBA platformunun altyapısı güçlendirilmiş ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ile işbirliği yapılmıştır. Bu süreç içerisinde öğrenciler; EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul, EBA TV Lise kanallarından sistemli bir şekilde hazırlanan derslerini takip edebilmişlerdir. Bunu ister bilgisayarlarından isterlerse de televizyondan takip etmişlerdir (Özer, 2020).

2020-2021 eğitim ve öğretim yılı hibrit sistem adı verilen uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim sisteminin harmanlandığı kimi kademelerde yüz yüze eğitime devam edilirken kimi kademelerde uzaktan eğitime devam edildiği şekilde başlamıştır (MEB, 2021).

Resim 5

Türkiye'de okulların toplam kapanma süresi

(Kaynak: UNESCO, 2021).

Resim 5'e bakıldığında Türkiye'de pandemi sürecinde okulların toplamda 49 hafta kapalı kaldığı görülmektedir.

2.2.4. Pandemi Sürecinde Teknoloji Kullanımı: Pandemi ile birlikte teknoloji kullanımında ciddi artışlar meydana geldiği görülmektedir. Bireylerin evde vakit geçirmek zorunda kalmaları ve ileriye görememelerinden dolayı özellikle telefon, bilgisayar ve televizyon ile normalde geçirdiklerinden çok daha fazla vakit geçirmeye başladıkları görülmektedir. Sokağa çıkma kısıtlamaları ve izolasyonların çevrimiçi oyunların tüketimini artırdığı görülmektedir (Göker ve Turan, 2020). Bu da özellikle okul öncesi dönem gibi kritik bir dönem olan, oyun çağı çocuklarını olumsuz etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aynı zamanda bu dönemde teknoloji kullanımının bu denli artmasının internet bağımlılığı gibi bazı olumsuz sonuçları da ortaya çıkardığı görülmektedir. Yapılan araştırmaya göre şiddetli internet bağımlılığı salgın öncesine göre %23 oranında artmış durumdadır (Göker ve Turan, 2020).

Dünya genelinde pandemi sürecinde teknoloji kullanımında ciddi artışlar olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmaya göre bireylerin evde; %67'lik kısmın haberleri izlediği, %45'lik kısmın mesajlaşma uygulamalarını daha sık kullandığı, %44'lük kısmın sosyal medya uygulamalarında oldukça vakit geçirdiği, %36'lık kısmın oyunlarda daha fazla vakit geçirdiği görülmektedir. Aynı zamanda pandemi sürecinde Z neslinin (%62) Y nesline (%45) ve X nesline (%40) kıyasla evde mesajlaşma uygulamalarını daha sık kullandıkları görülmektedir (Watson, 2020).

Çin'de gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda pandemi sürecinde internet bağımlılığının %46 oranında arttığı görülmektedir. Aynı zamanda şiddetli internet bağımlılığının pandemi öncesine göre %23 oranında arttığı görülmektedir. Tüm bunların yanında pandemi dönemine sağlıklı bir şekilde uyum sağlanabilmesi için farklı kuruluşların çalışmalar yaptıkları da görülmektedir. Farklı kurumların bu döneme uyumun kolaylaşabilmesi için çeşitli mesajlar geliştirdiği görülmektedir. (Demirbilek, Pehlivantürk, Özgüler ve Meşe, 2020; Yeşilay, 2020).

Tüm bunlardan hareketle Covid-19 pandemi sürecinde teknoloji kullanımı ve teknoloji bağımlılığı konularında ciddi artışlar olduğu görülmektedir. Bu da özellikle okul öncesi dönem gibi kritik bir öneme sahip çocuklar için oldukça büyük risk teşkil etmektedir.

2.3. Okul Öncesi Dönem ve Uzaktan Eğitim

Teknoloji günümüzde karşı koyulamayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak yapılan araştırmalara göre teknoloji bağımlılığı günümüzün sorunlarından biridir (Yeşilay, 2019). Bu nedenle teknoloji kullanılırken bazı noktalara dikkat edilmesi

gerekmektedir. Bağımlı olmak kolay değildir, kişinin kendinin farkında olması gerekmektedir. Eğer internet ortamında geçirilen zaman bireyin duygu ve düşüncelerini etkiliyorsa bağımlılıktan söz etmek mümkündür (Arıcak, 2015). Bu nedenle teknoloji bağımlılığı dikkate alınması gereken bir konudur. Özellikle küçük yaş grubunda büyük risk taşımaktadır.

Okul öncesi dönem yaşamın 3-6 yaş arasını kapsayan dönemdir. Çocuğun en hızlı geliştiği dönem olarak bilinmektedir. Bu dönemde kişiliğin temeli oluşmaktadır. Çevrenin keşfedildiği, ortama uyum sağlanmaya çalışıldığı dönemdir (Oktay, 2011).

Gelişim çağlarında farklı gelişmelere adapte olan nesiller vardır. Bu nesiller X,Y ve Z gibi kuşaklar ile bilinir. 1965-1979 yılları arasında doğan nesil; X kuşağıdır. Bu nesil hala teknolojiye adapte olmaya çalışmaktadır. 1980-1999 yılları arasında doğan nesil; Y kuşağı olarak bilinir. Bu neslin teknoloji ile arası X kuşağına nazaran daha iyidir. 2000-2020 arasında doğan kuşak ise Z kuşağıdır. Bu nesil teknolojiye adapte olma hızı ve becerisi en yüksek nesildir. Ebeveynleri bu çocukların hızına yetişmekte zorlandıkları için kendilerini yetersiz görmektedirler (Çalışkan, 2016; aktaran Saltuk ve Erciyes, 2020). Ancak bu dönem çocukların; sağlıklı bir kişilik gelişiminin oluşabilmesi ve teknolojiyi bilinçli kullanmayı öğrenebilmeleri için ailelerinden yeterli desteği alması gerekmektedir. Yoksa teknolojiyi yanlış kullanan bireyler yetişmiş olmaktadır. Bu da günümüzde karşımıza çıkan uzaktan eğitim gibi önemli konularda daha fazla aksaklıklara yol açmaktadır.

Özellikle okul öncesi dönem gibi kritik bir dönemde dijital ekran karşısında çok fazla zaman geçirilmemesi gerektiği söylenmektedir. 3-6 yaş arası ekran kullanım süresi bir günde 1 saatten fazla olmamalıdır ve bu da mutlaka ebeveynlerin kontrolü altında olmalıdır (Saltuk ve Erciyes, 2020). Bu da karşımıza okul öncesi dönemde çocukları her gün saatlerce uzaktan eğitim adı altında ekran başında kalmalarına sebep olan yanlış uygulamaları çıkarmaktadır.

Okul öncesi dönem çocuklar etrafını keşfetmek ister bu nedenle merak duyguları ağır basmaktadır. Aynı zamanda okul öncesi dönem çocukları oyun çağı çocukları oldukları için oyunla öğrenmektedirler. Bu nedenle okul öncesi eğitim programı da oyun ile bütünleştirilmiş bir programdır (MEB, 2013). Okul öncesi dönem çocuklar açık havada oyun oynamalıdır. Akranları ile oyun oynayan çocukların başta sosyal ve duygusal gelişimi olmak üzere birçok gelişim alanı desteklenmektedir. Ancak yaşadığımız pandemi süreci ile çocuklar okula gidememiş, akranları ile dışarıda oyun oynamaya çıkamamışlardır. Okulların da yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalması ile çocuklar daha önce hiç deneyimlemedikleri ekran karşısındaki uzaktan eğitim ile baş başa kalmışlardır.

Pandemi döneminde yayınlanan bir rapor tüm çocukların özellikle de erken çocukluk dönemindeki çocukların pandemide risk grubunu oluşturduğunu göstermektedir (NESET Analytical Report, 2021).

2.4. Türkiye’de Pandemi Döneminde Okul Öncesi Eğitim

Pandemi ile birlikte ülkemizde de okul öncesi eğitim kurumları 2020 yılının Mart ayında yüz yüze eğitim faaliyetlerine ara vermek durumunda kalmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitim olumsuz etkilenmiştir (İnan, 2020).

Türkiye’de pandemi sürecinden önceki ve pandemi sürecindeki okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayıları ve kurum sayıları Milli Eğitim Bakanlığı’nın Strateji Geliştirme Başkanlığı’ndan incelenmiştir. Aşağıda bu bilgiler görseller halinde sunulmuştur:

Resim 6

Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2018-2019 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı

Temel Eğitim
(Okulöncesi)

Basic Education
(Pre-Primary Education)

2.1 Okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı
Number of schools, students, teachers and classrooms by types of education in pre-primary education institutions
[2018/19 öğretim yılı - The educational year 2018/19]

Okul Türü Type of school	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen sayısı Number of teachers			Derslik Classroom	
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female		
Okul öncesi eğitim (Resmi+Özel) Pre-primary education (Public+Private)		31 813	1 564 813	814 821	749 992	93 302	5 240	88 062	81 297
Anaokulları toplamı (Resmi+Özel) Total number of kindergartens (Public+Private)		10 669	700 535	365 530	335 005	51 143	2 916	48 227	46 967
Anasınıfları toplamı (Resmi+Özel) ⁽²⁾ Total number of nursery classes (Public+Private) ⁽²⁾		21 144	864 025	449 157	414 868	42 159	2 324	39 835	34 330
Okul öncesi Eğitim (Resmi) Pre-primary education (Public)		25 236	1 306 139	677 114	629 025	68 365	4 578	63 787	49 730
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlar (Resmi) Institutions affiliated to the Ministry of National Education (Public)		22 543	1 202 666	625 889	576 777	59 898	4 578	55 320	42 626
Anaokulları Kindergartens		2 624	387 182	202 100	185 082	21 612	2 281	19 331	12 797
Anasınıfları ⁽²⁾ Nursery classes ⁽²⁾		19 919	813 043	422 528	390 515	38 286	2 297	35 989	29 829
Yaz anaokulları Summer kindergartens	-	2 188	1 127	1 061	-	-	-	-	-
Gezici sınıf Mobile classroom	-	253	134	119	-	-	-	-	-
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Olmayan Kurumlar (Resmi) Institutions not affiliated to the Ministry of National Education (Public)		2 693	103 473	51 225	52 248	8 467	-	8 467	7 104
657 Sayılı Kan.191.mad.göre açılan kurumlar Institutions opened in accordance with Law no. 657, article 191	133	8 656	4 426	4 230	788	-	788	669	
Toplum Temelli Kurumlar ⁽¹⁾ Community- based institutions ⁽¹⁾	2 560	94 817	46 799	48 018	7 679	-	7 679	6 435	

Resim 6 incelendiğinde (SGB, 2019), 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumu sayısının 31.813 olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına

devam eden öğrenci sayısının 1.564.813 milyon olduğu görülmektedir. Bu yıllar arasında öğretmen sayısının 93.302 bin olduğu ve derslik sayısının da 81.297 olduğu görülmektedir.

Resim 7

Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2019-2020 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı

Temel Eğitim
(Okulöncesi)

Basic Education
(Pre-Primary Education)

2.1 Okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı
Number of schools, students, teachers and classrooms by types of education in pre-primary education institutions
[2019/20 öğretim yılı - The educational year 2019/20]

Okul Türü Type of school	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen sayısı Number of teachers			Derslik Classroom	
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female		
Okul öncesi eğitim (Resmi+Özel) Pre-primary education (Public+Private)		32 554	1 629 720	846 249	783 471	98 825	5 910	92 915	85 528
Anaokulları toplamı (Resmi+Özel) Total number of kindergartens (Public+Private)		11 485	766 223	399 029	367 194	56 218	3 555	52 663	50 831
Anasınıfları toplamı (Resmi+Özel) ⁽²⁾ Total number of nursery classes (Public+Private) ⁽²⁾		21 069	863 497	447 220	416 277	42 607	2 355	40 252	34 697
Okul öncesi Eğitim (Resmi) Pre-primary education (Public)		25 640	1 340 507	692 195	648 312	72 219	4 967	67 252	51 815
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlar (Resmi) Institutions affiliated to the Ministry of National Education (Public)									
Anaokulları Kindergartens		2 772	405 774	210 867	194 907	23 287	2 612	20 675	13 878
Anasınıfları ⁽²⁾ Nursery classes ⁽²⁾		19 810	812 480	420 705	391 775	38 717	2 323	36 394	30 051
Yaz anaokulları Summer kindergartens		-	40	20	20	-	-	-	-
Gezici sınıf Mobile classroom		-	453	214	239	-	-	-	-
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Olmayan Kurumlar (Resmi) Institutions not affiliated to the Ministry of National Education (Public)									
657 Sayılı Kan.191.mad.göre açılan kurumlar Institutions opened in accordance with Law no. 657, article 191		118	7 998	4 109	3 889	711	14	697	592
Toplum Temelli Kurumlar ⁽¹⁾ Community-based institutions ⁽¹⁾		2 940	113 762	56 280	57 482	9 504	18	9 486	7 294

Resim 7 incelendiğinde (SGB, 2020), 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumu sayısının 32.554 olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrenci sayısının 1.629.720 milyon olduğu görülmektedir. Bu yıllar arasında öğretmen sayısının 98.825 bin olduğu ve derslik sayısının da 85.528 olduğu görülmektedir.

Resim 8

Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Sitesinden Alınan 2020-2021 yılı okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı

Temel Eğitim (Okulöncesi)		Basic Education (Pre-Primary Education)						
2.1 Okul öncesi eğitim kurumlarının okul türlerine göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı								
Number of schools, students, teachers and classrooms by types of education in pre-primary education institutions								
[2020/21 öğretim yılı - The educational year 2020/21]								
Okul Türü Type of school	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen sayısı Number of teachers			Derslik Classroom
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	
Okul öncesi eğitim (Resmi+Özel)								
Pre-primary education (Public+Private)								
		30 978	1 225 981	637 435	588 546	95 049	6 082	88 967
82 394								
Anaokulları toplamı (Resmi+Özel)								
Total number of kindergartens (Public+Private)								
		10 552	513 899	269 182	244 717	52 461	3 639	48 822
48 134								
Anasınıfları toplamı (Resmi+Özel) ⁽²⁾								
Total number of nursery classes (Public+Private) ⁽²⁾								
		20 426	712 082	368 253	343 829	42 588	2 443	40 145
34 260								
Okul öncesi Eğitim (Resmi)								
Pre-primary education (Public)								
		24 458	1 032 463	533 259	499 204	72 427	5 282	67 145
50 557								
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlar								
(Resmi)								
Institutions affiliated to the Ministry of National Education (Public)								
		22 120	978 659	506 400	472 259	63 786	5 260	58 526
44 269								
Anaokulları								
Kindergartens								
		2 894	305 346	158 648	146 698	24 480	2 852	21 628
14 435								
Anasınıfları ⁽²⁾								
Nursery classes ⁽²⁾								
		19 226	648 866	335 011	313 855	39 306	2 408	36 898
29 834								
Yaz anaokulları								
Summer kindergartens								
		-	24 362	12 701	11 661	-	-	-
-								
Gezici sınıf								
Mobile classroom								
		-	85	40	45	-	-	-
-								
Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Olmayan								
Kurumlar (Resmi)								
Institutions not affiliated to the Ministry of National Education (Public)								
		2 338	53 804	26 859	26 945	8 641	22	8 619
6 288								
657 Sayılı Kan.191.mad.göre açılan								
kurumlar								
Institutions opened in accordance with Law								
no. 657, article 191								
		86	3 584	1 879	1 705	546	8	538
433								
Toplum Temelli Kurumlar ⁽¹⁾								
Community- based institutions ⁽¹⁾								
		2 252	50 220	24 980	25 240	8 095	14	8 081
5 855								

Resim 8 incelendiğinde (SGB, 2021), 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumu sayısının 30.978 olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden öğrenci sayısının 1.225.981 milyon olduğu görülmektedir. Bu yıllar arasında öğretmen sayısının 95.049 bin olduğu ve derslik sayısının da 82.394 olduğu görülmektedir.

3 görsel de incelendiğinde 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından 2019-2020 yılı eğitim ve öğretim yılına gelindiğinde kurum sayısında, öğrenci sayısında, öğretmen sayısında ve derslik sayısında artış olduğu görülmektedir. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılından 2020-2021 eğitim ve öğretim yılına gelindiğinde ise kurum sayısı, öğrenci sayısı, öğretmen sayısı ve derslik sayılarında ciddi azalma olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeninin pandemi sebebiyle okullardaki eğitimlerin sekteye uğraması olduğu düşünülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2020) 2020 yılının Mart ayından itibaren yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalan okul öncesi eğitim kurumlarının 1 Haziran 2020 itibarıyla

yaz okulu kapsamında tekrar yüz yüze eğitim faaliyetlerine başlayacağını belirtmiştir. Bu tarihten itibaren bazı kurumlar günümüzde hala yüz yüze eğitime devam ederken bazı kurumlar ise dönem dönem uzaktan eğitim faaliyetlerini yürütmek durumunda kalmışlardır. Tüm bu süreçte ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar Ve Çıkarılan Yönetmelikler sıklıkla değişiklik göstermiş ve gerekli tedbirler uygulanmıştır.

Aşağıda pandemi sürecinde Mart 2020 ile Eylül 2021 tarihleri arasında *Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklerin* detaylı dökümü yapılmıştır:

Mart 2020

13 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; 16-20 Mart 2020 tarihleri arasında tüm kademelerde ara tatil uygulanmasına, 23-27 Mart 2020 tarihleri arasında da uzaktan eğitim uygulanmasına karar verilmiştir (MEB, 2020a). Bu resmi yazı ile birlikte normal şartlarda nisan ayı ortasında yapılması planlanan ara tatil 16-20 Mart 2020 tarihleri arasına alınmıştır. Aynı zamanda 23-27 Mart 2020 tarihleri arasında yüz yüze eğitime ara verilmiş ve bu süre içerisinde eğitimin uzaktan eğitim yolu ile yapılmasına karar verilmiştir. Ancak bu yazıda gerek okul öncesi eğitim kademesi gerekse diğer kademeler ile ilgili detaylı bir açıklama yapılmamıştır.

Görüldüğü gibi, Mart 2020 itibari ile ülkemizde okulların kapatılmasıyla uzaktan eğitime geçiş ile konusunda ilk çalışmalara başlanmıştır.

Nisan 2020

15 Nisan 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine bakıldığında; sanal sınıf uygulamaları, EBA işleyişi ve Zoom uygulaması hakkında bilgilendirmeler yapıldığı görülmektedir. Yazının maddelerine göre; uzaktan eğitim derslerinde sanal sınıf oluşturabilmek için EBA platformunun kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda yazıda; uzaktan eğitim sürecinde ders işleyişi ile ilgili açıklamalara da yer verildiği görülmektedir. Bu yazının maddelerine göre; 8. Sınıf, 12. Sınıf ve lise hazırlık sınıfları sanal sınıf uygulamalarından yararlanabilmektedir (MEB, 2020b). Ancak yine bu yazıda da okul öncesi eğitim kademesi ve diğer kademeler ile ilgili herhangi bir bilgilendirme bulunmamaktadır.

24 Nisan 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde EBA canlı sınıf özelliğinin açılmasına ilişkin detaylara yer verildiği görülmektedir. Yazının maddelerine göre; okul müdürleri ve müdür yardımcılarının canlı sınıf oluşturma yetkisine sahiptir. 15 Nisan 2020 tarihinde yayınlanan yazının maddelerinden farklı

olarak bu yazının maddelerinde; 3. Sınıf ve üzeri diğer kademelerin de kullanımına sunulacağı belirtilmiştir (MEB, 2020c). Ancak yine bu yazıda da okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili bir bilgilendirme bulunmamaktadır.

30 Nisan 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan genelgenin maddelerinde; 22 Mart 2020 tarihinde konuşulan tedbirlerin gündeme geldiği görülmektedir. Bu genelgenin maddelerinde; kamu kuruluşlarında esnek veya uzaktan çalışan kişilerin amirlerinin bilgisi olmadan görev yerlerinden ayrılmamaları gerektiği ve herhangi bir durumda hemen işe geri çağırılacakları vurgulanmaktadır (MEB, 2020d).

Görüldüğü gibi nisan ayında da okul öncesi eğitim kademesinde öğretmenlik yapan öğretmenler ya da öğrenciler için herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Okul öncesi dönemin pandeminin başladığı ilk anlarda göz ardı edildiği görülmektedir.

Mayıs 2020

29 Mayıs 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; 16 Mart-31 Mayıs 2020 tarihleri arasında yüz yüze eğitime ara verilen özel okul öncesi eğitim kurumlarının gerekli tedbirleri almak şartı ile 1 Haziran 2020 tarihinden itibaren yaz okulu kapsamında açılacağı belirtilmiştir. (ME, 2020e).

Mayıs ayı ile birlikte havaların daha da ısınması ve açık havada oyunların daha rahat oynanabileceği göz önüne alınarak 1 Haziran 2020 tarihinden itibaren özel okul öncesi eğitim kurumlarında yaz okullarının açılması gündeme gelmiştir. Kurumlar gerekli tedbirlere uyarak Haziran ayında yaz okulu faaliyetlerini yürütmeye başlamışlardır.

Haziran 2020

5 Haziran 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 22-30 Haziran 2020 tarihleri arasında yapılacak mesleki çalışmaların detaylarına yer verildiği görülmektedir. Yazının maddelerine göre; öncelikli olarak herkes mesleki çalışmalarını kendi okulları veya kurumlarında yapacaklardır. Ancak mesleki çalışmalarını bulundukları ilde almak isteyen öğretmenlerin çalıştıkları okul veya kurum müdürlüklerine bunu önceden yazılı olarak bildirmesi halinde başka illerde de alabilecekleri belirtilmektedir (MEB, 2020f).

9 Haziran 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 2020 yılının Eylül ayında ilkokula başlaması gereken ancak okul öncesi eğitim alamamış çocuklarına hazırbulunuşluk düzeylerini artırmak için okul öncesi eğitim kurumlarında yaz okulları açılacağı belirtilmektedir. Aynı zamanda yazının

maddelerinin devamında okul öncesi eğitime devam edebilmiş çocuklar için de yaz kulüpleri açılabilceğı belirtilmiştir (MEB, 2020g).

18 Haziran 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 22-30 Haziran 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilecek mesleki çalışmaların uzaktan eğitim yolu ile gerçekleşmesinin gerekli görüldüğü ifade edilmiştir. (MEB Maarif Mevzuatı, 2020h).

2020 yılının Haziran ayında özel okul öncesi eğitim kurumlarında sıkı tedbirler uygulanarak yaz okulları kapsamında eğitim öğretim faaliyetlerine devam edildiğı görülmektedir. Yaz okulları kapsamında; okulların imkânları doğrultusunda sıklıkla açık hava oyunlarından yararlanmaları istenmiştir. Aynı zamanda başta yüz yüze olarak yapılması planlanan mesleki çalışma programı daha sonradan uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilmiştir. Bu da bu süreçte yetişkin eğitimlerinde mümkün olduğunca uzaktan eğitimi kullanmamızın daha sağlıklı olduğunu göstermektedir.

Temmuz 2020

3 Temmuz 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 2020-2021 eğitim ve öğretim yılının mesleki çalışmalarının 24 Ağustos 2020 tarihinde başlayacağı, birinci dönemin ise 31 Ağustos 2020 tarihinde başlayacağı belirtilmektedir. Yazının maddelerinin devamında; okul öncesi eğitim kurumuna giden öğrenciler ile ilkökul birinci sınıfa başlayacak öğrencilerin uyum haftası için 31 Ağustos - 4 Eylül 2020 tarihleri arasında okula gidecekleri belirtilmektedir (MEB, 2020ı).

Temmuz ayındaki gelişmelere bakıldığında resmi yazılarda okul sene sonu iş ve işlemleri ile ilgili bilgilere yer verildiğı görülmektedir.

Ağustos 2020

24 Ağustos 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan genelgenin maddelerinde; 21 Eylül 2020 tarihi itibariyle ders yılının başlayacağı belirtilmektedir. Genelgenin maddelerinin devamında; okullarda hijyene ve salgın tedbirlerine dikkat edileceğı belirtilmektedir (MEB, 2020i).

25 Ağustos 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan genelgenin maddelerinde; 31 Ağustos-18 Eylül 2020 tarihleri arasında başlayacak uzaktan eğitim sürecinden bahsedilmektedir (MEB, 2020j). Yazının maddelerinin devamında yapılacak olan uzaktan eğitim sürecinin detaylarından bahsedilmiştir ancak okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

26 Ağustos 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; koronavirüse karşı alınacak tedbirlerin maddeler halinde detaylı bir şekilde verildiği görülmektedir. Bu maddelerin içerisinde; okulda virüslü kişilerin bulunması halinde alınacak tedbirler, bu kişilerin okula dönüşleri vb. başlıklar yer almaktadır (MEB, 2020k).

28 Ağustos 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; yüz yüze eğitimin 21 Eylül 2020 tarihi ile başlayacağı ve 31 Ağustos-18 Eylül 2020 tarihleri arasında yapılacak olan uzaktan eğitim sürecinin haftalık olarak planlamasından bahsedilmektedir. İlgili yazının maddelerinin devamında; 31 Ağustos-4 Eylül 2020 tarihleri arası haftalık ders programı hazırlığı ve uygulamasından bahsedilmektedir. Haftalık ders programı başlığı altında okul öncesi eğitim kademesi için; bulunulan bölgenin şartları göz önünde bulundurularak çocukların ihtiyaçları doğrultusunda kazanım ve göstergelerin ele alınması gerektiği belirtilmektedir. İlgili yazının ikinci maddesinde 7-11 Eylül 2020 haftası uzaktan eğitimin kontrolü ve değerlendirilmesi başlığı altında verildiği görülmektedir. Bu maddenin detaylarında veli toplantılarının, zümre toplantılarının çevrimiçi şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda bulunulan çevrenin koşulları göz önüne alınarak, çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda her okul öncesi öğretmeninin kendi planlarını hazırlayacağı belirtilmiştir. İlgili yazının üçüncü maddesine göre 14-18 Eylül 2020 haftasının yüz yüze eğitim hazırlığı başlığı altında detaylandırıldığı görülmektedir. Maddenin detaylarına göre yüz yüze eğitim için ilgili hazırlıkların yapılacağından bahsedilmektedir. Yüz yüze eğitime geçiş için sosyal mesafe kurallarına uygun olarak ortam düzenlenmesi yapılacağından bahsedilmektedir. Aynı hafta içerisinde okula uyum programlarının hazırlığının, rehber öğretmenlerden destek alınarak tamamlanması beklenmektedir (MEB, 2020l).

Ağustos ayında alınan kararlara genel olarak bakıldığında başta daha genel kararların yayınlandığı süreç içerisinde de daha detaylı açıklamalar yapıldığı görülmektedir.

Eylül 2020

18 Eylül 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 21 Eylül 2020 tarihinde okul öncesi eğitim kademesi ve ilkokul birinci sınıflar ile yüz yüze eğitime başlanacağı belirtilmektedir. Yazının maddelerine göre; diğer kademelerin ilerleyen zamanlarda yüz yüze eğitime geçişlerinin salgının seyrine bağlı olarak değerlendirileceği görülmektedir. Diğer kademelerin de bu süreçte uzaktan eğitim uygulamalarına devam edecekleri belirtilmektedir (MEB, 2020m).

Eylül ayında alınan kararlara bakıldığında önce okul öncesi eğitim ve ilkokul birinci sınıf kademesinden başlanarak salgının seyrine göre diğer kademelerde de yüz yüze eğitime geçileceği görülmektedir. Burada küçük yaş gruplarından başlanması daha kritik bir dönem olan erken çocukluk döneminin öneminin fark edilmeye başlandığını göstermektedir.

Ekim 2020

8 Ekim 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 28 Eylül 2020 tarihinden itibaren okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokul birinci sınıflarda haftada ikişer gün yüz yüze eğitim yapıldığı belirtilmektedir. Ardından 12 Ekim 2020 Pazartesi gününden itibaren okul öncesi eğitim kurumlarının tamamında tam gün ve tam zamanlı yüz yüze eğitime devam edileceği görülmektedir. Yazının maddelerine göre; okul öncesi eğitim kurumlarında bir sınıfta en az 10 çocuk olacak şekilde şubelerin oluşturulması gerekmektedir. Kayıtlı çocuk sayısının az olduğu okullarda ise bu sayı 5'e kadar düşürülmektedir. Okulların fiziksel olanaklarının elverdiği kurumlarda, gerekli tedbirlerin alınması şartıyla çocuk kulüplerinin açılacağı belirtilmektedir. İlkokul kademesinin tamamıyla, ortaokul ve imam hatip ortaokullarının 8. sınıflarında da haftada ikişer gün yüz yüze eğitim gerçekleştirilecektir. Yüz yüze eğitimlerde tüm kademelerde bir ders saati 30 dakika olacak şekilde devam edeceği, yüz yüze eğitim dışında kalan tüm kademelerin, derslerini uzaktan eğitim yoluyla tamamlayacağı belirtilmektedir (MEB, 2020n).

Ekim ayında alınan karara bakıldığında kademeliler olarak okullarda yarı zamanlı ve yavaş yavaş tam zamanlı eğitime geçilmenin planlandığı görülmektedir.

Kasım 2020

11 Kasım 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; 16-20 Kasım 2020 tarihleri arasında yapılacak mesleki çalışma programlarının yüz yüze eğitim yerine çevrimiçi ortamda düzenlenmesine karar verildiği belirtilmektedir (MEB, 2020o).

19 Kasım 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; vaka sayılarının hızla artması sebebi ile Cumhurbaşkanlığı Kabinesi toplantısında alınan karar doğrultusunda 20 Kasım 2020-4 Ocak 2021 tarihleri arasında resmi ve özel tüm kademelerdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla devam edeceği belirtilmektedir. Resmî ve özel tüm okul öncesi eğitim kurumlarında, ilkokullarda, ortaokullarda ve ortaöğretim kurumlarında tüm derslerin canlı sınıf uygulamaları, TRT EBA TV, EBA portal ve açık kaynaklı diğer güvenilir platformlar aracılığı ile uzaktan eğitim yoluyla işleneceği vurgulanmaktadır. Bu süreç içerisinde öğretmenlerin haftada en az bir gün okula gelerek değerlendirme yapacakları ve sınıf

defterlerini işleyecekleri belirtilmektedir. Aynı zamanda imkanı olmayan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde okulda bulunan bilgisayarları ve diğer ekipmanları kullanabileceği söylenmektedir (MEB, 2020ö).

20 Kasım 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili kurumların tekrar görüştüğü ve yapılan görüşmeler sonucunda resmi ve özel tüm okul öncesi eğitim kurumlarında haftada beş gün yüz yüze eğitime devam edileceği belirtilmektedir. Daha önceki yazılarda olduğu gibi yüz yüze eğitimlerin haftada beş gün, altı etkinlik saati olacak şekilde devam edeceği görülmektedir (MEB, 2020p). İlgili yazının maddelerinde; çocukların evlerde de desteklenmesi amacıyla TRT EBA İlkokul kanalında her gün yayınlanan EBA Anaokulu'nu takip etmeleri ve ailelerin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü internet sitesinde yayınlanan Erken Çocukluk Eğitim Takvimi ile diğer yayınlardan yararlanmaları önerilmektedir. Maddelerin devamında; okula kayıtlı olup yüz yüze eğitimi tercih etmeyen ailelerin çocuklarının bu süreçte kayıtlarının silinmeyeceği, çocukların da EBA Anaokulu'nu takip etmeleri ve diğer eğitim materyallerinden yararlanmaları için gerekli önlemler alınacağı vurgulanmaktadır.

27 Kasım 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; okul öncesi eğitim kurumlarında salgının seyrine bağlı olarak gerektiğinde İl/İlçe Hıfzıssıhha Kurullarının görüşleri de alınarak 4 Ocak 2021 tarihine kadar yüz yüze eğitim yapan kurumların da uzaktan eğitime geçebileceği belirtilmektedir. Yazının maddelerine göre; okul öncesi dönem çocuklar ile haftada en az 3 gün 20'şer dakika canlı görüşmeler yapılacağı vurgulanmaktadır. Canlı görüşmelere katılamayan öğrenciler ile diğer iletişim araçları yolu ile telafiler yapılması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2020r).

Kasım ayına genel olarak bakıldığında önce tüm kademelerde uzaktan eğitime geçildiği görülmektedir. Hemen bir gün sonra yapılan baskılar sonucunda sadece okul öncesi eğitim kademelerinde yüz yüze eğitim yapılacağının ve diğer kademelerde uzaktan eğitime devam edileceğinin belirtildiği görülmektedir. Aradan sadece bir hafta geçtikten sonra da yüz yüze eğitime devam eden okul öncesi eğitim kurumlarının da tekrar uzaktan eğitime geçebileceği söylenmiştir. Bu ani, bir gün ve bir haftada değişen kararlar da kafalarda oldukça soru işareti bırakmaktadır.

Aynı zamanda kasım ayında yayınlanan resmi yazılar ile karşımıza EBA Anaokulu kavramı çıkmaktadır. Aşağıda EBA Anaokulu ile ilgili daha detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Aralık 2020

15 Aralık 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 14 Aralık 2020 tarihinde yapılan toplantı sonucunda ana sınıfları

hariç diğer tüm resmi okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime başlanabileceği kararı alındığı görülmektedir. Bu karar doğrultusunda; Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan okul öncesi eğitim kurumlarında da yüz yüze eğitime devam edilebileceği belirtilmektedir. Aynı zamanda ailelerin talebine bağlı olarak ilgili İl veya İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri'nin kararları doğrultusunda resmî anaokulları, özel eğitim anaokulları ve uygulama sınıflarında yüz yüze eğitime geçilebileceği söylenmektedir (MEB, 2020s).

18 Aralık 2020 tarihinde yayınlanan yazının maddelerine göre; salgının seyri nedeniyle başta 20 Kasım 2020-4 Ocak 2021 tarihleri arasını kapsayacak şekilde belirlenen uzaktan eğitim sürecinin 04-22 Ocak 2021 tarihlerini de kapsayacak şekilde uzadığı görülmektedir. Bu tarihler arasında diğer kademelerde ancak ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yüz yüze yapılacağı belirtilmektedir (MEB, 2020ş).

Aralık ayında da görüldüğü gibi kararlar salgının seyrine bağlı olarak çok hızlı bir şekilde değişebilmektedir.

Ocak 2021

13 Ocak 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatı'nda yayınlanan resmi yazının maddelerinde; yüz yüze karne basımı ya da dağıtımı yapılmayacağı, karnelerin elektronik ortamda verileceği vurgulanmaktadır (MEB, 2021a).

Şubat 2021

5 Şubat 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 15 Şubat 2021 tarihinde kademeli olarak tekrar yüz yüze eğitime başlanacağı belirtilmektedir. Yazının maddelerine göre; 15 Şubat 2021 tarihi itibarıyla birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan tüm ilkokullarda haftanın her günü yüz yüze eğitime geçilecektir. Köy ve daha seyrek nüfuslu yerlerde ilkokullar, ortaokullar ve imam hatip ortaokullarının bütün sınıf seviyeleri ile bu okulların bünyesindeki ana sınıflarında İl/İlçe Hıfzıssıhha Kurullarının İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlükleriyle birlikte alacağı kararlar doğrultusunda haftanın her günü yüz yüze eğitim yapılacaktır. Aynı zamanda tüm okul öncesi eğitim kurumlarında haftanın her günü altı etkinlik saati olacak şekilde yüz yüze eğitim yapılacağı belirtilmiştir. 2021 yılının Mart ayından itibaren de; bu kademelere ek olarak tüm ilkokullar ve bu okullara bağlı ana sınıflarında haftada iki gün yüz yüze eğitim yapılacağı belirtilmiştir. Bu okullarda yüz yüze eğitim yapılmayan diğer günlerde uzaktan eğitim yapılacaktır. Ayrıca tüm okulların 8.sınıflarında yüz yüze eğitime başlanacaktır (MEB, 2021b).

Şubat ayına bakıldığında ikinci dönem başladığı andan itibaren yine kademeli olarak tüm kademelerde yüz yüze eğitime geçilmek istendiği söylenebilir. Aynı zamanda önceki kararlarda olduğu gibi haftanın her günü yüz yüze eğitime okul öncesi eğitim kademesinden başlandığı görülmektedir.

Mart 2021

2 Mart 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; yüz yüze eğitime ilişkin detaylar verilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki yüz yüze eğitimlerin diğer yazılarda da olduğu gibi bir etkinlik saati 30 dakika olacak şekilde günde altı etkinlik saati olarak planlanmasına ve uygulanmasına devam edileceği belirtilmektedir. (MEB, 2021c).

Nisan 2021

14 Nisan 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; tüm resmî anaokulu ve uygulama sınıfları ile özel okul öncesi eğitim kurumlarında haftanın her günü ve günde altı etkinlik saati olacak şekilde yüz yüze eğitime devam edileceği belirtilmektedir. Yazının maddelerine göre; eğitim kurumlarında salgın kapsamındaki tedbirler doğrultusunda yüz yüze eğitime ara verilmesi ile ilgili olarak İl/İlçe Hıfzıssıhha Kurullarının veya İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri'nin daha önceden almış oldukları kararları uygulanmaya devam edilebilecekleri gibi yeni kararlar da alabilecekleri vurgulanmaktadır. Yazının devamında; tüm resmî ana sınıflarında ise uzaktan eğitime geçileceği görülmektedir (MEB, 2021d).

28 Nisan 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; ülke genelindeki tam kapanma dolayısı ile tüm kademelerde 29 Nisan 2021 Perşembe günü saat 19.00'dan 17 Mayıs 2021 tarihine kadar uzaktan eğitime geçilmiştir (MEB, 2021e).

Nisan ayında salgının önüne geçebilmek adına 17 günlük tam kapanma gerçekleştirilmiştir. Bu kapanma dolayısı ile tüm kademeler uzaktan eğitim faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Mayıs 2021

17 Mayıs 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerine göre; 17 Mayıs 2021-1 Haziran 2021 tarihleri arasında resmî ana sınıfları hariç diğer tüm okul öncesi eğitim kurumlarında haftanın her günü yüz yüze eğitim yapılacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda özel eğitim okullarında kayıtlı olan ve eğitimlerini evde veya hastanede alan öğrencilerin de yüz yüze eğitime başlayacakları söylenmiştir. Ayrıca Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda kayıtlı olup eğitimlerine evde veya hastanede

devam eden öğrencilerden sadece okul öncesi eğitim kurumlarına devam edenler için yüz yüze eğitim verileceği diğer kademelerdeki öğrencilerin uzaktan eğitimlere devam edeceği vurgulanmaktadır. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla öğrenim gören öğrencilerden okul öncesi eğitim kurumlarına devam edenler için destek eğitim odası eğitim faaliyetlerinin yüz yüze veya uzaktan eğitim yolu ile sürdürülebileceği; kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmeti alan öğrencilerin destek eğitim odası faaliyetlerine ise uzaktan eğitim yoluyla devam edeceği belirtilmektedir (MEB, 2021f).

Mayıs ayında alınan karara bakıldığında anasınıflarında hala uzaktan eğitime devam edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra bağımsız anaokulları, uygulama sınıfları ve özel eğitim anaokullarında tam zamanlı ve her gün yüz yüze eğitim gerçekleştirilmektedir.

Haziran 2021

1 Haziran 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazıda; temel eğitim kademesiyle ilgili yüz yüze ve uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır. İlgili yazının maddelerine göre; 1 Haziran 2021 tarihinden itibaren yüz yüze eğitime devam eden okul öncesi kurumlara ek olarak resmî ana sınıflarında, sınıfın bağlı olduğu kurumun yüz yüze eğitim için açık olduğu günlerde seyreltilmiş sınıflarda yüz yüze eğitim yapılacağı vurgulanmaktadır. 1-4 Haziran 2021 tarihlerinde ise resmî ortaokul bünyelerindeki ana sınıflarında ise haftada iki gün yüz yüze eğitim yapılacağı belirtilmektedir. Köy ve seyrek nüfuslu yerleşim yerlerindeki tüm okul öncesi eğitim sınıflarında ise 1 Haziran 2021 tarihinden itibaren haftada beş gün tam zamanlı olarak yüz yüze eğitim yapılacağı söylenmektedir.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında 1 Haziran 2021 tarihinden itibaren haftada beş gün yüz yüze eğitim yapılacağı vurgulanmaktadır. Aynı zamanda eğitim ve öğretim hizmetlerinden evde veya hastanede yararlanan öğrenciler için tüm sınıf seviyelerinde yüz yüze eğitime başlanacağı belirtilmektedir.

Erken çocukluk dönemi eğitim faaliyetlerine 1 Haziran 2021 Salı gününden itibaren yüz yüze eğitim şeklinde devam edileceği belirtilmektedir. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla öğrenim gören okul öncesi ve ilkökul kademesindeki öğrenciler için destek eğitim odası eğitim faaliyetlerinin de 1 Haziran 2021 Salı gününden itibaren yüz yüze eğitim yoluyla devam edeceği, ortaokul öğrencileri için de 7 Haziran 2021 Pazartesi gününden itibaren yüz yüze eğitim yoluyla devam edeceği belirtilmektedir. Velilerinin destek eğitim odasında verilecek olan yüz yüze eğitim uygulamalarına katılmak istememeleri durumunda bu öğrenciler için öğretmenler tarafından uzaktan eğitim faaliyetleri devam edebilecektir.

Ana sınıflarında yüz yüze eğitim uygulamalarının olmadığı günlerde belirlenen şartlar doğrultusunda uzaktan eğitim yapılacağı belirtilmektedir. Aynı zamanda tüm kademelerde; yüz yüze eğitim için çocuğunun okula devam etmesini istemeyen velilerin yazılı onayının alınarak okula gelmeyen öğrencilerin devamsız sayılmayacağı vurgulanmaktadır. Okullardaki yüz yüze eğitimlerin “Eğitim Kurumlarında Hijyen Şartlarının Geliştirilmesi ve Enfeksiyon Önleme Kontrol Kılavuzu”ndaki koşullar sağlanarak gerçekleştirileceği belirtilmektedir (MEB, 2021g).

14 Haziran 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazının maddelerinde; 2020-2021 yılı eğitim ve öğretim faaliyetlerine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. İlgili yazının maddelerine göre; okullardaki ders bitim tarihi 2 Temmuz 2021 olarak güncellendiği belirtilmektedir. Bu tarihe kadar; resmi veya özel okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim kurumları ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı okul öncesi ve ilköğretim kademesindeki özel eğitim okulları ve özel eğitim sınıflarının derslerine devam edecekleri görülmektedir. Aynı zamanda okullardaki yüz yüze eğitim faaliyetlerine katılımları veli isteğine bağlı olduğu için devamsızlıkların dikkate alınmayacağı bir kez daha belirtilmektedir. Ders dönemi 2 Temmuz 2021 tarihine kadar uzayacağı için; yılsonunda öğretmenler tarafından yapılan seminerlerin yapılmayacağı belirtilmektedir. Aynı zamanda; 18 Haziran 2021 tarihinden itibaren okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerinin karnelerine ve gelişim raporlarına e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi'nden dijital ortamdan ulaşabilecekleri vurgulanmaktadır (MEB, 2021h).

Haziran ayında alınan Milli Eğitim Bakanlığı kararlarına bakıldığında neredeyse tüm okul öncesi eğitim veren kurumların gerekli tedbirler ve şartları dikkate alarak yüz yüze eğitime geçtikleri görülmektedir.

Temmuz 2021

6 Temmuz 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan genelgede; 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimi ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır. Genelgenin maddelerine göre; öğretmenlerin mesleki çalışmaları 31 Ağustos 2021 tarihinde başlayacağı görülmektedir. İlk dönemin 6 Eylül 2021 Pazartesi günü başlayacağı ve 21 Ocak 2022 Cuma günü sona ereceği, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim ile ilköğretim 1'inci sınıfa başlayacak öğrencilerin ise 31 Ağustos-03 Eylül 2021 tarihleri arasında uyum eğitimlerini gerçekleştirilecekleri vurgulanmaktadır. Birinci dönem ara tatilinin, 15 Kasım 2021 Pazartesi günü başlayacağı ve 19 Kasım 2021 Cuma günü sona ereceği belirtilmiştir. Yarıyıl tatilinin ise 24 Ocak 2022 Pazartesi günü başlayacağı ve 04 Şubat 2022 Cuma günü sona ereceği görülmektedir. İkinci dönemin 07 Şubat 2022 Pazartesi

günü başlayacağı ve 17 Haziran 2022 Cuma günü sona ereceği, ikinci dönem ara tatilinin ise; 11 Nisan 2022 Pazartesi günü başlayacağı ve 15 Nisan 2022 Cuma günü sona ereceği görülmektedir (MEB, 2021i).

Ağustos 2021

20 Ağustos 2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan resmi yazıda; 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimi ile ilgili bazı güncellemeler bulunmaktadır. Yazının maddelerinde; bir önceki yazıda okul öncesi eğitim ile ilköğretim 1. sınıfa başlayacak öğrenciler için 31 Ağustos-03 Eylül 2021 tarihleri arasında uyum eğitimleri gerçekleştirileceği belirtildiği ancak öğretmenlerin mesleki çalışmalarının da 31 Ağustos 2021 tarihinde yapılacağı için uyum haftası tarihleri 1-3 Eylül 2021 olarak güncellenmiştir. Resmi yazının maddelerine göre; 2021-2022 eğitim ve öğretim yılının bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda 6 Eylül 2021 Pazartesi günü yüz yüze eğitim şeklinde başlayacağı belirtilmiştir. Her kademede gerekli tedbirler alınarak yüz yüze eğitime başlanacağı belirtilmektedir (MEB, 2021i).

6 Eylül 2021 tarihinde başlayan yüz yüze eğitimler hala tedbirler göz önünde bulundurularak devam etmektedir.

Pandemi Sürecinde ülkemizde uzaktan eğitim ile ilgili alınan önemli kararlardan biri de EBA TV'nin hayata geçirilmesi olmuştur:

EBA Anaokulu

Bakanlık desteği ile salgın döneminin ortalarında “EBA Anaokulu” uygulaması başlatıldığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının yıllardır her alanda kullanıldığı bilinmektedir. Ve kitle iletişim araçları arasında en çok kullanılanın aracın televizyon olduğu görülmektedir. Televizyonun aynı zamanda insanlar üzerinde de en etkili kitle iletişim aracı olduğu bilinmektedir (Karaboğa, 2004).

Ülkemizde pandemi ile birlikte uzaktan eğitime geçildiği andan itibaren öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin alışık olmadıkları bir durum ile karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Bu duruma kısa bir süre içinde adapte olmaya çalışan tüm paydaşların kaygı ve streslerini bir kenara bırakarak kendi imkanları doğrultusunda çocukları desteklemeye çalıştıkları görülmektedir. Sokağa çıkma kısıtlamaları ve izolasyon tedbirleri kapsamında bir süre herkesin evlerinde kaldığı bilinmektedir. Bu süre zarfında eğitim ve öğretim faaliyetleri çevrimiçi ortamlarda uzaktan eğitim vasıtası ile yürütülmeye devam etmektedir. Ancak okul öncesi dönem gibi; sosyal ve duygusal alanda bolca desteklenmesi gereken oyun çağı çocukları için arkadaşları ile bir arada olmak ve okulda olmak çok önemli bir durumdur (MEB, 2013). Bu nedenle salgının başından itibaren çocukları ekranlar

karşısında da olsa öğretmenleri ve arkadaşları ile buluşturmaya çalışmak için çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Süreç bu şekilde ilerlerken okul öncesi hariç diğer tüm kademelerde kullanılan Eğitim Bilişim Ağı olan EBA kanalı üzerinden ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ve öğretmenleri uzaktan eğitim sürecini yürütmeye devam etmişlerdir. Zaman ilerledikçe EBA kanalı aracılığı ile bir ilke imza atılmıştır. Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime geçiş süreçlerinde erken çocukluk eğitimine yayın içerikleri, eğitim materyalleri ve ebeveynlere özel kaynak desteğiyle öncelik veren Millî Eğitim Bakanlığı, 12 Ekim 2021 Pazartesi günü itibariyle de TRT EBA'da başlattığı okul öncesi yayın kuşağıyla "Dünyanın en büyük duvarsız anaokulu"nun da açılışını gerçekleştirmiştir (EBA, 2020).

Dönemin Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk yaptığı açıklamada: *“Yeni eğitim öğretim yılıyla birlikte 112 branşta 812 öğretmenimizin görev yaptığı, 13 stüdyoda 1.653 ders videosunun hazırlanarak yayına sunulduğu TRT EBA Anaokulu / İlkokul, Ortaokul ve Lise kanallarının haftalık ders programlarını 18 milyon öğrenci velimizin cep telefonlarına kısa mesaj servisiyle ulaştıracaktır. Ders yayınlarımız, öğrencilerimizin telaflı ve pekiştirmelerine imkân sağlamak için günde üç kez tekrarlanarak ekrana gelmeye devam edecektir.”* ifadelerini kullanmıştır (MEB, 2020t).

TRT EBA Anaokulu televizyon eli ile çocuklara ulaşmayı hedefleyen bir kanaldır. Burada görevli öğretmenler çeşitli sosyal medya hesaplarından da kendilerini çocuklara ve ailelere duyurmaktadır. EBA Anaokulu sayesinde ekran karşısında çeşitli etkinlikler, çocuklar ile paylaşılmaktadır. EBA Anaokuluna *“duvarsız anaokulu”* ismi verilmiştir.

EBA Anaokulunun sosyal medya hesaplarında her hafta o hafta yapılacak etkinlikler ve malzemeleri öncesinde ailelere duyurulmuştur. Bu da ailelerin; o hafta yapılacak etkinlikler için gerekli malzemeleri evlerinde yoksa temin etmeleri ve konuya ilişkin hazırlık yapmaları için onlara kolaylık sağlamıştır. Genelde etkinlikler için oldukça az materyal istenmeye çalışılmıştır. Resim 9'da örneği görülen haftada sadece bir gün için malzeme gerekli olduğu görülmektedir.

Resim 9

EBA Anaokulu Sosyal Medya Hesaplarından Alınan Görsel

EBA Anaokulu'nda gündüz 08.00-09.00 saatleri arasında Etkinlik Kuşağı adı altında etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Gündüz yapılan etkinlik kuşağını kaçıran çocuklar için akşam 19.30-20.30 saatleri arasında da bu etkinliklerin tekrarı bulunmaktadır. Bu sayede sabah ailesi işte veya herhangi bir sebeple dışarıda olan çocuklar etkinliklere ve oyunlara akşam uyku saatlerinden önce de katılabilmektedir. Aynı zamanda EBA Anaokulu'ndaki etkinliğin tekrarını da kaçıran, televizyondan izleme fırsatı olmayan bir aile internetten girip önceki bölümlere de ulaşabilmektedir. EBA Anaokulu'nda okul öncesi eğitim programının etkinlik türlerine uygun şekilde ve dengeli olarak: Türkçe, oyun, müzik, matematik, sanat, fen, hareket, drama, okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

2.5. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yapılan Çalışmalar

2.5.1. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar:

Özdoğan ve Berkant (2020) yaptıkları araştırmada Covid-19 pandemisi sürecinde Türkiye'de uygulanan uzaktan eğitim sürecine ilişkin çeşitli paydaşların görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda; paydaşlar ile yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında uzaktan eğitimin az da olsa avantajı olduğu görülmektedir. Bu avantajların; derslere istenilen zamanda ve mekanda girilebilmesi, tekrardan ulaşılabilmesi, salgın döneminde derslere

ulaşılabilmesi, salgından korunma şeklinde olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimin çoğunlukla belirtilen dezavantajlarının ise; motivasyonun düşük olması, izleme ve değerlendirme yapılamaması, evlerde kaynakların yetersizliği, eğitimde fırsat eşitsizliği oluşturması, iletişim ve etkileşimde aksamalara yol açması, teknik problemler, sosyalleşememe ve tüm bu süreçte hazırlıksız olma durumları olduğu görülmektedir. Paydaşların çözüm önerileri ise; izleme ve değerlendirme uygulamalarına dikkat edilmesi, fırsat eşitliğinin oluşturulması için çalışmalar yapılması, derse katılım ve etkileşimin artırılması, altyapının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendi öğretmenleriyle ders yapması ve ders sayılarının azaltılması şeklindedir.

Gören, Gök, Yalçın, Göregen ve Çalışkan (2020), yaptıkları çalışma ile pandemi sürecinde Ankara’da gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda çeşitli paydaşlardan görüşler alınmıştır. Alınan görüşler sonucunda; paydaşların çoğunluğunun uzaktan eğitime kolaylıkla erişim sağladığı belirlenmiştir. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğunun uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar verimli olmadığını düşündüğü görülmektedir. Uzaktan eğitimin niteliği ile ilgili sonuçlara bakıldığında ortaokulların, diğer okul türlerine göre daha olumlu görüşleri bulunmaktadır. Okuldaki paydaşlar arasında da okul yöneticilerinin en olumlu görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitime erişim konusunda da merkez ilçelerdekilerin diğer ilçelere göre, erkeklerin de kadınlara göre daha olumlu görüşe sahip olduğu görülmektedir.

Duman (2020), yaptığı araştırmada pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimi öğretmen adaylarının görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Araştırmada; okul öncesi, sınıf, fen bilgisi, Türkçe, rehberlik ve psikolojik danışmanlık olmak üzere farklı branşlardan 28 öğretmen adayının görüşü alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda bazı temalar bulunmuştur. Bu temalar; öğrenme ve öğretme süreci, değerlendirme, avantajlar ve dezavantajlar, iletişim ve öneriler olmak üzere beş tanedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitime nazaran iletişimde sorunlar olduğu görülmektedir.

Keleş, Atay ve Karanfil (2020) yaptıkları çalışma ile Milli Eğitim Bakanlığı’nda görev yapan okul müdürlerinin uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunlarına ve bu sorunlarla başa çıkmada hangi çözüm yollarını belirlediklerini ve müdürlerin pandemi sonrasında eğitimin ne şekilde devam edeceğine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda farklı illerde görev yapan on dört okul müdürü ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda; okul müdürlerinin pandemi sürecinde karşılaştıkları sorunları, öğretmenlere teknik destek, öğrencilere ise akademik ve sosyal destek vererek ve okuldaki

herkes ile iletişimlerinin olumlu olmasına özen göstererek çözmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarında okul müdürlerinin de pandemi sonrasında eğitimin kademeli olarak yüz yüze eğitime geçeceği konusunda düşüncelere sahip olduğu görülmüştür.

Arslan ve Şumuer (2020) yaptıkları araştırmada pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunları tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya farklı kademelerde görev yapan 381 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; materyal eksikliği ve değerlendirme yapılamaması sorunlarının tespit edildiği görülmüştür.

Yılmaz, Güner, Mutlu ve Arın Yılmaz (2020) yaptıkları araştırmada farklı kademeler için yapılan uzaktan eğitim uygulamalarını veli görüşlerini de alarak incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda; Türkiye'nin farklı bölgelerindeki 3675 veliye araştırmacılar tarafından geliştirilen "Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimi Değerlendirme Veli Anketi" uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda; uzaktan eğitim sürecinin etkisini artırmada öğretmenler ve öğrencileri arasındaki olumlu iletişimin etkisi olduğu düşünülmektedir. Çalışma sonunda uzaktan eğitim faaliyetlerinden her eğitim kademesindeki öğrencilerin yararlanmaları gerektiği yönünde bir öneri sunulmuştur.

İnci Kuzu (2020) yaptığı araştırmada pandemi sürecinde Türkiye'de kullanılan EBA TV ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) konusunda ilkokul öğrenci velilerinin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmada çocukları resmi kurumlarda eğitim alan 257 veliye anket uygulanmıştır. Toplanan verilerin analiz sonuçlarına göre veliler; pandemi döneminde uzaktan eğitimin iyi bir seçenek olduğunu, derslerin içeriklerinin bu döneme uygun olduğunu belirtmişlerdir. Velilere göre çocukları için dersler verimli geçmekte ve çocukların dinleyici konumunda olması velileri rahatsız etmemektedir. Çocuklardaki kaygı düzeyinin öğretmenleri ile iletişim içerisinde oldukça azaldığı düşünülmektedir. Velilere göre ders sayıları daha fazla olmalı ve bolca ödev verilmelidir.

Arslan (2020), yürüttüğü araştırmada öğretmen adaylarının bakış açısından öğrencilerin kazanması gereken becerilerin pandemi sonrasında pandemi öncesine göre nasıl değiştiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, çalışma grubuna Tricider uygulaması aracılığı ile bir adet soru yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda pandemi ile birlikte bilgi, medya ve iletişim becerileri alanları daha ön plana çıktığı görülmektedir. Aynı zamanda pandemi ile birlikte eleştirel düşünme becerilerinin daha ön planda olduğu görülmektedir.

Er Tüküresin (2020) yaptığı araştırmada; pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim faaliyetlerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda; "Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri

Ölçeği” kullanılarak veri toplanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiş ve öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik çalışmalarından kısmen memnun oldukları görülmüştür. Cinsiyet, internete erişebilme, dersleri takip edebilme ve sınırsız internet bulabilme değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eti ve Karaduman (2020) yaptıkları araştırma ile Covid-19 pandemisi sürecini öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda; bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde yer alan 44 son sınıf öğretmen adayı ile çalışılmıştır. Araştırmada veriler çeşitli formlar ve görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular öğretmen adaylarının % 40.9’unun kendini mesleki olarak “yeterli” gördüğünü, % 38.6’sının “gelişim gereksinimi duyduğunu” ve %20.5’i ise kendisini “yetersiz” hissettiğini göstermektedir. Sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının kendilerini en yeterli gördükleri alanın tutum ve değerler olduğu (%68.2), alan bilgisi ve beceri alanlarında daha az yeterli hissettikleri görülmektedir. Aynı zamanda Öğretmenlik Uygulaması derslerinin yüz yüze yapılamamasının öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini olumsuz etkilediği görülmektedir. Tüm bu olumsuz etkilerin yanı sıra pandemi döneminde zorluklarla başa çıkmayı öğrenen öğretmen adaylarının mesleklerine başladıklarında kendilerini yeterli hissettikleri görülmüştür.

İnan (2020), yaptığı araştırmada pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında her kademede olduğu gibi okul öncesi eğitim kademesinde de oluşturabilecek çözüm önerilerini belirlemeyi ve bu gibi durumlarda kullanılmak üzere yeniden yapılandırılmasını sağlamayı amaçlamıştır. Yapılan araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kademesi için bir ekip kurulmasına, okullarda kademeli olarak en kritik dönemden başlayarak yüz yüze eğitimlere başlanmasına, temizlik ve hijyen kurallarına dikkat edilmesine, özellikle küçük yaş gruplarında çocuklara destek sağlanmasına, ebeveynlere ve öğretmenlere bu gibi konularda eğitimler verilmesine, bu dönemde evde kalmak zorunda olan çocuklar için çeşitli projeler üretilmesine, uzaktan eğitime ek farklı alternatifler düşünülmesine yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir.

Akkaş Baysal, Ocak ve Ocak (2020) yaptıkları çalışmada ülkemizde mart ayının son haftasında başlayan, EBA uygulaması ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin çocukları okul öncesi eğitim alan velilerin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile ebeveynlerde görüşler alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda; yürütülen uzaktan eğitim faaliyetlerinde olumlu özelliklerin yanında bazı olumsuz özelliklerin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim ve EBA uygulamaların olumlu yanları: farklı içerikler ve materyaller kullanılabilmesi, öğretmenlerin

değerinin anlaşılması ve zamandan ve mekândan ekonomiklik sağlanabilmesidir. Olumsuz yanı ise çocukların ekran başında istenilen süreden fazla kalmasıdır.

Aral ve Kadan (2021) yaptıkları çalışma ile pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin yaptıkları uzaktan eğitim çalışmalarında yaşadıkları problemlerin belirlenmesini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi öğretmeni ve aynı zamanda yüksek lisans öğrencisi olan 24 öğretmenle çalışılmıştır. Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında öğretmenler: okulların bir anda kapanması ve daha önce hiç deneyimlenmeyen uzaktan eğitim faaliyetlerine geçilmesi ile yetersizliklerin ortaya çıkması, ailelerin ve çocukların katılımının az olması, ailelerin uzaktan eğitim çalışmalarına karşı olumsuz tutumlarının olması konularında sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın sonunda uzaktan eğitim faaliyetleri ile ilgili alt yapı çalışmalarının yapılması ve uzaktan eğitim süreci ile ilgili eğitimcilere ve ailelere eğitimlerin verilmesi önerilmiştir.

Aral, Fındık, Öz, Kurtoğlu Karataş, Güneş ve Kadan (2021), yaptıkları çalışma ile Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime devam etmek zorunda kalan 36-72 aylık çocuklara verilen nefes farkındalık ve hareket etkinliklerinin çocukların öz düzenleme ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin olup olmadığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda; 36-72 ay arasında olan ve ailelerinden izin alınan 28 çocuk ve 8 öğretmen ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında uzaktan eğitim yolu ile verilen nefes ve hareket etkinliklerinin öz düzenleme ve duygu düzenleme becerileri üzerinde yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde özellikle öğretmenlerin çocuklar ile iletişimlerine oldukça önem verdikleri çocukların da bu sayede kendilerini ifade etmede zorlanmadıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitim sürecini desteklemek amacıyla kullanılabileceği önerilmiştir.

Akın ve Aslan (2021), yürüttükleri araştırmada okul öncesi dönemdeki öğrencilerin eğitimlerini çevrimiçi olarak sürdürmelerinin çocuklar üzerinde çeşitli kaygılara yol açtığını ve bu durumun etkili uzaktan eğitim planlamasını gerektirdiğini amaç edinmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda uzaktan eğitim çocuk merkezli olacak şekilde kurgulanmıştır. Bu çalışma bir eylem araştırması olup dokuz öğrenci ve bu öğrencilerin velileri ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda uzaktan eğitimin en verimli şekilde gerçekleşebilmesi için öğretmen ve aile iletişiminin sürekli olması gerektiği görülmüştür.

Bağçeli Kahraman ve Apak (2021), yaptıkları araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin pandemi dönemde okula uyum konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda çeşitli öğretmenler ile yaptıkları görüşmeler sonucunda; çocukların okula

uyumlarının maskeler ve sosyal mesafelerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda sosyal mesafenin korunması için tüm etkinliklerin buna uygun şekilde planlanmasının da öğretmenler açısından zorluk yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kademeli geçişin okula uyum konusunda farklılıklar gösterdiği de tespit edilmiştir.

Gündoğdu (2021) yürüttüğü araştırma ile okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda 35 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda aile katılım çalışmalarında farklı uygulamalar yapıldığı görülmüştür. Ailelerin yaklaşık olarak yarısının uzaktan eğitim süreçlerine katıldıkları ancak bu katılımcıların büyük çoğunlukla anneler olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak da babaların çalışıyor olması ve annelerin genellikle ev hanımı olması gösterilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ailelerle iletişim kurmada en çok WhatsApp uygulamasını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu süreçte alt yapı yetersizliği ile ilgili oldukça sorun yaşadığı tespit edilmiş ve bu konuda çeşitli öneriler getirilmiştir.

2.5.2. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim İle İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar: Anggraini (2020), yaptığı çalışmada hızla yayılan Covid-19 virüsünün Endonezyadaki Doğu Java adasındaki erken çocukluk öğretmenlerinin hazırlık ve katılımlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu araştırma, literatür taraması ve anket yoluyla veri toplama tekniklerini kullanan nitel bir betimsel çalışmadır. Araştırmada veriler; literatür taraması ve anket yoluyla toplanmıştır. Toplanan veriler sonucunda; ders planında planlanan etkinliklerin iyi bir şekilde gerçekleştirilebileceğini belirtmektedir. Ancak, öğrenci ödevlerini genellikle zamanında toplamayan öğrenci velileri vardır ve bu da öğretmenlerin her bir öğrenciyi değerlendirmekte güçlük çekmesine neden olmaktadır.

Chelghoum ve Chelghoum (2020), yaptıkları araştırma ile Covid-19 sürecine genel bir bakış açısı ile bakmayı aynı zamanda çevrimiçi öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlara ışık tutmayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda 387 öğretmene çevrimiçi eğitim ile ilgili anket uygulanmıştır. Anket sonucunda ulaşılan bulgular; Cezayir'deki öğretmenlerin birçok sorunla karşı karşıya oldukları yönündedir. Bu sorunlar; internet erişilebilirliği ile ilgili sorunlar ve öğrencilerin motivasyon düşüklüğünden kaynaklanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Drouin, McDaniel, Pater ve Toscos (2020), yaptıkları araştırma ile Covid-19 ile birlikte ebeveynler ve çocukların sosyal medyayı nasıl kullandıklarını ve pandemi ile birlikte teknoloji konusunda oluşan kaygıları incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; pandemi ile birlikte teknoloji ve sosyal medya kullanımı artmıştır. Ebeveynlerin hem sosyal

destek hem de bilgi arayışı için sıklıkla sosyal medyayı kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda ebeveynlerdeki yüksek kaygı düzeyinin çocuklarda da aynı doğrultuda kaygıya sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gupta ve Gopani (2020), yaptıkları araştırmada; Covid-19 pandemisinin Hindistan'daki eğitim kurumları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında Hindistanda uzun süreli verilen karantinaların insanlar üzerinde olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda eğitim öğretime ara verilmesi derslerin müfredatlarında aksamalara neden olmuş ve sınavlar ertelenmek durumunda kalmıştır.

Hapsari, Sugito ve Fauziah (2020), yaptıkları çalışmada; Covid-19 pandemisi döneminde ebeveynlerin erken çocukluk eğitimine katılımlarını araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmada pandemi sürecinde ebeveynlerin erken çocukluk eğitimine katılım türlerinin; beslenme, iki yönlü iletişim, evde öğrenme stratejileri ve karar verme yoluyla gerçekleştiği bulgularına ulaşılmıştır. Araştırmada ebeveynlerden annelerin pandemi sürecinde çocukların evde eğitimlerinde daha aktif rol oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kim (2020), yaptığı araştırmada Covid 19 nedeni ile yapılan çevrimiçi öğrenme ve öğrenme süreçlerinin erken çocukluk döneminde yararlı olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda hizmet öncesi öğretmen eğitimi dersleri çevrimiçi öğrenme ve öğretmeyi de kapsayacak şekilde yeniden tasarlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2020 yılının bahar döneminde yeniden düzenlenen bu ders uygulanmış ve sonuçlar raporlaştırılmıştır. Raporlar incelendiğinde yeniden tasarlanan bu derslerin çocuklar ile etkileşimi ve iletişimi artırdığı ayrıca çocukların gelişimine ve öğrenimine olumlu katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Muhdi, Nurkolis ve Yuliejantiningasih (2020), yaptıkları araştırmada Endonezya hükümeti tarafından belirlenen çevrimiçi öğrenme politikasının etkililiğini araştırmayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda Central Java Eyaletindeki 35 şehirden 1899 katılımcıya anket uygulanmıştır. Verilerin analiz edildikten sonra erken çocukluk eğitiminde çevrimiçi öğrenme politikalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu politikayı daha güçlü hale getirmek için daha çok çaba gerektiği sonucuna da ulaşılmıştır.

Orgilés, Morales, Delvecchio, Mazzeschi ve Espada (2020), yaptıkları araştırmada; Covid-19 pandemisinden oldukça fazla etkilenen İtalya ve İspanya'da bu sürecin çocuklar ve ergenler üzerindeki duygusal etkilerini incelemeyi amaçlamışlardır. Sonuçlara bakıldığında; ebeveynlerin, çocuklarının duygusal durum ve davranışlarındaki değişikliklerini fark ettikleri görülmüştür. Çocuklarının; konsantrasyon güçlüğü, can sıkıntısı, sinirlilik, huzursuzluk,

yalnızlık duygusu ve endişe duyduklarını belirtmişlerdir. İspanyol ebeveynlerin İtalyan ebeveynlere göre daha fazla semptom bildirdiği görülmüştür. Her iki ülkede de çocukların pandemi sürecinde ekran karşısında çok vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, karantina sırasında bir arada yaşamının daha zor hale geldiği görülmüştür. Bunun nedeni olarak da stres seviyesinin daha yüksek olması gösterilmiştir.

Trzcinska ve Krol (2020), yaptıkları araştırmada; aniden kapatılan okulların ne gibi etkilerinin olduğunu araştırmayı amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda yaptıkları taramalar sonucunda; okulların bir anda uzaktan eğitime geçmesinin öğretmenler, öğrenciler ve ebeveynler arasında zorluk yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. Öncesinde isteğe bağlı olan uzaktan eğitimin aniden zorunlu bir hal almasının kaosa neden olduğunu söylemişlerdir.

Kone (2021), yaptığı araştırmada Fildişi Sahili'ndeki eğitim eşitsizliğini Covid-19 bağlamında ele almayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Covid-19 öncesi geleneksel eğitim eşitsizliklerine sebep olan okul dağılımı, okul bitirme, öğrenme başarısı ve öğrenme çıktı seviyelerini incelemiştir. Sonuçlar incelendiğinde; okul türüne ve cinsiyete göre eşitsizliklerin olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında geleneksel eğitimde de benzer eşitsizliklerin olduğu görülmektedir.

3.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin dökümü ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Covid-19 pandemisi nedeni ile okul öncesi eğitim sürecinde yaşananları analiz ederek, pandeminin ve uzaktan eğitim süreçlerinin Türkiye’deki okul öncesi eğitim üzerine olan etkilerini araştırmak; ortaya çıkan sorunları, çözüm önerilerini, deneyimleri saptamak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen durum çalışması bir süreci ayrıntılı şekilde açıklamak için kullanılmaktadır (Aytaçlı, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada Covid-19 pandemisinde okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen uzaktan ya da yüz yüze eğitim çalışmaları durum olarak ele alınmıştır. Durum çalışması deseninin birden çok türü bulunmaktadır. Bu araştırma durum çalışması desenlerinden bütüncül durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Bütüncül çoklu durum deseninde tasarlanan araştırmalar birden fazla durumun bulunduğu ve bu durumların bütüncül bir şekilde ele alınıp karşılaştırıldığı çalışmalardır (Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum çalışmalarında araştırılan durum tek bir yönüyle değil her yönü ile ele alınmaktadır (Güler, Halicioğlu ve Taşgın, 2015).

Bu çalışmada, konuyu farklı açılardan detaylı bir biçimde incelemek amacı ile üç farklı çalışma gerçekleştirilerek toplanan veriler bir araya getirilmiştir. Bu amaçla odak grup görüşmesi, süreç analizi ve doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmeleri üç adet çevrimiçi webinarlarda bir araya getirilen paydaşlarla gerçekleştirilmiş ve veriler toplanmıştır. Odak grup görüşmesi; Kruger’in (1994) belirttiği üzere, kişilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği bir tartışma biçimidir (aktaran Yılmaz ve Oğuz, 2011). Bu çalışmada da çalışma grubu seçilirken uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

İkinci olarak Mart 2020-Eylül 2021 arasında ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkartılan yönetmeliklerin süreç analizi yapılmıştır. Politika süreç analizi; bir sürecin ortaya çıkışından itibaren her türlü unsurun gözden geçirilmesi, bu süreçte etki eden her faktörün sistemli bir şekilde analiz edilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini kapsamaktadır (Hill ve Hupe, 2002; Munger, 2000; Sabatier, 1986, aktaran Akgül ve Kaptı, 2010). Bu araştırmanın kamu politikalarını; bu dönemde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından

alınan kararlar ve çıkartılan yönetmelikler oluşturmaktadır. Araştırmada analizler, süreç analizi basamaklarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Tüm bunlara ek olarak salgın döneminde yapılanları saptamak adına bu süreçte yayınlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konulu bilimsel araştırmaların doküman analizi de yapılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriklerinin detaylı ve sistematik bir şekilde incelenmesidir (Wach, 2013). Doküman analizi yöntemi basılı ve elektronik materyaller de dahil olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Corbin ve Strauss, 2008).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın odak grup görüşmeleri kısmında gerçekleştirilen üç ayrı webinara okul öncesi eğitim alanından farklı paydaşlar (Milli Eğitim Bakanlığı görevlileri, akademisyenler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, resmi ve özel okul yöneticileri, resmi ve özel kurumlarda çalışan öğretmenler, çocukları resmi ve özel okullarda okul öncesi eğitim almakta olan veliler) katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, uygun örnekleme yöntemine göre belirlenmiş olan 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Covid-19 pandemisi nedeniyle yürütülen uzaktan eğitim sürecinde yer alan çeşitli paydaşlardan oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi genellikle araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağı bulamadığı durumlarda ve araştırmacıya hız ve pratiklik sağlama amacıyla kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Covid-19 pandemi dönemi içerisinde yüz yüze görüşmelerin mümkün olmaması nedeniyle, paydaşlar araştırmacıların pratik ve hızlı biçimde ulaşabilecekleri kişilerden seçildiğinden uygun örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubu Tablolar 2-3 ve 4 de sunulmuştur:

Tablo 2

Birinci Webinarın Katılımcıları

Örneklem Grubu	N		
Moderatör	1		
Akademisyen	5		
Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	2		
		<u>Resmi Kurum</u>	<u>Özel Kurum</u>
Okul Yöneticisi	4	2	2
Öğretmen	4	2	2
Veli	2	1	1
Toplam	18		

Tablo 2 incelendiğinde ilk webinarıda; moderatör (N=1), akademisyen (N=5), sivil toplum kuruluşu üyesi (N=2), özel ve resmi anaokulu yöneticileri (N=4), özel ve resmi anaokullarında görev yapan öğretmenler (N=4), özel ve resmi anaokullarında çocukları olan veliler (N=2) olmak üzere toplam 18 paydaş bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3

İkinci Webinarın Katılımcıları

Örneklem Grubu	N		
Moderatör	1		
Milli Eğitim Bakanlığı Görevlisi	1		
Akademisyen	5		
Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	2		
		<u>Resmi Kurum</u>	<u>Özel Kurum</u>
Okul Yöneticisi	4	2	2
Öğretmen	4	2	2
Veli	3	1	2
Toplam	20		

Tablo 3 incelendiğinde ikinci webinarıda; moderatör (N=1), Milli Eğitim Bakanlığı görevlisi (N=1), akademisyen (N=5), sivil toplum kuruluşu üyesi (N=2), özel ve resmi anaokulu yöneticileri (N=4), özel ve resmi anaokulunda ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde görev yapan öğretmenler (N=4), özel ve resmi anaokullarında çocukları olan veliler (N=3) olmak üzere toplam 20 paydaş bulunduğu görülmektedir.

Tablo 4

Üçüncü Webinarın Katılımcıları

Örneklem Grubu	N		
Moderatör	1		
Milli Eğitim Bakanlığı Görevlisi	1		
Akademisyen	3		
Sivil Toplum Kuruluşu Üyesi	4		
		<u>Resmi Kurum</u>	<u>Özel Kurum</u>
Okul Yöneticisi	2	-	2
Öğretmen	2	1	1
Veli	2	1	1
Toplam	15		

Tablo 4 incelendiğinde üçüncü webinarıda; moderatör (N=1), Milli Eğitim Bakanlığı görevlisi (N=1), akademisyen (N=3), sivil toplum kuruluşu üyesi (N=4), özel ve resmi anaokulu yöneticileri (N=2), özel ve resmi anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenleri (N=2), özel ve resmi anaokullarında çocukları olan veliler (N=2) olmak üzere toplam 15 paydaş bulunduğu görülmektedir.

Üç webinarın toplamında çalışma grubunu 53 paydaş oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan tüm paydaşlar onam formu imzalamışlardır.

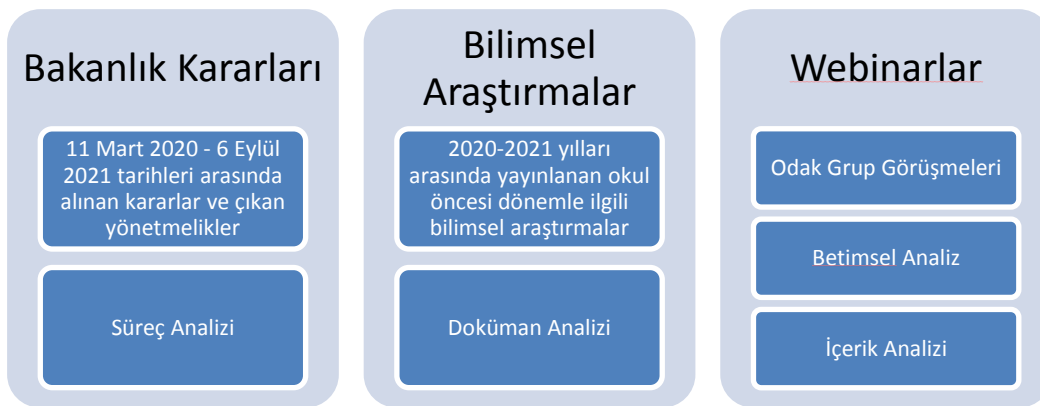
Aynı zamanda araştırma kapsamında incelenen bilimsel araştırmalar bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde uzaktan eğitim hakkında 2020-2021 yılları arasında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bilimsel araştırmalar “okul öncesi eğitim ve uzaktan eğitim”, “okul öncesi dönemde uzaktan eğitim” ve “erken çocuklukta uzaktan eğitim” anahtar sözcüklerini içinde barındırması ve doğrudan konu ile ilgili olması, 2020-2021 yılları arasında yayımlanmış olması ve Ebsco, Google Scholar, Türkiye Ulusal Tez Merkezi, Yök Tez Merkezinde taranıyor olması şeklinde belirlenmiştir. Bu amaçla ulaşılan toplam 13 yayımlanmış çalışma bu araştırmanın diğer çalışma grubunu oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler üç farklı şekilde toplanmıştır. Araştırmanın birinci problem durumu olan “Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim konusunda Milli Eğitim Bakanlığının kamu politikaları ve uygulamaları nelerdir?” sorusuna yanıt aramak için süreç analizi gerçekleştirilmiştir. Politika süreç analizi; bir sürecin ortaya çıkışından itibaren her türlü unsurun gözden geçirilmesi, bu sürece etki eden her faktörün sistemli bir şekilde analiz edilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini kapsamaktadır (Hill ve Hupe, 2002; Munger, 2000; Sabatier, 1986, aktaran Akgül ve Kaptı, 2010). Bu doğrultuda bu araştırmanın kamu politikalarını; Mart 2020-Eylül 2021 arasında ülkemizde ortaya çıkan bakanlık kararları oluşturmaktadır. Araştırmada analizler, süreç analizi basamaklarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1

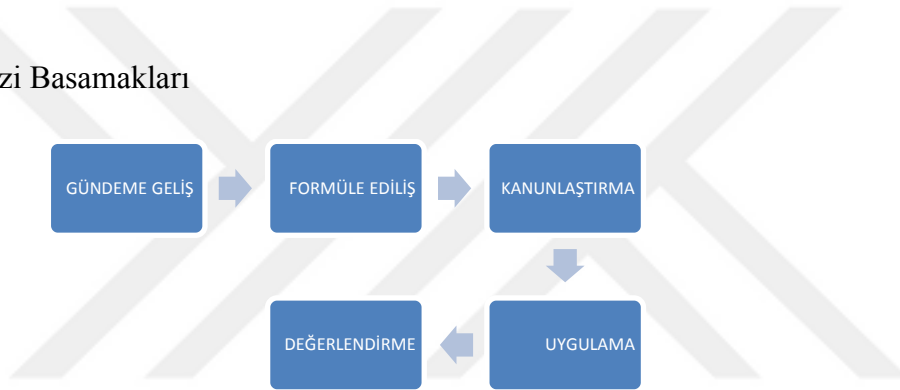
Araştırmanın Dayanakları

Şekil 1 incelendiğinde bu araştırmanın üç adet bilimsel dayanağı olduğu görülmektedir. İlk bilimsel dayanağa bakıldığında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 11 Mart 2020-6 Eylül 2021 tarihleri arasında okul öncesinde uzaktan eğitim ile ilgili alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin incelendiği ve incelenen bu kararların politika süreç analizi basamaklarına uygun şekilde analiz edildiği görülmektedir. İkinci dayanağa bakıldığında 2020 ve 2021 yıllarında yayınlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim ile ilgili bilimsel araştırmaların incelendiği ve incelenen bu araştırmaların doküman analizinin yapıldığı görülmektedir. Üçüncü ve son dayanağa bakıldığında sahada yapılanları öğrenebilmek için odak grup görüşmelerinin gerçekleştirildiği ve bu odak grup görüşmelerinde elde edilen bulguların betimsel ve içerik analizi yöntemleri ile analizlerinin yapıldığı görülmektedir.

Şekil 2

Süreç Analizi Basamakları

* Sabatier (1999)'den uyarlanmıştır.

Gündeme geliş aşaması; ilgili konunun problem olarak ortaya çıkması veya konunun problem olarak algılanması olarak tanımlanmaktadır. Araştırmada Covid-19 salgınının başlaması ve okulların uzaktan eğitime geçmesi problemi ifade etmektedir. Bir sonraki formüle ediş aşaması ise problem durum için çözüm oluşturabilecek şeylerin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında yapılan webinarlar, bilimsel araştırmaların incelenmesi ve bakanlıktan çıkan kararların derlenmesi formüle ediş aşamasını oluşturmaktadır. Bir sonraki kanunlaştırma aşaması alınan kararların onaylanması ve duyurulmasını içermektedir. Bu çalışmada incelenen bakanlık kararları bu sürecin kanunlaştırma kısmına örnek gösterilebilir. Bir sonraki aşama bu sürecin en önemli aşamalarından olan uygulama aşamasıdır. Alınan kararların uygulandığı aşama bu aşamadır. Ardından alınan kararların uygulamalarının sonuçlarının incelendiği değerlendirme aşaması karşımıza çıkmaktadır. Araştırmanın son aşaması alınan kararların sonuçlarına göre değerlendirilecektir (Peters, 2007, aktaran Akgül ve Kaptı, 2010).

Araştırmanın ikinci problem durumu olan: “Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalardan çıkan bilgiler nelerdir?” sorusuna yanıt aramak için bu dönemde yayınlanan bilimsel araştırmalar incelenmiştir ve bu araştırmaların doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini detaylı ve sistemli bir şekilde analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Corbin ve Strauss, 2008). Bu konuya yönelik veriler; EBSCO, Google Scholar, Türkiye Ulusal Tez Merkezi, Yök Tez Merkezi ile bazı üniversite kütüphanelerinin online kaynakları taranarak Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konusu hakkında 2019-2021 arasındaki yayımlanmış olan makale ve tez olmak üzere toplam 13 incelenerek elde edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü ve son problem durumu olan: “Covid-19 pandemisinde Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili paydaşların sahada yaşadıkları sorunlar, deneyimler ve bu doğrultuda getirdikleri çözüm önerileri nelerdir?” sorusuna yanıt aramak için üç adet webinar gerçekleştirilmiştir. Webinarlar aracılığı ile sahadan veri toplanan bu araştırmada tüm paydaşların katılımı ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi; kişilerin duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebildiği bir tartışma biçimidir (Krueger, 1994, aktaran Yılmaz ve Oğuz, 2011). Odak grup görüşmelerinde amaç; araştırmacının birden fazla kişiyi aynı ortamda buluşturup cevap almak istediği sorulara karşılıklı sohbet havasında yanıt almasıdır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşkın, 2015).

Odak grup görüşmeleri önceden belirlenmiş bir çerçeveye dayanarak veri toplanan bir tekniktir (Barbour ve Haris, 2007, aktaran Yılmaz ve Oğuz, 2011). Odak grup görüşmelerinin tercih edilme nedeni ve en büyük avantajı da grup içerisinde konuşulduğu için yeni ve farklı sonuçların ortaya çıkabilmesidir (Yılmaz ve Oğuz, 2011). Bu araştırmada da var olan durumun analiz edilip mevcut düzene yeni öneriler getirilmesi amaçlandığı için nitel veri toplama yöntemlerinden odak grup görüşmesi tercih edilmiştir.

3.3.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi: Araştırmada sahadan veri toplamak amacı ile gerçekleştirilen webinarlar bulunmaktadır. Bu webinarlarda katılımcılar ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Her webinar öncesi katılımcılara; webinarın içeriği, yöneltilecek sorular, katılımcının süresi, katılımcı listesi vb. detayları içeren bilgi ve onam formu iletilmiştir. Katılımcıların onam formunu ıslak imzalayarak araştırmacıya göndermeleri istenmiştir. Webinar günü ise webinara katılacakları link, katılımcılar ile paylaşılmıştır.

İlk webinar olan “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Çalışmaları ve Deneyim Paylaşımı”nda katılımcılara bu süreçte neler deneyimledikleri sorusu yöneltilmiştir. İlk webinarın ardından yapılan analizler sonucunda 6 ana tema doğrultusunda sorun tespit edilmiştir. Bu sorunlar sistemli bir şekilde yazıya dökülmüş ve ikinci webinar olan “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanılan Sorunlara Çözüm Önerileri” webinarı öncesinde katılımcılara bu sorunlar önceden gönderilmiş, webinar başladığında istedikleri bir ya da birden fazla sorun hakkında çözüm önerileri getirmeleri istenmiştir. Bunların ardından yapılan analizler sonucunda tüm bunları toplamak adına son bir adet webinar düzenlenmiş ve “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinden Neler Öğrendik” konulu bu webinar öncesinde katılımcılara bir önceki webinarın kısa bir sunumu yapılmıştır. Ardından katılımcılar sıra ile bu süreçte neler öğrendiklerini paylaşmışlardır.

3.3.2. Bilgi Notu ve Onam Formu: Her bir webinar öncesinde katılımcılara bilgi ve onam formu gönderilmiştir (Ek.1, Ek.2, Ek.3). Bu formun hazırlanma amacı katılımcıların aklına gelecek sorulara cevap olabilmesidir. Bilgi notu ve onam formunda; katılımcıların bu araştırmaya gönüllü katıldıklarına dair bir bilgi, araştırmanın hangi amaç ile ve kim tarafından yapıldığı, bu webinarın hangi platformda gerçekleşeceği, kimlerin katılacağı, ne kadar süreceği ve her bir katılımcının ne kadar süresi olduğu açıkça belirtilmiştir. Olası bir soru halinde araştırmacıya ulaşılacak mail adresi de forma eklenmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu araştırmada Covid-19 salgını döneminde çıkan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin, odak grup görüşmelerinin ve bu dönemde yapılan bilimsel araştırmaların analizi olmak üzere üç adet konu başlığı analiz edilmiştir.

Araştırmanın Covid-19 salgını döneminde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmelikler ile ilgili bölümünün analizinde süreç analizi yöntemi kullanılmıştır. Süreç analizi yöntemi; bir sürecin ortaya çıkışından itibaren her türlü unsurun gözden geçirilmesi, bu sürece etki eden her faktörün sistemli bir şekilde analiz edilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini kapsamaktadır (Hill ve Hupe, 2002; Munger, 2000; Sabatier, 1986, aktaran Akgül ve Kaptı, 2010). Bu kapsamda yapılan araştırmada 11 Mart 2020-6 Eylül 2021 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmelikler, Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat Sistemi’nden bulunarak

incelenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat Sistemi'nde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı kararları ve çıkarılan yönetmeliklerin okul öncesi eğitim konularında maddeleri olmasına dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimi kapsayan toplamda 32 adet resmi yazı bulunmuştur. Bu resmi yazılar ve içerisindeki kararlar ele aldığı konular bakımından incelenmiş ve süreç analizi aşamalarına uygun şekilde yazıya dökümü yapılmıştır.

Araştırmanın ikinci veri toplama yöntemi olan webinarlar ile gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Nitel veri analizinin bir türü olan betimsel analiz ile araştırmada elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmaktadır. Betimsel analizde çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Betimsel analizde, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde ortaya konması esastır. Bu kapsamda elde edilen verilerin çarpıcı bir biçimde açıklanmasında katılımcıların söylediklerine sadık kalınarak, bu yönde tespiti yapılan verilerin özgün biçimlerinden doğrudan alıntılar da yapılmaktadır (Creswell, 2012, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013). Birden fazla içerği analiz etmek için kullanılan içerik analizi yöntemi; temalar, örüntüler, kalıplar, sık geçen kelimeler gibi birden çok parçayı incelemek ve bunları analiz etmek için kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın betimsel analizi ve içerik analizi belirtilen aşamalar göz önünde tutularak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonrasında yazıya dökülen veriler belirlenen temalar doğrultusunda kategorize edilerek nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde, veriler daha önceden belirlenen temalara veya gözlem/görüşme süreçlerinde kullanılan sorulara göre düzenlenebilmektedir. Bu çalışmada veriler, yapılan ilk webinar da saptanan sorunlara tüm paydaşlardan gelen yanıtlardaki ifadelerle göre düzenlenmiştir. Bu çerçevede çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklar ile ilişkileri olan çalışma grubundaki tüm paydaşlar ile yapılan odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler, açık bir şekilde betimlenip ve çalışma amacına göre sistematik bir şekilde açıklanmıştır. Webinarlar aracılığı ile yapılan görüşmeler sırasında zoom programı üzerinden kayıt alınmıştır. Alınan ses ve görüntü kayıtları Google Drive aracılığıyla yedeklenmiş ayrıca taşınabilir bir diske de aktarılmıştır. Her webinar için Bilgi Notu ve Onam Formu görüşmelerin yapılış sırasına uygun numaralandırılarak dosyalanmıştır. Her webinara ait ses kayıtlarının dökümü görüşmenin yapıldığı günü izleyen 7 gün içinde araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı döküm işlemi sırasında tüm görüşmelerin ses kayıtları yazılı metne dönüşünceye kadar kayıtları durdurup tekrar başlatmış, bu işlem her webinara ait ses kaydı için iki kez uygulanmıştır. Analizlerde metinler tekrar

tekrar okunarak, benzer görüşler gruplandırılarak ana temalara dönüştürülmüştür. Araştırmanın güvenilirliği için doğrudan alıntılarla bulgular yorumlanmıştır. Görüşler aktarılırken ilgili kişilere numaralar verilmiş, doğrudan isimleri kullanılmamıştır. Her bir katılımcıya sırasıyla “K” kodu verilmiştir (K1, K2, K3 gibi.).

Araştırmanın son veri toplama yöntemi olan okul öncesi dönem ile ilgili Türkiye’de yayınlanan bilimsel araştırmalar, doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş ve betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini detaylı ve sistemli olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Kıral, 2020; Wach, 2013). Nitel araştırmada kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de incelenen dokümanlar arasından anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008; Wach, 2013). İçerik analizinde temel amaç, eğilimlerin belirlenmesidir (Dinçer, 2018). Bu araştırmada Türkiye’de okul öncesi dönemde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan 13 bilimsel araştırma incelenmiştir. İncelenen bu araştırmaların; yayın türüne, yılına, araştırma yöntemine, veri toplama tekniğine, örneklem ve örneklem seçimine, veri analiz yöntemine göre dağılımlarına bakılmış ve içerik analizleri yapılmıştır.

3.4.1.Temaların oluşturulması: Nitel veri analizinde temalar temel bulguları açıklamaktadır (Creswell, 2019, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013). Temaların oluşturulması işleminde öncelikle analiz için hazır hale getirilen, yazıya dökülen word belgesi üzerinde veriler genel bir anlam çıkarmak adına okunmakta ve bu aşamada gerektiğinde sayfa kenarlarına ilişkili notlar alınmaktadır. Ardından veri metni parça parça okunarak okunan kısımla ilgili temalar belirlenmektedir. Belirlenen bu temalar araştırmanın bulgular kısmında yer alan açıklamalar için temel oluşturmaktadır (Creswell, 2019, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bilgisayar üzerindeki veriler bütün halinde okunurken üzerine alt başlıklara göre farklı renklerde vurgular yapılmıştır. Gerektiği yerlerde sayfalara notlar eklenmiştir. Bu işlem araştırmacı ve danışman tarafından birbirinden bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir ve iki ayrı belge oluşturulmuştur. Temaların oluşturulmasının ardından araştırmacı ve danışman bir araya gelerek oluşturulan temalar üzerinde çalışmış ve temalarla ilgili olarak uzlaşma sağlanmıştır. Böylece değerlendiriciler arası güvenilirlik kontrol edilmiştir.

3.4.2.Araştırmacının rolü: Araştırmacı, okul öncesi eğitim anabilim dalında yüksek lisans öğrencisi olmakla beraber Milli Eğitim Bakanlığı’nda Okul Öncesi Öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans eğitimi içerisinde nitel araştırmalar ile ilgili ders almış, görüşme yöntemini uygulama konusunda aldığı ders kapsamında deneyim kazanmıştır.

28 Nisan 2020 tarihli Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne ait duyuru ile COVID-19 temalı bilimsel çalışmaların Sağlık Bakanlığı'na bağlı Bilimsel Araştırma Platformu'na bildirilmesi gerekmektedir (<https://bilimselarastirma.saglik.gov.tr/>). Araştırmacı çalışmayı planlarken online olarak Bilimsel Araştırma Platformu'na başvuruda bulunmuştur. Başvurunun yapıldığı günün akşamı Covid-19 Bilimsel Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan değerlendirme sonucu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca bulunmamıştır. Araştırma ayrıca başvuru sonucunda üniversitenin Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından etik yönden uygun bulunmuştur (Ek.4) Araştırmacı araştırma sürecinde pandeminin devam ediyor oluşu nedeniyle görüşmeleri online ortamda planlamış ve görüşmeler zoom programı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı webinarlardan birinci ve ikincisine katılımcı gözlemci olarak katılmış, webinarı kaydetmiş ve ardından deşifrelerini yapmıştır. Webinarlarda moderatör olarak danışmanı yer almıştır. Üçüncü ve son webinar da ise araştırmacı aynı zamanda konuşmacı olarak rol almıştır.

3.4.3.Geçerlik-Güvenirlik: Araştırmanın güvenilirliğini arttırmanın en etkili yollarından biri verilerin katılımcılar tarafından teyit edilmesidir. Tüm sürecin detaylı bir şekilde yazıya dökülmesi de güvenilirliği arttıran diğer bir kısımdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). Bu amaçla çalışmada güvenilirliği arttırmak için tüm görüşme süreçleri görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınmıştır. Ardından kayıt altına alınan bu veriler yazılı metne dönüştürülmüştür.

İç geçerliliği arttırmak için elde edilen veriler araştırma konusu ile ilişkilendirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcılar için hazırlanan onam formunda doküman analizlerinden ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca katılımcılardan elde edilen tüm veriler betimsel ve içerik analizi ile detaylı olarak yazılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır.

$$\text{Güvenirlik} = \text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$$

Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği %90 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Burada elde edilen sonuç, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

Araştırmada geçerlik ve güvenilirlik dört boyutta incelenmiştir.

İnandırıcılık: Bu araştırmaya katılan paydaşlar içten ve samimi cevaplarda bulunmuşlardır. Araştırmanın paydaşları birçok farklı gruptan seçilmiştir. Yapılan odak grup görüşmelerinde farklı katılımcılara aynı sorular sorulmuş ve benzer cevaplar alındığı görülmüştür.

Aktarılabilirlik: Nitel araştırmalarda genellemek zor olsada yapılan araştırma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görölmektedir.

Tutarlılık: Araştırmada üç farklı boyut ele alınmış ve hepsinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Doğrulanabilirlik: Yapılan araştırmada, araştırmacı katılımcı gözlemci ve konuşmacı olarak yer almıştır. Araştırma boyunca tarafsızlık korunmuştur.

3.4.4.Etik: Araştırmaya başlamadan önce sürece dâhil olan tüm paydaşlara bilgilendirme metni verilmiş ve bu metinde yazarlar paydaşlara sözlü olarak da ifade edilmiştir. Daha sonra araştırmaya kendi istekleriyle ve gönüllü olarak sürece katıldıklarını belirten katılımcılardan ıslak imzalı “Onam Formları” alınmıştır. Bu yolla çalışmaya katılan kişilerin araştırmanın amacını, sürecini, bu araştırmaya ne kadar zaman ayıracıklarını, bu araştırmanın kime nasıl bir fayda sağlayacağını, araştırma kapsamındaki sorumluluklarını ve haklarını detaylı olarak bilmeleri sağlanmıştır. Onam formunda çalışmada elde edilen bilgilerin araştırma kapsamında kullanılacağı, webinarların Zoom programı üzerinden yapılacağı ve görüşmelerin kayıt edileceği aynı zamanda görüşmelerin YouTube kanalı üzerinden canlı şekilde yayınlanacağı ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Bursa Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu) gerekli izinler alınmıştır.

4.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

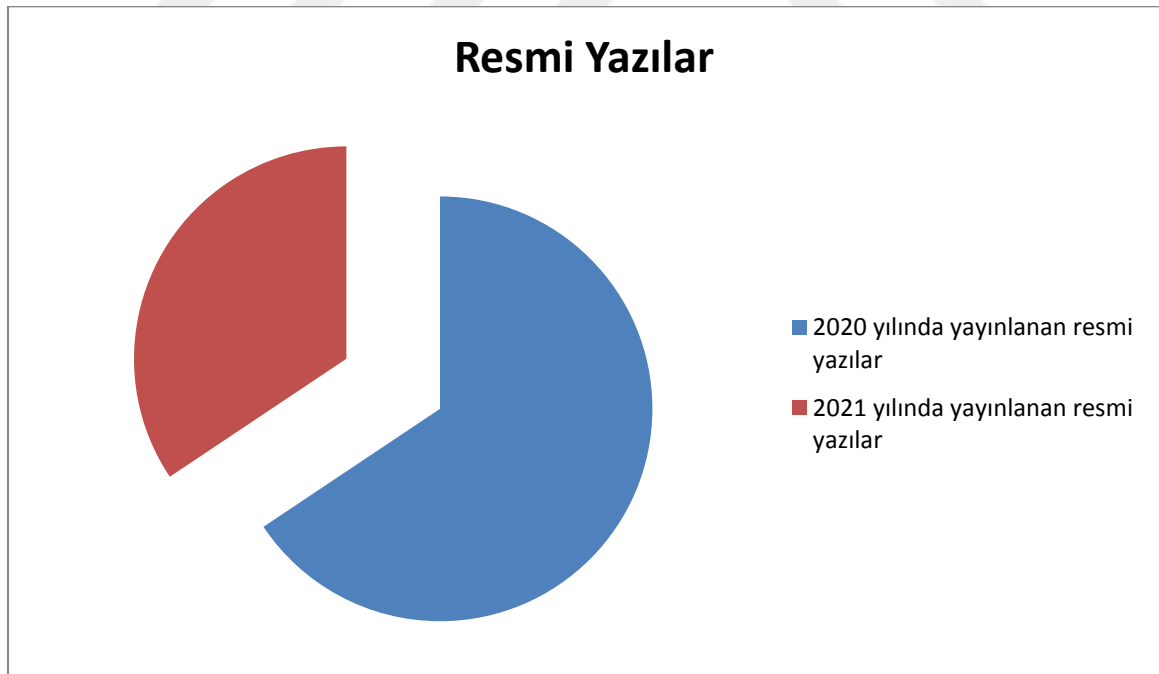
Araştırmanın bu bölümünde bulgular; araştırma sorularına uygun şekilde başlıklar altında açıklanmıştır.

4.1.Pandemi Süresinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmelikler ile İlgili Bulgular

Bu araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye’de okul öncesi eğitimin durumunun süreç analizini yapabilmek için 11 Mart 2020-6 Eylül 2021 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmelikler incelenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Mevzuatında yayınlanan 31 adet resmi yazıya ulaşılmıştır. Ulaşılan bu resmi yazılar, süreç analizi yönteminin başlıkları altında toplanmıştır.

Şekil 3

Resmi Yazılar

4.1.1.Gündeme Geliş: 2020 yılının Mart ayı itibariyle ülkemizde ilk vakanın görülmesinin ardından vakit kaybedilmeden okullar uzaktan eğitime geçmeye başlamışlardır. Bu aşama gündeme geliş aşamasını oluşturmaktadır.

4.1.2.Formüle Ediliş: Bu aşama problem durum için çözüm oluşturabilecek şeylerin belirlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında yapılan webinarlar, bilimsel araştırmaların incelenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin derlenmesi formüle ediliş aşamasını oluşturmaktadır.

4.1.3.Kanunlaştırma: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin onaylanıp kamuoyuna duyurulması kanunlaştırma aşamasını oluşturmaktadır.

4.1.4.Uygulama: Bu aşama sürecin en önemli aşamalarından birini oluşturmaktadır. Alınan kararların uygulandığı aşama bu aşamadır. Birazdan aşağıda da inceleyeceğimiz Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin uygulandığı, okulların uzaktan eğitime veya yüz yüze eğitime geçtiği, tam zamanlı ya da yarı zamanlı yüz yüze eğitimlere geçildiği, farklı kademeler için farklı kararların alındığı ve uygulandığı aşamadır. Aşağıda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararların tabloları sunulmuştur.

Tablo 5

Pandemi Sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara ve Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Ay												Toplam
	<u>Oca</u> <u>k</u>	<u>Şub</u> <u>at</u>	<u>Ma</u> <u>rt</u>	<u>Nis</u> <u>an</u>	<u>Ma</u> <u>ys</u>	<u>Haz</u> <u>iran</u>	<u>Te</u> <u>mm</u> <u>uz</u>	<u>Ağ</u> <u>ust</u> <u>os</u>	<u>Eyl</u> <u>ül</u>	<u>Eki</u> <u>m</u>	<u>Kas</u> <u>ım</u>	<u>Ara</u> <u>lık</u>	
2020			1	3	1	3	1	4	1	1	4	2	21
2021	1	1	1	2	1	2	1	1					10

Tablo 5’te görülen 2020 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklere bakıldığında 21 adet karar ve yönetmeliğin olduğu görülmektedir. 2021 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklere bakıldığında ise 10 adet karar ve yönetmeliğin olduğu görülmektedir. İki yıl içerisinde okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin toplamı 31

adettir. Ancak ülkemizde pandeminin başladığı ilk aylar olan mart ve nisan aylarında daha genel kararlar alındığı için 2020 yılının mart ve nisan aylarında alınan kararlarda okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili detaylı bilgiler yer almadığı görülmektedir. Okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili kararlar ve yönetmeliklerin 2020 yılının mayıs ayında daha detaylı bir şekilde karşımıza çıktığı görülmektedir.

Tablo 6

2020 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar Ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara Göre İçerikleri

Ay	Tedbirler	EBA	Yüz yüze ve uzaktan eğitim	Mesleki çalışmalar	Sene başı iş ve işlemleri	Yaz okulu
Mart			X			
Nisan	X	XX				
Mayıs						X
Haziran				XX		X
Temmuz				X		
Ağustos	X		X		XX	
Eylül			X			
Ekim			X			
Kasım	X		XX	X		
Aralık			XX			

Tablo 6’da görülen Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklerin içeriklerine bakıldığında bazı alt temaların karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu temalar; Covid-19 tedbirleri, EBA platformu, yüz yüze ve uzaktan eğitim faaliyetleri, mesleki çalışmalar, sene başı iş ve işlemleri ve yaz okulu olmak üzere toplam 6 tanedir. Alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin büyük bir çoğunluğunun yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim faaliyetleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu temanın içerisinde okulların yüz yüze veya uzaktan eğitime devam etme durumları yer almaktadır. Ardından mesleki çalışmalar gelmektedir. Bu temanın içerisinde öğretmenlerin mesleki çalışmalarının detayları yer almaktadır. Ardından tedbirler teması gelmektedir bu temanın içerisinde de pandemi nedeni ile alınacak tedbirler yer almaktadır. Sonrasında ise; EBA platformu, sene başı iş ve işlemleri ve yaz okulu temaları gelmektedir. EBA platformu içerisinde; EBA işleyişi, hangi kademelerin hangi EBA içeriklerini kullanacağı gibi içerikler yer almaktadır. Sene başı iş ve işlemleri teması içerisinde okulların başladığı hafta içerisinde neler yapılacağı, hangi

kademelerde kaç gün uyum haftası uygulanacağı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Yaz okulu teması içerisinde de haziran ayından itibaren başlayan okul öncesi eğitim kurumlarında yaz okulu ile ilgili detaylı açıklamalar yer almaktadır.

Tablo 7

2021 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar Ve Çıkarılan Yönetmeliklerin Aylara Göre İçerikleri

Ay	Tedbirler	Yüz yüze ve uzaktan eğitim	Sene başı iş ve işlemleri	Sene sonu iş ve işlemleri
<u>Ocak</u>				X
<u>Şubat</u>		X		
<u>Mart</u>		X		
<u>Nisan</u>	XX			
<u>Mayıs</u>		X		
<u>Haziran</u>		X		X
<u>Temmuz</u>			X	
<u>Ağustos</u>			XX	

Tablo 7’de görülen Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklerin içeriklerine bakıldığında bazı alt temaların karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu temalar; Covid-19 tedbirleri, yüz yüze ve uzaktan eğitim faaliyetleri, sene başı iş ve işlemleri ve sene sonu iş ve işlemleri olmak üzere 4 tanedir. Yazıların çoğunluğunun yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitim faaliyetleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu temanın içerisinde okulların yüz yüze veya uzaktan eğitime devam etme durumları yer almaktadır. Ardından sene başı iş ve işlemleri gelmektedir. Bu temanın içerisinde okulların ne zaman eğitim ve öğretime başlayacağı ile ilgili detaylar yer almaktadır. Ardından sene sonu iş ve işlemleri ve tedbirler gelmektedir. Tedbirler teması gelmektedir bu temanın içerisinde de pandemi nedeni ile alınacak tedbirler yer almaktadır. Sene sonu iş ve işlemleri teması içerisinde de dönemin ne zaman biteceği, karne işlemlerinin nasıl yürütüleceği vb. konular yer almaktadır.

4.1.5.Değerlendirme: Alınan bu kararların ardından ve uygulanmasından sonra yapılan son aşama değerlendirme aşamasıdır. Araştırmanın sonuç bölümünde bu sürecin değerlendirmesi yapılacaktır.

4.2.Pandemi Sürecinde Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Yapılan Bilimsel Çalışmalar İle İlgili Bulgular

Araştırmanın bu bölümünce alanda okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim ile ilgili yapılan 13 bilimsel araştırma incelenmiştir. Bu bağlamda; 2020-2021 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konusuna ilişkin yapılan çalışmaların yayın yılına, yayın türüne, araştırma yöntemine, veri toplama tekniğine, örneklem seçimine ve veri analiz yöntemine göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 8

Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konulu çalışmaların içerikleri

<u>Yayın Yılı</u>	2021	11
	2020	2
<u>Yayın Türü</u>	Makale	12
	Tez	1
<u>Araştırma Yöntemi</u>	Nitel	9
	Belirtilmemiş	3
	Karma	1
<u>Veri Toplama Teknikleri</u>	Görüşme	9
	Ölçek	2
	Belirtilmemiş	2
<u>Örneklem Seçimi</u>	Ölçüt	3
	Kartopu	3
	Belirtilmemiş	3
	Uygun	1
	Tipik	1
	Amaçlı	1
	Basit Tesadüfi	1
<u>Veri Analizi Teknikleri</u>	İçerik Analizi	7
	Belirtilmemiş	2
	İçerik+Betimsel Analiz	1
	Kruskal Wallis ve Wilcoxon İşaretli	1
	Sıralar testi	
	Betimsel Analiz	1
	Faktör Analizi	1

Tablo 8’de yer alan verilere göre, Türkiye’de yayımlanan okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konulu 2020-2021 yılları arasındaki 13 çalışmanın 12’sinin makale, 1’inin de yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir. Pandemi sebebi ile güncel bir konu olan okul öncesinde uzaktan eğitim konulu yayımların 2 tanesinin 2020 yılında, 11 tanesinin de 2021 yılında yayımlandığı görülmektedir.

Yapılan 13 araştırmadan; 9'unun yönteminin nitel, 1'inin karma, 3 tanesinin de yönteminin belirtilmediği görülmektedir. Çalışmalarda verilerin 9'unun görüşme yöntemi ile, 2'sinin ölçek ile toplandığı görülmektedir. 2 araştırma için de veri toplama tekniği belirtilmemiştir. Çalışmalarda kullanılan örneklem seçim yöntemlerinin dağılımına bakıldığında 3'er tanesinin ölçüt ve kartopu örnekleme yöntemi ile; 1'er tanesinin de uygun, kartopu, tipik ve amaçlı örnekleme yöntemi ile seçildiği görülmektedir. Geriye kalan 3 araştırmanın örnekleme yöntemi belirtilmemiştir. Çalışmalarda kullanılan veri analizi yöntemlerine bakıldığında ise; 7 tanesinin içerik analizi kullanılarak analiz edildiği görülmektedir. 1 tane araştırmanın da hem içerik hem de betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edildiği görülmektedir. Yine 1'er araştırmanın betimsel analiz, faktör analizi ve Kruskal Wallis ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılarak analiz edildiği görülmektedir geriye kalan 2 araştırmanın analiz yöntemi belirtilmemiştir.

4.3.Pandemi Sürecinde Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Sahada Yapılan Uygulamalar İle İlgili Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde uzaktan eğitim sürecinde sahada yapılanlar ele alınacaktır. Sahada neler yapıldığını anlamak için sahada bulunan her paydaştan görüş alınmaya çalışılmıştır. Bu nedenle farklı gruplardan paydaşların içerisinde bulunduğu üç adet webinar yapılmıştır. Yapılan üç adet webinarın verilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular; aile, öğretmen, çocuk, ortam, program ve diğer olmak üzere toplam 6 temada toplanmaktadır. Webinarların içerikleri bu 6 adet tema konusunda yaşanan sorunlar, bu sorunlara çözüm önerileri ve bu süreçte neler öğrenildiği şeklindedir.

Tablo 9

İlk Webinar Sonucunda Bulunan Temalar

Temalar					
<u>Aile</u>	<u>Öğretmen</u>	<u>Çocuk</u>	<u>Ortam</u>	<u>Program</u>	<u>Diğer</u>
6	3	5	2	7	2

Tablo 9 incelendiğinde ilk webinar da tüm paydaşlar ile yapılan görüşmelerin analizleri sonucunda toplam 25 ana sorun bulunduğu görülmektedir. Bu ana sorunlar da kendi içerisinde bazı alt temalara ayrılmaktadır. Bu temalar; aile, öğretmen, çocuk, ortam, program ve diğer olmak üzere toplam altı ana başlıkta toplanmaktadır. İlk webinar da bulunan temalar incelendiğinde en fazla sorunun program boyutunda olduğu görülmektedir. Program boyutundan sonra ikinci sırada aile gelmektedir. Ardından çocuk boyutu gelmektedir. Çocuk boyutundan sonra öğretmen ve son olarak da ortam ve diğer adlı temalar gelmektedir. Diğer

temasının içerisinde tüm paydaşların hazırlıksız olması ve özel okulların ekonomik kaygıları gibi konular yer almaktadır.

İkinci webinar da tüm paydaşlar ile yapılan görüşmelerin analizleri sonucunda ise yine bu altı ana temadaki sorunlara çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir. Üçüncü ve son webinar da tüm paydaşlara bu süreçte neler öğrendikleri sorulmuş ve verdikleri cevapların analizleri gerçekleştirilmiştir. İlk webinar da yapılan odak grup görüşmelerinde; katılımcıların araştırmanın amacı doğrultusunda kendilerine yöneltilen “C.19 pandemi sürecinde okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen uzaktan eğitim sürecinde ne gibi sorunlar yaşadınız?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 10’da sunulmuştur:

Tablo 10

Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar

<u>Ana Tema</u>	<u>Alt Temalar</u>	<u>Paydaşlar</u>
<u>Aile</u>	Aile katılımları ile ilgili sorunlar	xxxxxxxxxxxxxxxxx
	Aile-çocuk, aile-okul arasındaki iletişim problemlerinden kaynaklı sorunlar	xxxxx
	Çalışan anne babaların evdeki diğer yetişkinlerin yetersizliğinden kaynaklı sorunları	xxxx
	Dezavantajlı bölgelerdeki ailelerin yaşadığı sorunlar	xx
	Teknoloji kullanımı konusunda yaşanan yetersizlikler	xx
	Evde birden fazla çocuk olması durumunda yaşanan sorunlar	x
	Öğretmenlerden beklenenlerin fazlalığı ile ilgili sorunlar	xxxxxxxxxxxxxxxxx
<u>Öğretmen</u>	Öğretmen-aile arasındaki iletişim problemlerinden kaynaklı sorunlar	xxxxxxxxxxxxx
	Öğretmenlerin teknik yetersizliklerinden kaynaklı sorunlar	xxxxxxx

<u>Çocuk</u>	Çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenememesinden kaynaklı sorunlar	xxxxxxxxxx
	Çocukların sınırlarının çizilememesinden kaynaklı sorunlar	xxxxxx
	Çocukların gereksinimlerinin karşılanamamasından kaynaklı sorunlar	xxxx
	Özel gereksinimli çocukların yaşadıkları sorunlar	xxxx
	Dezavantajlı bölgelerdeki çocukların yaşadıkları sorunlar	xxx
<u>Ortam</u>	Fırsat eşitsizliğinden kaynaklı sorunlar	xxxxxxxxxxxxxx
	Evde etkinlik için istenilenler ile ilgili sorunlar	xxxx
<u>Program</u>	Kazanımlara ulaşamamasından kaynaklı sorunlar	xxx
	Sosyal ve duygusal gelişimin desteklenememesinden kaynaklı sorunlar	xxx
	Bireysel ihtiyaçların göz ardı edilmesinden kaynaklı sorunlar	xx
	Değerlendirme boyutunun eksik kalmasından kaynaklı sorunlar	xx
	Çocukların pasif kalmasından kaynaklı sorunlar	x
	Sunuş yolu ile eğitime geçilmesinden kaynaklı sorunlar	x
	Serbest oyunun doğasına müdahale edilmesinden kaynaklı sorunlar	x
	Özel okulların ekonomik kaygıları ile ilgili sorunlar	xx
<u>Diğer</u>	Bu sürece tüm paydaşların hazırlıksız yakalanması ile ilgili sorunlar	xx

Tablo 10’da görüldüğü gibi “*Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlar*” aile, öğretmen, çocuk, ortam, program ve diğer temalar altında toplanmıştır.

4.3.1. Aile Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular: Araştırmaya

katılan paydaşlardan aile boyutunda en çok; uzaktan eğitime ailelerin katılımı ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Ailelerin beklentileri ya çok yüksek ya da çok düşüktür. Aileler, okullar arası kıyaslamalar yapmaktadır. Ailelerin uzaktan eğitim sürecine değil sonuca odaklandığı görülmektedir. Ailelerin, uzaktan eğitim sürecine gereken ilgiyi gösteremedikleri ve uzaktan eğitime nasıl katılım sağlayacaklarını bilemedikleri görülmektedir. Tüm bunlardan hareketle bu sorunları çözme adına aile eğitimin ne kadar önemli olduğu tekrar tekrar dile getirilmiştir. Katılımcılardan biri (K9) bu durumu: *“Anne baba eğitimi çok önemli, anne baba ne yapacağını bilmek durumunda. Anne, baba bilmediği takdirde bu iş gerçekten sadece işte online eğitim yapılıyor mu noktasında kalacak gibi”* sözleri ile ifade etmiştir. Katılımcılardan biri de (K16) bu duruma: *“İyi şeyler de vardı evet aileler çocukları ile zaman geçirdiler falan ama aileler çocuklarıyla birlikte bizim uzaktan yaptığımız neşeli, şahane, pırıltılı uzaktan eğitimlerin amacını anlayamadılar. Demek ki aslında belki biz sivil toplum kuruluşlarının da desteği var sonuna kadar bütün bakanlıklarımıza, Milli Eğitim Bakanlığına da Aile Bakanlığına da. Aile eğitimi konusunda çok ciddi bir çalışma yapılması gerekiyor diye düşünüyorum”* ifadesi ile öneri getirmiştir. Yine katılımcılardan biri bu durumu: *“Bir annenin bir babanın çocuğunun eğitimine her zaman olumlu yönde gelişim sağlamak için çaba göstermesi gerektiğini öğrendim (K39)”* sözleri ile ifade etmiştir.

Aile boyutunda karşılaşılan bir diğer sorun pandemi sürecinin aileler üzerinde yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle aile-okul ve aile-çocuk arasında yaşanan iletişim problemlerinden kaynaklı sorunlardır. Aileler yaşadıkları kaygı ve stres nedeni ile çocukları ile doğru iletişim kuramamışlardır. Bu sorunu katılımcılardan biri (K11); *“Özellikle ailelerin, çocuklarıyla kaldıkları zamanı hani böyle aç kaldığınızda bir şeyleri çok çok yemeye çalışırsınız ya, nereden hangi eğitimi bulsalar ona götürmeye çalışırken gördüm çevremdeki herkesi”* sözleri ile özetlemiştir. Bu soruna yönelik de aileler ve çocuklar ile rehberlik öğretmenlerinin işbirliği içerisinde çalışması gerektiği önerisi getirilmiştir. Bir katılımcı bu durumu (K34); *“Hem velilere hem de öğrencilere bireysel olarak daha nitelikli ve kapsamlı ruh sağlığı çalışanlarından belki destek alınarak, stresle baş etme yöntemi olarak ve bu eğitimlerden ne beklenildiği sadece velilerin değil öğrencilerin de öyle”* sözleri ile özetlemiştir. Katılımcılardan biri öğretmen ve aile işbirliği içerisinde olduğunda ailelerin de evdeki öğretmenler olabileceği konusundaki düşüncelerini (K40) *“Gerçekten ailelerin isterlerse çocukların evdeki öğretmenleri olabileceklerini öğrendim”* sözleri ile ifade etmiştir. Benzer şekilde katılımcılardan biri (K42) bu konuda aile ve okul arasındaki iletişimin

önemini: *“Biz velilerimizle olan iletişimin ne kadar da zengin olduğunu ve bu sıklığın ne kadar arttığını da gördük. Çünkü velilerle olan dayanışmamız bu sürecin ayrılmaz bir parçası. Bu ister yüz yüze eğitime devam eden bir çocuk olsun, isterse uzaktan eğitime giden bir çocuk olsun onu o sürece hazırlamak bilgisayarın açılması da olabilir bu ya da yüz yüze eğitimde maskenin takılması, kıyafetleri de olabilir veliler olmazsa olmaz. Ama velilere müdahaleci desteğinden bahsetmiyorum burada tamamen işbirlikçi bir desteği bu süreci çocukların gelişimi anlamında çok çok ilerleten, geliştiren bir şey oldu”* sözleri ile ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde ailelerin yaşamış olduğu olumsuz durumlardan biri de kaygı düzeylerindeki artıştır. Ebeveynlerinin kaygı düzeylerinin artması çocukları da olumsuz etkileyen bir durumdur. Bir katılımcı (K40) bu konudaki düşüncelerini: *“Bazı aileler çok kaygılı ve streslilerdi bu süreçte yani onlara hak veriyorum gerçekten bu süreç onlar için çok zordu ama bence çocuklarına biraz daha az yansımaları gerekiyordu bu durumu çünkü aynı şekilde aileleri kaygılı olan çocuklar da kaygılılardı çocuklara da yansiyordu bu durum. Ve bazı ailelerin beklentileri maalesef hem bizden hem de çocuklardan çok yüksekti”* sözleri ile ifade etmiştir.

Bu süreçte çalışan anne ve babalar çocuklarının uzaktan eğitimine yeterli desteği sağlayamamıştır. Bu noktada evdeki büyükanne, büyükbaba gibi diğer akrabalar yardımcı olmaya çalışmışlardır. Dezavantajlı bölgelerdeki ailelere ve çocuklara ulaşamamıştır. Türkçe bilmeyen, teknolojik araç ve gereci bulunmayan ailelere ulaşmada zorluklar yaşanmıştır. Bu noktada ailelere basılı materyaller gönderilebileceği önerisi ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan biri (K10) bu önerisini: *“Dijital araçlarla ve internet ile ulaşamadığımız çocuklara da basılı materyalleri ulaştırmamız gerekiyor”* sözleri ile dile getirmiştir.

4.3.2.Öğretmen Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:

Öğretmen boyutunda en sık karşılaşılan sorunlardan biri öğretmenlerden beklentilerin farklılığı ile ilgili sorunlardır. Öğretmenler çalıştıkları kurumların istek ve beklentileri nedeniyle çok fazla çalıştırılmıştır. Bu süreçte hiçbir şey yapmayan öğretmenler olduğu gibi normalden çok daha fazla çalışmak zorunda kalan öğretmenler de olmuştur. Aynı zamanda her kurumda öğretmenlere sunulan imkanlar aynı olmamıştır. Aslında bu durumun pandemi döneminden önce de bu şekilde olduğu özel okullarda çalışan öğretmenlerden beklentilerin daha fazla olduğu, resmi okullarda çalışan öğretmenlerin çalışmalarında özel okuldaki öğretmenlere nazaran belli bir standardın olduğu sonucu da görülmüştür. Pandemi sürecinde de benzer şekilde bazı okullar sürecin başından itibaren öğretmenlere ne yapmaları ve nasıl

yapmaları konusunda destek olup teknik olarak da imkân sağlarken bazı öğretmenler bunların hiçbirinden faydalanamamıştır. Bu soruna yönelik her okulda böyle bir durum için kriz masaları oluşturmaları gerektiği ve bu gibi durumlarda tüm paydaşların birlikte çeşitli önlemler alınması gerektiği fikri konuşulmuştur. Bir katılımcı (K29) bu durumu: *“Yani ben açıkçası isterdim ki böyle bir krizde her okul kendi içinde oturup hemen bir kriz masası oluşturup neler yapabiliriz öğrencilerimize nasıl ulaşabiliriz diye bir görüşme içinde olmalıydı ki bu da yine sosyal duygusal yönümüzü ve iletişim becerilerimizi geliştirmemiz gerektiği konusunda bence çalışmamız gerekiyor biraz da”* sözleri ile ifade etmiştir. Benzer şekilde bir katılımcı (K41) öğretmenlik mesleğinin önemini altını: *“Bu meslek asla vazgeçilmez bir meslek. Bu anlamda öğretmenlerimizin bireysel ve mesleki pratiklerini güçlendirmemiz, mesleki çaresizliklerini ortadan kaldırarak meslektaş dayanışmasına teşvik etmemizin önemini ben bir kez daha çizmek istiyorum”* sözleri ile çizmiştir.

Yine öğretmenler ile ilgili yaşanan bir diğer sorun öğretmenlerin bu dönemde özlük hakları ile ilgili yaşadıkları sorunlar olmuştur. Özellikle özel sektörde görev yapan öğretmenlerin birçoğunun bu dönemde çalışamaması, ücretsiz izinlere ayrılması gibi sorunlar meydana gelmiştir. Katılımcılardan biri (K32) bu sorunu, *“Bu sürecin en yine fedakar kısmını öğretmenlerimiz yaptı sağ olsunlar özel okullarda çalışan öğretmenlerimiz. Benim eşim milli eğitimde çalışıyor ek derslerine kadar çok güzel imkanlarını aldılar. Ama özel okullarda çalışan öğretmenlerimiz maalesef ücretsiz izine ayrılmak zorunda kaldı birçoğu. Bir kurşun almadan öğrencilerini aramak zorunda kaldılar”* sözleri ile ifade etmiştir. Bu sorun karşısında özellikle özel okul yöneticilerinin bu problemlere bir düzenleme getirmesinin gerekli olduğu önerisi gelmiştir. Benzer şekilde katılımcılardan biri (K52) sadece okul öncesi eğitim kurumlarının açık olduğu dönemde yaşanan sorunları, *“Zira oradaki tek bir öğretmenin tek bir okula gitmesi çok ciddi sorunlar yaratabiliyor. Bugünün Türkiye’indeki öğretmenlerimizin hepsi köylere gidiş geliş yapanlar ve bunlar birlikte gidip gelen öğretmenler ve bunu tabi ki bu bizim için öncelikli düşüneceğimiz bir konu olmamakla birlikte bunları da bir kenara bırakamıyorsunuz”* sözleri ile ifade etmiştir.

Öğretmen boyutunda karşılaşılan bir diğer sorun öğretmenler ve aileler arasında oluşan iletişim problemleridir. Bazı ailelere ulaşamamıştır. Aileler, öğretmenlere gereken desteği verememiştir. Bu ve bunun gibi durumlarda ailelere önce bireysel olarak ulaşılması daha sonra küçük gruplar ile buluşulması ardından ailenin büyük grup içerisinde katılması gerekmektedir. Bir katılımcı (K33) bu durumu; *“Öğretmenimiz de bire bir görüşmelerin olduğu saatlerden biz çok çok verim aldık. Çünkü orada öğrenci istediği her şekliyle orada 5 kişiyle 10 kişiyle yaptığı şeyin çok farklı bir formatını gerçekleştiriyor. Orada çok daha*

bireysel ihtiyaçlara dönük konuşmalar gerçekleşebiliyor öğrenciyle ve bizimle” ifadeleri ile açıklamıştır. Başka bir katılımcı (K1) da; “İşte belki küçük grup yapılabilir ve yani ğretmen küçük bir yerdeyse yürüyüp ne bileyim uzakta bile olsa apartmanının balkonuna el sallayabilir. Çocuklar bahçeye çıkabilir. Öğretmen onlarla sosyal mesafeyi koruyup sohbet edebilir. Özlem giderebilirler. Ve tabii ki de hepinizin vurguladığı gibi evde bulunan materyallerle çok güzel oyunlar etkinlikler geliştirilebilir, uydurulabilir. Haftada bir büyük grup ondan sonra küçük gruplarla ğretmenim gerçekten gelişim gözlemlerini yapabilir” ifadeleri ile açıklamıştır. Benzer şekilde bir katılımcı aile ve ğretmen arasındaki iletişim ne kadar güçlüyse uzaktan eğitim sürecinin de benzer şekilde olumlu geçtiğini vurgulamıştır. Bu konuda bir katılımcı (K39); “Benim gözlemlediğim şeylerden bir tanesi öğretmenlerin işte idarenin, çocuklara ve velilere sizlerin de tamamen bahsettiğiniz gibi süreci açıklama biçimleri” sözleri ile ifade etmiştir. İdare ve ğretmen veli ile bu süreçte ne kadar olumlu iletişim kurarsa süreç de aynı doğrultuda olumlu ilerlemektedir. Benzer şekilde bir katılımcı: “ğretmenler bir ülkenin kalbiymiş ve sosyal hayat çok çok önemliymiş bunu öğrendim demiş. Gerçekten hani bütün sorunları anlattık çözüm yollarını anlattık ama sonunda öğrendiğimiz şey okulun ve öğretmenin ne kadar önemli olduğu (K39)” sözleri ile öğretmenlerimizin ne kadar kıymetli olduğunu ifade etmiştir.

Bir diğer sorun öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda içerik ve teknik açıdan yeterli bilgi ve deneyim sahibi olmamasından kaynaklı yaşanılan sorunlardır. Öğretmenler bu konuda kaygı yaşamışlardır. Yapacakları şeyler uzaktan eğitim ile sınırlı kalmıştır. Bu gibi durumlarda öğretmenler alternatif çözüm yolları üretebilmelidir. Bir katılımcı (K30) bu durumu, “Burada öncelikle olarak ailelerin sosyal duygusal ihtiyaçlarını belirliyor olmamız lazım. Yani bir ihtiyaç haritası çıkartabiliriz. Ailede hastalık durumu nasıl, psikolojileri nasıl, iş durumları nasıl olanakları nasıl bunları önce belirledikten sonra aileyle online veli toplantıları yapabiliriz. Eğer kırsal bir blgedeysek kapılarını alabiliriz. Bire bir iletişime geçebiliriz hani okulda eğitim yok diye biz veli ile biz yüz yüze gelmeyeceğiz diye bir şey yok. Normalleşme sürecindeyiz nihayetinde” sözleri ile ifade etmiştir.

Çocukları ile ilk defa yüz yüze gelecek olan öğretmenler uzaktan bağ kuramayacaklarını düşünmüşlerdir. Bu konuyu bir katılımcı (K30); “İlk bu haftalarda özellikle ğretmen arkadaşlarım web 2.0 araçları kullanarak WhatsApp gruplarından internetten ya da el broşürü bastırarak evlere giderek yine okul öncesi eğitimin önemi bu dönemin çocuğa katkıları belirten ufak tefek broşürler afişler ailelerle paylaşabilirler” sözleri ile ifade etmiştir.

Öğretmenlerin teknoloji konusundaki sınırlılıkları sorunu ile ilgili de çeşitli öneriler gelmiştir. Bir katılımcı (K19); *“Birincisi öğretmen arkadaşlarımızın ya da bizlerin okul kurum müdürlerinin uzaktan eğitim modelleri konusunda eksiklikleri uzaktan eğitim araçlarını kullanma konusunda yanlışları veya kullanamamış olmamaları. Bu konuda da öğretmen arkadaşlarımızın belki desteklenmeye ihtiyacı var. Veyahut okul müdürlerinin bu konuda desteklenmeye ihtiyacı var”* demiştir. Başka bir katılımcı (K27), *“Bir öğretmenin web 2 araçlarını çok iyi araştırıp biliyor ve kullanabiliyor olması da bu konuda önemli”* demiştir.

4.3.3.Çocuk Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular: Çocuk boyutunda en sık karşılaşılan sorunlardan biri çocukların bu dönemde sosyal ve duygusal anlamda yaşadıkları sorunlardır. Çocukların bu ve bunun gibi dönemlerden en az etkilenmeleri için katılımcılar rutinlerin çocuklar için çok önemli olduğundan bahsetmişlerdir. Bir katılımcı (K10) bu durumu, *“Ve bir diğer husus rutinler önemli. Yani çocuklar sanki okula geliyormuşçasına o rutini o düzeni oturtmamız gerekiyor. Bununla birlikte ailelerin ve çocukların birbirleriyle paylaşımlarını da desteklememiz gerekiyor”* ifadeleri ile açıklamıştır. Benzer şekilde katılımcı (K39); *“Bir diğeri evden de eğitimin yürütülebileceğini, etkinliklerin, derslerin işlenebileceğini fakat çocukların hem sosyal hem de duygusal gelişimi için okulun ne kadar önemli olduğunu öğrendim”* sözleri ile sosyal ve duygusal gelişimin önemini ifade etmiştir.

Çocukların bu dönemde birbirlerini görmesi mutlaka desteklenmesi gereken bir konudur. Bir katılımcı (K17); *“Bu çocukların sosyal yaşantıları arkadaş ortamları öğretmenleri ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için online eğitimde birbirlerini görmeleri bu çok önemli. Çünkü benim yeğenimin kızı var hala beni öğretmenim unuttur mu arkadaşım unuttur mu diyor bunlar çok önemli. Evet, onun için bir 5 dakika gidiyor arkadaşını görüyor gidip oyununu oynayıp geriye tekrar gidip öğretmenine bakıyor bunlar güzel şey”* sözleri ile ifade etmiştir. Benzer şekilde bir katılımcı (K39); *“Çünkü onların sosyalleşme ihtiyacı vardı. Birbirleriyle şakalaşmaya ihtiyacı vardı. Uzaktan eğitimle canlı yayına bağlandıkları andaki sevinçlerini size tarif edemem. Böyle hepsi birden cıvılamaya başlıyor işte öğretmenim, arkadaşlarım diye...”* sözleri ile ifade etmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde okulun ve öğretmenlerin öneminin daha fazla anlaşıldığı görülmektedir. Bu konuda bir katılımcı (K39); *“Okulun sadece eğitim yeri değil aynı zamanda çocukların birey olabilmeleri sosyalleşebilmeleri, enerjilerini atabilmeleri için ne kadar önemli bir yer olduğunu öğrendim”* sözleri ile okulun ne denli önemli olduğunu desteklemiştir.

Çocukların bu dönemde sosyal becerilerinin desteklenmesi adına alternatif öneriler de gelmiştir. Bir katılımcı (K10); *“Eskiden hani mektup arkadaşlığı vardı. Onun gibi okul öncesinde de çocukların birbirlerine birbirleriyle bağ kurmalarını da desteklemek gerekiyor”* ifadelerini kullanmıştır.

Çocuklara bu durumu onların anlayabileceği şekilde açıklamamız gerektiğinin üzerinde oldukça durulmuştur. Bir katılımcı (K35); *“Çocuğumuzun bizi dinlemeye hazır olduğu bir günde onunla güzel bir konuşma yapmak. Ona bu durumu anlatmak. Bunun dünya tarafından yaşandığını ve bütün çocukların buna dahil olduğunu söyleyerek bir konuşma yapmak. Eğitimin bu şekilde devam edeceğini anlatan güzel bir konuşma ile başlanabilir diye düşündüm”* ifadelerini kullanmıştır.

Çocuklar ile ilgili yaşanan bir başka sorun çocukların teknoloji sınırlılıklarının yeterince çizilememesidir. Bu gibi durumlarda çocukların mutlaka bir ebeveyn desteği alması gerekmektedir. Teknoloji ile çocuk tek başına bırakılmamalıdır. Bu sorunu bir katılımcı (K8); *“Çocuklar oysaki bizler, çocukların bilinçli teknoloji kullanıcısı olması için çaba sarf etmeye çalışıyoruz ama ticari kaygıları çok ön plana çıkarıp aldıkları parayı hak ettiklerini gösterebilmek için bunu bütün anaokulları için söylemiyorum tenzih ediyorum bunu çok iyi yapanlar da vardı. Ee çok uzun süreli çocukları yarım gün boyunca ekran başında tutanlar da oldu”*sözleri ile ifade etmiştir.

Başka bir sorun çocukların uyarıcı fazlalığı ile ilgili yaşadıkları sorunlardır. Çocukların dikkatlerini dağıtacak uyarıcıların olması çocukların uzaktan eğitime katılımını da azaltmaktadır. Bir katılımcı (K25) bu sorunu, *“Telefonu ya da tableti alıp odasına bana bir şeyler göstermek için böyle koşturan çocuklarım oldu. Kimisi bilmece soruyorum annesine dönüyor bakıyor falan böyle garip deneyimler yaşattı bize bu süreç”* sözleri ile özetlemiştir. Çocuklar ile görüşülmeye başlanmadan önce mutlaka evdeki yetişkinler ile bu konu hakkında bilgilendirici konuşmalar yapılmalıdır. Ancak çocuklar ekranın başına geçmesi için de zorlanmamalıdır. Bir katılımcı (K27); *“En çok yani sorun olarak yaşanan şeyler çocukların evde kendi odalarında ya da mutfakta annesinin yanında eğitime katılmalarıyla uyarıcı fazlalığından kaynaklı dikkat dağınıklığı oldu aslında. Burada da yine velilere ve öğretmenin yönlendirmesine ihtiyaç duyuluyor”* ifadelerini kullanmıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde çocuklar ile ilgili yaşanan bir diğer sorun da ekran süreleri ile ilgili olan sorunlardır. Çocukların dikkate süreleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Çocuklar uzun süre bilgisayar, telefon, tablet vb. karşısında oturmamalıdır. Bu konu ile ilgili bir katılımcı (K10); *“Yani çok fazla ekran değil, ekran süresini biz minimize etmek durumundayız. Dolayısıyla çocukların ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak mesela uzun*

süreli ekranın karşısında olduğunda veya uzaktan eğitim sürecinde de uzun süreli vakit geçirmek riskler barındırıyor” ifadelerini kullanmıştır.

Tüm bu süreç boyunca çocuklar mutlaka aktif olmalıdır. Çocukların ilgi, istek ve ihtiyaçları mutlaka dikkate alınmalıdır. Bu konu ile ilgili bir katılımcı (K7); *“Ve en önemlisi çocuklarımız... Acaba onlar ne istiyorlar? Ne düşünüyorlar? Eminim hepsi okullarını, arkadaşlarını çok özlediler ve harika çözümleri vardır. Onların seslerine de kulak vermemiz gerekmez mi?”* ifadelerini kullanmıştır.

Pandemi sürecinde çocuklara mutlaka arkadaşlarını görmeleri, sohbet etmeleri için imkanlar sunulması gerekmektedir. Bir katılımcı (K27) bu konu hakkında, *“Çocukların bire bir karşılıklı oyunlar oynayabilecekleri randevular oluşturulabileceğini düşünmekteyim ben yani eğitimin içinde öğretmen bunu planlayıp veliye ve öğrenciye sunabilir ve grup çalışmalarını da bu şekilde gerçekleştirilebilir”* ifadelerini kullanmıştır.

Çocuklar ile ilgili yaşanan bir diğer sorun özel gereksinimli çocuklarımızın süreçte yaşadığı zorluklardır. Özel gereksinimli çocuklar bu süreçte ihmal edilmiş, onlara yönelik pek fazla çalışma yapılamamıştır. Bir katılımcı (K32) bu sorunu, *“Kaynaştırma çocukları olarak, özel çocuklarımız var bizim. Maalesef bu sürecin en çok ezileni onlar oldular”* Sözleri ile ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı (K7) bu konunun önemini, *“İçinde bulunduğu koşullardan dolayı “uzaktan erişim” sağlayamayan, dijital araçları etkin kullanamayan, dijital okuryazarlık becerileri düşük çocuklarımıza yönelik programlar oluşturmalı, bu programlar oluşturulurken “hiçbir çocuk geride kalmamalı”, “özel gereksinimli çocuklarımızı” da sürece mutlaka dahil etmeliyiz”* ifadeleri ile açıklamıştır.

Dezavantajlı bölgedeki çocuklara yeteri kadar ulaşılamamıştır. Bu konu ile ilgili gerekli önlemler alınmalıdır. İmkani olmayan çocuklara basılı materyaller ulaştırılmalıdır. Bir katılımcı (K10) bu konuyu, *“Uzaktan eğitim sürecinin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli tedbirleri almak durumundayız mesela çocukların bir kısmı özellikle dezavantajlı çocukların uzaktan erişimde uzaktan eğitime erişimde sorunlar yaşadığını biliyoruz. Dolayısıyla bu sorunlarının giderilmesi gerekiyor. Diyelim ki dijital araçlara sahip olmaları veya işte bu çocukların ve ailelerin internet desteğine ihtiyaçları var”* İfadeleri ile açıklamıştır.

4.3.4.Ortam Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular: Ortam boyutunda en sık karşılaşılan sorunlardan ilki fırsat eşitsizliği ile ilgili olan sorunlardır. Uzaktan eğitim sürecine her eve erişim sağlanamamıştır. Çünkü her evde internet, telefon, tablet, televizyon, bilgisayar vb. teknolojik materyal bulunmamaktadır. Bu konunun önemini bir katılımcı (K7); *“Öncelikle “uzaktan erişim” sürecinden en çok etkilenen bölge ve*

grupların ivedilikle tespit edilerek önceliklendirilmesinin gerektiği kanısındayım” ifadeleri ile açıklamıştır. Bir başka katılımcı da (K14); *“Canlı dersler yerine herkesin ulaşabileceği televizyon ekranından programlar düzenlenmesi bana çok mantıklı geldi, TRT’den bir yayın gibi”* ifadeleri ile açıklamıştır. Başka bir katılımcı (K1) yine benzer şekilde, *“TRT’nin desteğinin alınmasından yanayım. Yani belli saatlerde sabah 10-11 arası olur çocuklara yani zaten bizim öğretmenimiz 20 kişilik 25 kişilik bir sınıfa girdiğinde ortaya karışık bir etkinlik sunmuyor mu yani bireysel etkinlik yapamıyor ki hiçbir öğretmen o zaman o yaştan ortalama gelişimsel düzeyini destekleyecek etkinlikleri TRT çocuk aracılığıyla sunabiliriz biz evlere sokabiliriz diye düşünüyorum”* ifade etmiştir.

Ortam ile ilgili yaşanan diğer bir sorun evlerde uzaktan eğitime destek olabilmek için istenilenler ile ilgili sorunlardır. Bunun için her evde bulunabilecek materyaller düşünülmeli ve planlanmalıdır. Ya da alternatif materyaller düşünülmelidir, ailelere ve çocuklara seçenekler sunulmalıdır. Bununla ilgili katılımcı (K19); *“Materyal hazırlama konusunda da öğretmen arkadaşlarımızın okul öncesi eğitimde çocuklara uzaktan eğitim materyali hazırlamak yerine ailelere uzaktan eğitimi materyal hazırlamalarını öneriyorum. Bu konuda da her okul kendine münhasır ürünler oluşturdu. Birçok üniversite hocamız da oluşturdu. Belki bunlarla bir havuz oluşturulabileceğini ailelerin erişimine açılacağını düşünüyorum”* ifadelerini kullanmıştır.

4.3.5.“Program” Boyutunda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular:

Program boyutunda karşılaşılan sorunların başında uzaktan eğitim süreçlerinde hedeflenen kazanımlara ulaşılamaması ile ilgili sorunlar gelmektedir. Odak grup görüşmelerinde benzer durumlarda kullanılmak üzere yeni programların geliştirilmesi gerektiği önerileri alınmıştır. . Bu konu ile ilgili bir katılımcı (K4); *“Şimdi aslında bu hani hazırlıksız olduğumuzu düşündüğümüz bir şeye hazırlıklı olmamız gerekirdi. Şunu söylemek istiyorum. Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştiren programlarda ve diğer çocuklarla çalışan çocuk gelişimi, sosyal hizmetler, PDR işte bu tüm çocuklarla doğrudan çalışan programların tekrardan güncellenme sürecinde buraya bazı derslerin konulması gerektiğini düşünüyorum. Yani kriz zamanında eğitim yani biz ne yapacağımızı bilme konusunda hocalar olarak da bunu bilmeye ihtiyacımız var”* ifadelerini kullandı. Benzer şekilde bir katılımcı (K40); *“İçinde bulunduğu koşullardan dolayı uzaktan erişim sağlayamayan, dijital araçları etkin kullanamayan, dijital okuryazarlık becerileri düşük çocuklarımıza yönelik programlar oluşturmamız bunu öğrendik”* ifadelerini kullandı.

Yine bu ana başlıkta karşılaşılan bir diğer sorun çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenememesi ile ilgili sorunlardır. Bu konu ile ilgili çocukların bireysel özellikleri de göz

önünde bulundurularak etkinlikler planlanması gerektiği belirtilmiştir. Çocuklar ile gerekirse önce bireysel ardından küçük gruplar ile son olarak da büyük gruplar ile bir araya gelinmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Benzer bir öneri katılımcı (K40); *“Her yerde aktiviteler etkinlikler yapabileceğimizi merak uyandırdıktan sonra bence öğrenmenin en önemli şeyi merak. Merak uyandırdıktan sonra buna aynı zamanda hareket ve oyun ekleyince çocukların ilgisini çekip ve öğrenmelerini geliştirebileceğimizi öğrendik”* ifadeleri ile gelmiştir.

Bir diğer sorun programın değerlendirme boyutunda ciddi eksikliklerin yaşanması sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler gözlem yapamadıkları için değerlendirmeler eksik kalmıştır. Bu konu ile ilgili de yine yukarıda belirtildiği gibi daha küçük gruplar ile dönüşümlü olarak bir araya gelinmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Son olarak tüm bunlardan hareketle alanın tüm paydaşlarının çocuklar için bir araya gelerek bu ve buna benzer durumlarda kullanılmak üzere bir uzaktan eğitim programı hazırlaması ya da mevcut programın güncellenmesi gerektiğinden ve bir politika belirlenmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu konuyu katılımcı (K29); *“Bunun için uzaktan eğitim programı gibi bir programın çalışılması gerektiğini düşünüyorum. Şu an nasıl elimizde nasıl bir kılavuz nasıl bir kitabımız varsa bundan sonra çağın bir gerekliliği olarak düşündüğüm için uzaktan eğitim programı gibi bir kılavuz kitapçık farklı materyallerimiz olması gerektiğini düşünüyorum”* ifadeleri ile açıklamıştır. Benzer şekilde bir katılımcı (K46) bu öneriyi: *“...Yoksa var olan okul öncesi eğitim programını dijitalleştirmek değil esas yapmak istediğimiz. Daha değişik bir programa doğru evrilmesini sağlamak gerekir. Bu durum da bize ciddi bir fırsat tanıyor. Bütün olumsuzlukların olumluya dönmek için bir fırsat olduğu gibi bu da öyle bir fırsat diye düşünüyorum ben”* sözleri ile ifade etmiştir. Benzer durumu bir katılımcı (K50); *“Ve şu an güncellenmeye çalışılan ya da yani önümüzdeki dönemde güncellenecek olan okul öncesi eğitim programında bence bakanlıklar arası bir işbirliğinin mutlaka yapılması gerekiyor. Aile ve Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığının Aile Eğitim Programları, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün bizlerin de içinde bulunduğu bir grupta 2013 UNICEF’in desteğiyle MEB’in desteğiyle oluşturulmuş ve redaksiyonu yapılmış olan aile eğitim programlarına mutlaka dijital destekler eklenmeli”* sözleri ile ifade etmiştir. Yine benzer şekilde bir katılımcı (K50) *“Bir başka şey aile... Sizin şeyde taa tablonuzda aile ve programdı en çok sorun yaşayan gruplar. Şimdi Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi var kısa adı OBADER. OBADER’i her gittiğimiz yerde soruyorum indirdiniz mi baktınız mı ey öğretmenlerim. Aa bilmiyoruz diyorlar. Bakanlığın sayfasında var yıl 2013 yıl 2021. Artık insaf diyeceğim kusura bakmayın. Orada oyun programı da var. Aile*

eğitimi de var. Aile katılımı da var” sözleri ile OBADER’in daha sıklıkla kullanılması gerektiğini özellikle vurgulamıştır.

4.3.6.Diğer Konularda En Sık Karşılaşılan Sorunlar İle İlgili Bulgular: Özel okulların ekonomik kaygıları webinarlarda sıklıkla gündeme gelen bir sorundur. Bu konuda kurumlara destek olunması gerektiği düşünülmektedir. Bu konuyu bir katılımcı (K28); *“Belki bu kriz dönemlerinde devletin bakanlıkların öğretmenleri ya da öğrencilere ayrıyeten bütçe ayrılması söz konusu olabilir”* ifadelerini kullanarak açıklamıştır.

Pandemi sürecine tüm paydaşların hazırlıksız yakalandığı bilinmektedir. Kimse süreçte ne yapacağını tam olarak bilememiş ancak herkes elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmıştır. Buradan hareketle herkesin hem fikir olduğu ulusal bir strateji belirlenerek ulusal bir program hazırlanması önerisi gelmiştir. Bu konuyu katılımcı (K10); *“Özellikle uzaktan eğitim sürecinde ulusal bir stratejiye ihtiyacımız olduğunun altını çiziyorum”* sözleri ile özetlemiştir.

Aynı zamanda başka bir katılımcı (K7); *“Bu planlamalar yapılırken ülkemizdeki değerli sağlık çalışanlarından oluşan Sağlık Bilim Kurulu gibi; eğitim bilimciler, ekonomistler, karar vericiler, eğitim profesyonelleri, akademi, okul yöneticileri, bilişimciler, öğretmenler, psikologlar ve özel eğitim uzmanlarından oluşan bir “Eğitim Bilim Kurulu” ivedilikle oluşturulmalı, danışma görevini yürütecek bu iki kurul birbiriyle koordineli olarak çalışarak, sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesinde etkin rol oynamalıdır”* önerisini dile getirmiştir. Bu öneri üçüncü webinar başlamadan önce açılışı gerçekleştirilen EBA Anaokulu’nun da öncüsü niteliğindedir. Son webinara katılan katılımcılardan biri (K52); *“Milli Eğitim Bakanlığı EBA platformu kuruldu. Oyun alfabesi, erken çocukluk takvimi ve EBA Anaokulu gene bunlar çok güzel çalışmaları çocuklarımıza bu şekilde erken çocuklukta ulaştık”* sözleri ile yeni çalışmaları duyurmuştur.

Yine tüm paydaşların ortak bir şekilde üzerinde durduğu bir öneri de televizyonda ve TRT’de” Susam Sokağı” örneği gibi içerikler üretilmesidir. Televizyon diğer teknolojik aletlere göre fırsat eşitsizliğini en aza indirecek kanal olarak görülmektedir. Bunun yanında radyoların da işe koşulabileceği düşünülmektedir.

Bir başka öneri de çeşitli kurumların çeşitli içerikler üretmesinden yola çıkarak bunlara ek yeni içerikler de tasarlanabileceğidir. Bu konuda katılımcılardan biri (K20); *“Bizim 2 yıldır yürüttüğümüz yapay zeka tabanlı bir platformumuz var. Şimdi Zoom platformunun yerli ve milli olanını hazırladık mühendislerimizle. Bunu da tüm Türkiye’ye en yakın zamanda zaten sunuyor olacağız”* ifadelerini kullanmıştır.

Bir diğ er öneri özel ve devlet okulları arasındaki e itsizliğı en aza indirmek adına özel ve devlet okullar arasında kardeş okul ilişkisi olu turabileceğı önerisidir. Bu konuda: “ zel okulların dezavantajlı okullarda işbirliğini güçlendirecek kardeş i birliklerini destekleyecek  anslar yaratabileceğini düşünüyorum. Bunu bir kampanyaya d n  t rebiliriz (K3)”  nerisi gelmiştir.

Yapılan çalışmada en çok üzerinde durulması gerekenlerden biri Eğitim Bilim Kurulu oluşturulması gerektiğı ile ilgili öneri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuyu bir katılımcı (K48); “Bence bu konuda aslında MEB en baştan itibaren çok güzel şeyler yaptı. TRT EBA Anaokulu da bunlardan bir tanesi. Kanının son damlasına kadar çalıştı kıymetli hocalarımızla birlikte. Ama burada benim bir bilim insanı olarak özellikle üzerinde durmak istediğim bir konu var kıymetli Tuncay Başkanım eğitimle ilgili bir Bilim Kurulu’nun oluşturulmasını çok yürekte isterdim bir bilim insanı olarak. Elbette kıymetli hocalarımız da çok önemli çalışmalara imza atılıyor ama Sağlık Bilim Kurulu’nun verdiğı kararlarla eğitim alanında oluşan bilim kurulunun olu turduğı öneriler birleşerek çok daha belki dezavantajlı bölgedeki çocuklara destek sunacağımız bir noktaya gelebilirdik diye düşünüyorum ben” sözleri ile Eğitim Bilim Kurulu’nun oluşturulmasının son derece önemli olduğunu belirtmiştir.

Aynı zamanda webinarları YouTube kanalı üzerinden takip eden bir izleyicimiz de gezici anaokulları ile açık havada çocuklar ile daha sık bulu ulması gerektiğı önerisinde bulunmuştur.

5.BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile 2019 yılında gerçekleşen Covid-19 pandemisi nedeni ile beklenmedik bir şekilde eğitim-öğretim sürecinin uzaktan eğitime dönüşmesi ile birlikte okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen uzaktan eğitim süreçlerinde yaşananları analiz etmek ve yaşanan sorunlara çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla; pandemi sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan yönetmelikler incelenmiş, pandemi sürecinde Türkiye’de yayınlanan bilimsel araştırmalar incelenmiş ve bu süreçte sahada yapılanları analiz edebilmek adına webinarlar düzenlenmiştir. Bu bölümde bulgular; araştırma sorularına uygun olarak alanyazın ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Başta herkesi ne yapacağını bilemediği bir döneme sürükleyen pandemi süreci kısa zamanda karar verici ve politika yapıcılarını yeni kararlar almaya, yönetmelikler yayımlamaya zorunlu bırakmıştır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklere bakıldığında aslında ülkemizde ilk vakanın görüldüğü ilk andan kısa bir süre sonra hemen uzaktan eğitime geçildiği görülmektedir.

İlk defa her kademede uzaktan eğitim ile karşı karşıya kalındığı için eğitim ve öğretimde çeşitli aksaklıklar olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki pandemi sürecinin başında alınan kararlar ve çıkarılan yönetmeliklerin maddelerinde okul öncesi eğitim kademesi ile ilgili detaylı bilgilendirme yapılmamış olmasıdır. Okul öncesi eğitim kademesinde uzaktan eğitim sürecinin oldukça zor olacağı bilinmektedir. Bu dönem ile ilgili resmi bir yazı olmadığı için herkes derslerini kendi belirlediği sistemde yürütmeye ve takip etmeye çalışmıştır. Öğretmenler kendi imkanları ve çabaları doğrultusunda bir şeyler yapmaya çalışmış, kırsalda yaşayan çocuklar ve öğretmenleri fırsat eşitsizliğini hissetmeye başlamışlardır. Bu da aslında okul öncesi eğitim gibi kritik bir döneme; bu tür ani gelişen bir durum karşısında gereken önemin verilemediğinin bir göstergesidir. Akkaş Baysal ve diğerlerinin (2020) yaptıkları çalışma da bunları destekler niteliktedir. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin özellikle çocukları ekran başında uzun süre tutmayacak etkinlikler göndermelerine rağmen çocukların ekran başında daha uzun süre kalmak istemeleri, ekran bağımlılığı eğilimlerini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle özellikle okul öncesi eğitim gibi kritik bir öneme sahip olunan kademede uzaktan eğitim sürecinin detayları ile ilgili detaylı bilgilendirmeler yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitimin devam ettiği ilk aylarda alınan kararlar ve çıkan yönetmeliklerin maddelerinde karşımıza EBA gibi ağlar çıktığı görülmektedir. Nisan ayı itibarıyla EBA ve

Zoom uygulamalarının işleyişleri hakkında öğretmenlere yönelik açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Büyük kademelerdeki öğretmenlerin EBA platformu ile öğrencilerine okuldaki müfredatları ve ders saatlerine paralel doğrultuda canlı dersler yaptıkları, okul öncesi eğitim kademesinin derslerini ne şekilde ve kaç saat yapacaklarının ise daha çok öğretmen ve idareci inisiyatifine bırakıldığı görülmektedir (MEB, 2020b). Akkaş Baysal ve diğerleri (2020) yaptıkları çalışma ile EBA uygulamaları hakkında velilerin görüşlerini almayı amaçlamışlardır. Alınan görüşler ile EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen uzaktan eğitimin içerik, öğretmenlerin değeri, materyal zenginliği, zaman ve mekan konularında ekonomiklik sağlama gibi bir takım olumlu özelliklerinin yanı sıra işleyişte aksaklıkların yaşanmasına neden olan ve geliştirilmesi gereken olumsuz yönlerinin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizde pandemi döneminde Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Alınan Kararlar ve Çıkarılan Yönetmeliklere bakıldığında aslında 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı sonuna kadar sürecin belirsizlik içerisinde devam ettiği görülmektedir. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılının okul öncesi eğitim kademesi hariç uzaktan eğitim yolu ile devam ettiği görülmektedir. Mayıs ayında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan karar ile 1 Haziran 2020 tarihinde özel okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitim şeklinde yaz okullarına başlanabileceği duyurulmuştur. Bu da okul öncesi dönemdeki şanslı bir kısmın eğitimlerine devam etmelerini sağlamıştır. Ancak devlet okuluna giden ve bu dönemde nispeten daha şanssız kalan kısım evlerinde kalmaya devam etmek durumundadır. Burada karşımıza eğitimde fırsat eşitsizliği kavramı çıkmaktadır. Özdoğan ve Berkant (2020) tarafından yapılan araştırma sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir. Araştırma sonuçlarına göre; uzaktan eğitim sürecinin birçok olumsuz yönü bulunmaktadır. Bu dönemde öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonlarının düşük olduğu, evlerden kaynaklanan yetersizlikler olduğu, eğitimde fırsat eşitsizliğinin oldukça fazla olduğu görülmektedir.

2020-2021 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi dönem ve ilkokuldan başlanarak kademeli olarak yüz yüze eğitimlere başlanmıştır. Ekim ayının ortasında okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitimler haftada beş güne kadar çıkmıştır. Ne yazık ki bu süreç kasım ayının ortasına kadar bu şekilde devam edebilmiş, ardından artan vaka artışları nedeni ile her kademede uzaktan eğitime geçilmiştir.

Bu kararın verilmesinin hemen ardından, sadece bir gün sonra yeni bir karar alınmıştır. Bu yazıda; bakanlık ve ilgili kurumların tekrar görüştüğü ve yapılan görüşmeler sonucunda resmi ve özel tüm anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarında haftada beş gün yüz yüze eğitime devam edileceği belirtilmiştir. İlgili yazının devamında çocukların ev

ortamında da desteklenmesi amacıyla TRT EBA İlkokul kanalında her gün yayınlanan EBA Anaokulu kuşağını takip etmeleri ve ailelerin Temel Eğitim Genel Müdürlüğü internet sitesinde yayınlanan Erken Çocukluk Eğitim Takvimi ile diğer yayınlardan yararlanmaları vurgulanmıştır. Bu şekilde ilk dönem uzaktan eğitime devam ederek sonlanmıştır. İkinci dönemin mart ayı itibariyle sadece bağımsız anaokulları yüz yüze eğitimlere devam edebilmişlerdir. Diğer tüm kademelerde uzaktan eğitime geçilmiştir ve neredeyse sene sonuna kadar küçük değişiklikler haricinde sadece bağımsız anaokulları yüz yüze eğitime devam edebilmişlerdir. Aslında alınan bu kararların ortak sonuçlarına bakıldığında; kademeler arası farklılıklar olduğu aşikârdır. Bazı okul öncesi eğitim kurumları açıkken, bazı okul öncesi eğitim kurumları ne yazık ki kapalı kalmaktadır.

2021-2022 eğitim ve öğretim yılı tüm kademeler için tam zamanlı ve yüz yüze eğitim şeklinde başlamıştır. Tüm bu kararlardan sonra günümüze kadar okullar açık kalmaya devam etmiştir. Zaman zaman ders sürelerinin kısalması dışında halihazırda mevcut durum bu şekilde devam etmektedir. Bu tüm kararlarda ortak olan şey resmi anaokullarının neredeyse tüm süreç boyunca eğitimlerine yüz yüze olarak devam ettiği ancak anasınıfları ve diğer kademelerin daha çok uzaktan eğitim yolu ile uygulamalarına devam ettiğidir. Bu da okul öncesi eğitim kurumlarında farklı nedenlerden ötürü ortak karar alınamamasıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında uzaktan eğitim süreci çocukların yaş ve dikkat özellikleri dikkate alındığında oldukça sınırlı olmaktadır. Bu nedenle tüm tedbirlerin alınması koşulu ile yüz yüze eğitimlerin devam etmesi okul öncesi dönem çocukları için oldukça avantajlı görülmektedir. Anasınıflarının da çoğu yerde uzaktan eğitim yapılmasının nedeni; uzak yerleşim yerlerine gidecek okul öncesi öğretmenlerin tek başına okula gidememeleri, ulaşım sorunları yaşamaları, servis sıkıntıları yaşamaları, okulların imkanlarının olmaması şeklinde özetlenebilmektedir.

Kararlara bakıldığında ortak olan bir diğer nokta küçük ve daha riskli yaş gruplarında mümkün olduğunca uzaktan eğitim yerine yüz yüze eğitimin tercih edilmesi gerektiğidir. Bu nedenle imkanlar doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumları açık bırakılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda çalışma takvimine bakıldığında; geçtiğimiz senelere göre yaz tatilinin daha kısa olduğu görülmektedir. Bunun da pandemi nedeni ile yapılamayan yüz yüze eğitimleri telafi edebilmek adına yapıldığı düşünülmektedir.

Özer (2020) yaptığı araştırması ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atılan politika adımlarını özetlemektedir. Araştırma verilerine göre; Türkiye’de okulların kapanması kararı ile Milli Eğitim Bakanlığı dijital eğitim platformu olarak hizmet veren Eğitim Bilişim Ağı’nın (EBA) altyapısını güçlendirmiş ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile işbirliği

yapmıştır. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları (MTEK) üretim ve uyum potansiyellerinden yararlanarak toplumun salgın günlerindeki taleplerini karşılamada çok büyük bir katkı sağlamıştır. COVID-19'un yol açtığı olumsuz psikolojik etkiler ile başa çıkmak için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, yardım hattı ve rehberlerden oluşan bir psikososyal destek sistemi kurmuştur. Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı öğrencileri akademik ve sosyal açıdan destekleyen bir uzaktan eğitim sistemi kurmuş, psikososyal destek sistemini hayata geçirmiş ve MTEK kurumlarının salgın günlerinde ihtiyaç duyulan materyalleri üretmesini sağlamıştır.

EBA portalları ile ilgili Demir, Özdiñ ve Ünal (2018) tarafından pandemi öncesinde yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında EBA portalına en az katılımın okul öncesi dönem öğrenci ve öğretmenleri tarafından olduğu görülmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden biri olarak EBA portalında pandemi öncesine kadar okul öncesi dönem ile ilgili bu denli düzenli ve sistematik bir bilginin bulunmaması gösterilebilir.

Hiç şüphesiz ki kitle iletişim araçları ile her kesime ulaşmanın en kolay ve en etkili yolu televizyon aracılığı ile bunu yapmaktır. 12 Ekim 2020 tarihinde açılışı gerçekleşen EBA Anaokulu sayesinde pandemi döneminde birçok çocuğa ve ailesine ulaşılmıştır. Webinarlarda elde edilen sonuçlara göre; uzaktan eğitim sürecinin herkesin ulaşabileceği televizyondan bir yayın şeklinde yapılması paydaşların üzerinde durduğu ortak bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da aslında televizyon üzerinden açılan ve yayına sunulan EBA Anaokulu'nun önemini bize göstermektedir.

EBA Anaokulu'nun birçok öğretmene ve aileye örnek olduğu bilinmektedir. Konca ve Çakır (2021), aileler ile yaptıkları görüşmeler sonucunda uzaktan eğitim sürecinde en çok kullanılan portalın EBA olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç da EBA Anaokulu'nun gerekliliğini desteklemektedir.

Aynı zamanda okul öncesi dönem çocukların uzaktan eğitim sürecinde evde olmalarının hem motor hem de sosyal ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Giannini ve Lewis (2020)'e göre; çocukların okuldan uzak kalmaları ve birbirlerini görememeleri sosyal ve duygusal sorunlara yer açmaktadır. EBA Anaokulu sayesinde ekran karşısında da olsa sanal bir sınıf görmek ve ekran karşısında bir şeyler yapmak çocuklar için oldukça iyi bir fırsattır.

Aynı zamanda EBA Anaokulu'nda her gün çocuklara etkileşimli kitap okumaları yapıldığı görülmektedir. Çocuklara ekran karşısından sorular yöneltilmekte, onların düşünceleri sağlanmaktadır. Yapılan araştırmalar etkileşimli kitap okuma uygulamalarının büyük çoğunluk ile çocukların ifade edici dil becerileri, yazı farkındalığı, sözcük ve anlam

bilgisi ile ses bilgisel farkındalık becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda etkileşimli kitap okuma uygulamalarına katılan çocukların uygulamalara katılmayan akranlarına göre okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde daha yüksek performans gösterdikleri görülmektedir (Efe ve Temel, 2018). Her gün çocuklara ekran karşısından da olsa kitap okunması çocukların düşünmelerini, sözcük dağarcıklarını geliştirmelerini ve yeni sözcükler öğrenmelerini sağlamaktadır.

EBA Anaokulu'nda gündüz 08.00-09.00 saatleri arasında Etkinlik Kuşağı adı altında etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Gündüz yapılan etkinlik kuşağını kaçıran çocuklar için akşam 19.30-20.30 saatleri arasında da bu etkinliklerin tekrarı bulunmaktadır. Bu sayede sabah ailesi işte veya herhangi bir sebeple dışarıda olan çocuklar etkinliklere ve oyunlara akşam uyku saatlerinden önce de katılabilmektedir. Aynı zamanda EBA Anaokulu'ndaki etkinliğin tekrarını da kaçıran, televizyondan izleme fırsatı olmayan bir aile internetten girip önceki bölümlere de ulaşabilmektedir.

Sonuç olarak pandemi döneminde çocuklar için yapılabilecek en ulaşılabilir iletişim aracının televizyon kanalları olduğu görülmektedir. Bu nedenle EBA Anaokulu'nun çocuklara ve ailelere ulaşma noktasında oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. EBA Anaokulu sayesinde sınırlı imkanlarla da olsa okul öncesi dönemde fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmiş ve milyonlarca çocuğa ulaşılabilmiştir.

Pandemi sürecinde Türkiye'de okul öncesi dönem ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalara bakıldığında; birçok çalışmanın araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmaların geneline bakıldığında; yapılan görüşmeler ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Ulaşılan sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu; aile katılımının bu süreçte çok önemli olduğunu göstermektedir. Çünkü küçük yaş grubunda çocuklar aileleri olmadan uzaktan eğitim sürecine katılamamaktadır. Aynı zamanda çocukların ekran sürelerinin de bu süreçte çok önemli olduğu görülmektedir. Yine öğretmenler ve ailelerin, çocukların ekran sürelerini dikkate almaları gerektiği çok önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Aileler ve öğretmenlerin sürekli işbirliği içerisinde olarak, çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda, çocukların yaş ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak planlamalar yapması gerekmektedir.

Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde tüm paydaşların işbirliği içerisinde olarak; okul öncesi dönemde de kullanılabilecek, çocukların yalnızca bilişsel gelişim alanını değil tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik yeni bir uzaktan eğitim programı üzerinde çalışmaları gerekmektedir.

İnan (2020)'in çalışmasında; Türkiye’de okul öncesine yönelik Covid-19 yapılanması için bir çalışma ekibi kurulmasına ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde webinarlarda elde edilen sonuçlara göre ülkemizde faaliyet gösteren Sağlık Bilim Kurulu gibi eğitim ile ilgili konularda ortak bir karar alınabilmesi için eğitim bilimciler, ekonomistler, karar vericiler, eğitim profesyonelleri, akademi, okul yöneticileri, bilişimciler, öğretmenler, psikologlar ve özel eğitim uzmanlarından oluşan bir “Eğitim Bilim Kurulu” kurulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İnan (2020), yaptığı çalışmasında okula dönüşlerin en kritik dönemden başlayarak yavaş yavaş olmasına; okula dönüşlerde mesafe ve hijyen kurallarına uyulmasına, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olarak destek sağlanmasına, aile eğitimlerinin sıklıkla gerçekleştirilmesine, alternatif yöntemler bulunmasına ilişkin öneriler getirmiştir. Benzer şekilde bir katılımcı (K30); *“Burada öncelikle olarak ailelerin sosyal duygusal ihtiyaçlarını belirliyor olmamız lazım. Yani bir ihtiyaç haritası çıkartabiliriz. Ailede hastalık durumu nasıl, psikolojileri nasıl, iş durumları nasıl olanakları nasıl bunları önce belirledikten sonra aileyle online veli toplantıları yapabiliriz. Eğer kırsal bir bölgedeysek kapılarını çalabiliriz. Bire bir iletişime geçebiliriz hani okulda eğitim yok diye biz veli ile biz yüz yüze gelmeyeceğiz diye bir şey yok. Normalleşme sürecindeyiz nihayetinde”* sözleri ile ifade etmiştir. Buradan hareketle okulların tamamen yüz yüze eğitime kapanması yerine, bölgelerin kendi önlemlerini alarak veliler ile küçük gruplar halinde yüz yüze gelebilecekleri vurgulanmaktadır. Aynı doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2020-2021 eğitim ve öğretim yılına kademeli olarak önce okul öncesi dönem ve ilkokul kademesinden başlanması da bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Akkaş Baysal ve diğerleri (2020)'nin EBA platformu uygulamalarına ilişkin çocukları okul öncesi eğitimi alan veliler ile görüştüğü çalışmasında; okul öncesi eğitimde EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetleri ile yürütülen uzaktan eğitimin planlanması, içerikleri, materyal türleri ve zaman açısından bir takım olumlu dönütler alındığı görülmektedir. Benzer şekilde bir katılımcı (K43); *“Evet, bunun dışında tabi işin hani uzaktan erişim boyutunda yapılagelenler kesinlikle nitelikli bir alt yapınız varsa dijital anlamda okulunuzda ve daha önceden öğretmenlerinizin bu konuda bir eğitilmişliği varsa ben bu anlamda şanslı bir gruptayım bizde iş bu şekilde daha sağlıklı başladı”* ifadelerini kullanmıştır. Burada farklı grupların farklı adaptasyon süreçleri olduğu görülmektedir. Bazı gruplar bu duruma imkanları doğrultusunda kolay adapte olabilirken bazı dezavantajlı gruplar bu durumdan daha fazla etkilenmiştir. Bu konuda bir katılımcı (K41); *“Kırılgan ve dezavantajlı gruplarda yer alan çocuklarımızın pandemiden önce de mevcut olan bu öğrenme kayıplarının, yoksulluklarının ve*

yokluklarının daha da arttığını aslında bu süreçte deneyimledik” ifadelerini kullanarak bu durumu özetlemiştir.

Akkaş Baysal, Ocak ve Ocak (2020) çocukların ekran başında uzun süre kalmak istemelerinin ekran bağımlılığı konusunda velileri tedirgin ettiğini söylemektedir. Benzer konuda bir katılımcı (K46); *“Tabi beni en çok kaygılandıran 5 yaşındaki bir çocuğun sabahın saat 9 buçuğundan öğleden sonra 3 buçuğa kadar 20şer dakikalık arayla ekran karşısında kalmasıydı”* sözleri ile çocukların uzun süre ekran karşısında kalmaları konusundaki tedirginliğini ifade etmiştir.

Aral ve Kadan (2021)’a göre pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenleri ile yapılan çalışma ile öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarında; alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar, uzaktan eğitime katılım sağlanamamasından kaynaklı sorunlar ve ailelerin uzaktan eğitim faaliyetlerine olan ön yargı ve tutumlarından kaynaklı sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmanın öneri kısmında; uzaktan eğitimle ilgili alt yapı çalışmalarının yapılması, uzaktan eğitimin nasıl yapılacağına ilişkin eğitimlerin verilmesi önerilmiştir. Benzer şekilde bir katılımcı (K42); *“Çocuklara güvenli bir ortam sunarak bir sistem ya da politika belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum ben”* ifadelerini kullanarak bu konuda bir politika belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Aral ve diğerleri (2021)’e göre uzaktan eğitime yönelik çalışmalarda çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre eğitimin planlı bir şekilde yapılması gerekmektedir. Benzer şekilde bir katılımcı (K49) her çocuğu yüz yüze eğitimin yanı sıra uzaktan eğitim ile de desteklemek adına *“EBA destek noktaları yani çocukların teknolojiye erişmesi için ve internete erişmesi için planlanan yerler yani okul öncesi çocuklarımız için neden oyuna erişim için ya da sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek için okulları dışında olan bölgeler oluşturmamız?”* ifadelerini kullanmıştır.

Akın ve Aslan (2021)’a göre öğretmen, aile ve çocuk iletişimde süreklilik sağlandığında öğrencilerin uzaktan eğitime katılımının maksimum düzeyde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde katılımcılardan biri: (K41) *“Bir ülkenin refah ve huzuru o ülkenin eğitim düzeyi ve insan sermayesiyle bağlantılı ve ona yaptığı yatırımla bu kapsamda sivil toplum örgütleri, yerel yönetim, kamu, akademi, gönüllü kişiler, kurumlar yerel ve ulusal bazda işbirliği yapmasının aslında elzem olduğunu öğrendik”* ifadesini kullanmıştır. Sözleri ile sadece aile ve öğretmen işbirliği ile değil tüm paydaşların işbirliği içerisine olması gerektiğini vurgulamıştır. Yine benzer şekilde bir katılımcı (K45) *“Onun dışında öğretmenler olarak birbirimize destek olmanın, işbirliği içinde olmanın aynı zamanda ben değil biz*

olmanın yani takım çalışmasının ne kadar önemli olduğunu öğrendik” sözleri ile öğretmenler arasındaki işbirliğinin çok kıymetli olduğunu vurgulamıştır.

Gündoğdu (2021)’e göre uzaktan eğitim sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılaşmanın daha çok olumlu yönde olduğu görülmektedir. Ailelerin yaklaşık yarısının uzaktan eğitim sürecine aktif katıldıkları ve bunların büyük çoğunluğunu annelerin oluşturduğu görülmektedir. Babaların çalışıyor olması ve genelde evde annelerin olması bu durumun nedenlerinden biri olarak gösterilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde aile katılımının artırılması ve verimli hale getirilmesi için öğretmenler; ailelere ve çocuklara rehber olmuşlardır. Benzer şekilde katılımcı (K50) *“Bizler aynı zamanda aslında beni unutmadan biz olmayı öğrendik bu süreçte. Ve bu süreç çocuklara çok önemli deneyimler kazandırdı ama aslında gördük ki aile olmadan hiçbir çocuğa ulaşmak mümkün değil”* ifadeleri ile aslında aile katılımının ne denli önemli olduğunu bize bir kere daha vurgulamıştır.

Konca ve Çakır (2021)’a göre, okul öncesi dönem çocuklarının yaş ve gelişim özellikleri gereği ailelerin uzaktan eğitim sürecinde çocuklarını desteklemesinin çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Benzer şekilde webinar da bir katılımcı (K40) *“Ailelerin evdeki öğretmenler olabileceklerini öğrendim”* sözleri ile bu sonucu desteklemektedir.

Ok, Torun ve Yazıcı (2021)’e göre uzaktan eğitim sürecinde çocukların rutinlerinin bozulduğu ve bu bozulmaların da çocuklarda öfke, isyan, mutsuzluk, korku gibi duygusal problemler meydana getirdiği görülmektedir. Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde çocukların okulu ve arkadaşlarını sıklıkla özlediklerini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan webinarlarda da bu bulguları destekler nitelikte bir katılımcı (K34); *“Eminim hepsi okullarını ve arkadaşlarını çok özlediler ve harika çözümleri vardır”* sözleri ile çocuklar hakkında araştırmayı destekler ifadelerde bulunmuştur.

Alandan tüm paydaşlar aracılığı ile sahada yaşananları belirlemeye yönelik yapılan webinar analizlerine bakıldığında; en çok program boyutunda sorun tespit edildiği görülmektedir. Çünkü okul öncesi eğitim programı çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen, çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda esnetilebilen, birçok programın özellikleri taşıyan eklektik bir programdır (MEB, 2013). Bu nedenle okul öncesi eğitim programının çocuklara yaparak yaşayarak kazandırmak istediklerini, çocukların aktif olamadığı uzaktan eğitimler ile kazandırması yüz yüze eğitime nazaran daha zor olduğu görülmektedir. Aynı zamanda paydaşlardan alınan görüşler doğrultusunda okul öncesi eğitim programının daha çok bilişsel ağırlıklı kısmının kullanıldığı; sosyal ve duygusal gelişim, motor gelişim gibi alanlara programın uygulama kısmında yeterli yerin verilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu nedenle ileride okul öncesi eğitim programının güncellenmesi halinde bu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

Aynı zamanda webinarlarda alınan görüşler doğrultusunda okul öncesi dönemde uzaktan eğitim sürecinde pandemi vb. durumlarda kullanılmak üzere; tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik bir uzaktan okul öncesi eğitim programı tasarlanması gerekmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde en sık karşılaşılan sorunlardan ikincisi ailelerin bu süreçte yaşadığı olumsuz durumlardır. Seven (2007) tarafından yapılan araştırmada; anasınıfı öğrencilerinin sosyal davranış problemlerinde ailesel faktörlerin etkisini belirleme amacıyla yapılan çalışmada; çocuğun davranış problemlerinin, ailenin sosyoekonomik durumuna göre değiştiği ve düşük sosyoekonomik düzeyden, yüksek sosyoekonomik düzeye doğru çocuğun davranış problemlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde bu ve bunun gibi durumlarda aile kaygılı ise çocuk da aynı kaygıyı yaşamaktadır. Aile eğitimlerinin; ailelerin, ebeveyn olma konusunda desteklenmelerini sağlamak, çocukları ile aralarındaki bağların güçlenmesini sağlamak gibi amaçları bulunmaktadır (Tezel Şahin ve Özbey, 2007). Bu nedenle bu ve bunun gibi süreçlerde ailelere destek verilmesi gerekmektedir. Aileler kendilerini yalnız hissetmemeli, çocuklarına yetememe hissine kapılmamalıdır. Bu nedenle okullarda ve çeşitli kurumlarda ailelere yönelik eğitimler artırılmalıdır. Ailelerin bu gibi eğitimlere katılımları teşvik edilmelidir. Okul öncesi eğitim ile programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi yani kısa adı ile OBADER; aileler ile yapılacak eğitimleri oturumlar şeklinde açıklamaktadır (OBADER, 2013). Öğretmenlerin bu kaynak doğrultusunda aile eğitimlerini, aile katılımı çalışmalarını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde günümüzde olduğu gibi bu konularda eksikler yaşanmaktadır.

Aynı zamanda ailelerin evde demokratik tutumu benimseyip çocuklarını dinlemeleri, çocukları ile serbest zamanlarda doğal oyunları oynamayı tercih etmeleri gerekmektedir. Saltuk ve Erciyes (2020) yaptıkları araştırmada demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocukları ile daha doğal oyunları oynamayı tercih ettikleri, dijital oyunlara ihtiyaç duymadıklarını göstermektedir. Oyun, çocukların bu dönemdeki en önemli ihtiyaçlarından biridir. Pandemi döneminde görüldüğü gibi oyun oynayamayan çocuklar sosyal ve duygusal açıdan olumsuz etkilenmektedir. Akranları ile oyun oynayamayan çocuklara aileleri evde destek olmalıdır. Gümüşgül ve Aydoğan (2020)'a göre Covid-19 döneminde ev içerisinde oynanabilecek rekreatif oyunlar aracılığıyla, çocukların uzun süre hareketsiz kalarak bilgisayar oyunlarına ve akıllı telefonlara yönelmesinin önüne geçilebileceği vurgulanmaktadır.

Araştırma analizleri sonucunda üçüncü sırada çocuk boyutunda sorunlar yaşandığı görülmektedir. Okul öncesi dönem yaşamın altın yıllarıdır. Bu dönemde çocukların tüm gelişim alanlarının desteklenmesi gerekmektedir. Bu dönem çocukların çevrelerini keşfettikleri, kendilerini tanıdıkları, karşısındaki kişiler ile iletişim kurmaya başladıkları dönemdir (Çeliköz ve Erişen, 2013, aktaran Atmaca, Akduman ve Sarıbaş, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde çocukların gelişim alanları, yüz yüze eğitime nazaran daha az desteklenebilmiştir. Çocukların sosyalleşme becerilerinde zayıflıklar meydana gelmiştir. Yürek (2021)'in yaptığı araştırmada da; elde edilen bulgulara göre yaşamın en kritik dönemini kapsayan erken çocukluk döneminde verilecek uzaktan eğitimin çocuklar için oldukça sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle sosyal alanda büyük sınırlılıklara neden açtığı, çocukların doğasına uygun olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde webinarlarda katılımcılar da bu konuyu sıklıkla vurgulamışlardır. Katılımcılardan biri (K14 bu durumu; *“Uzaktan eğitim süreci serbest oyunun doğasına bir müdahaledir.”* sözleri ile ifade etmiştir. Benzer şekilde Yürek (2021), okul öncesi eğitimde uzaktan eğitim modeli ile çocuğun en çok bilişsel gelişim açısından desteklenebileceği en az ise sosyal ve duygusal gelişim açısından desteklenebileceği sonucuna ulaşmıştır.

Keskin ve Kaya (2020)'ya göre; pandemi sürecinde öğrencilerin sosyal medya ve televizyon başında geçirdikleri sürelerin pandemi öncesine oranla yaklaşık iki kat arttığı görülmektedir. Bu da özellikle okul öncesi dönem için büyük riskler taşımaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin ve ailelerin uzaktan eğitim sürecini planlarken ve yürütürken mutlaka çocukları denetlemesi gerekmektedir. Ekran karşısında fazla oturan çocuklarda ekran bağımlılığı görülebilmektedir. Bu nedenle yapılan planlamalar ve alınacak tedbirler ile çocukların ekran karşısında fazlaca oturmalarının önüne geçilmesi gerekmektedir.

Okul öncesi dönemde teknolojiyi doğru kullanabilmek büyük önem taşımaktadır. Teknoloji doğru kullanıldığında çocukların öğrenmeleri üzerine olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Ancak yanlış kullanımında da olumsuz etkileri görülebilmektedir. Teknolojinin yanlış kullanımının yaygınlaşması sonucunda çocukların aralarındaki sosyallik azalmakta ve çocuklar oyun seçimlerinde daha çok bireysel oyunlara yönelmektedir (Zehir, Zehir, Yalçın ve Yalçın, 2019). Buradan hareketle karşımıza bilinçli teknoloji kavramı çıkmaktadır. Teknoloji hangi alanda kullanılırsa kullanılsın çocukların üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri göz önünde bulundurulmalı ve çocukların ekran süreleri mutlaka sınırlandırılmalıdır.

Aynı zamanda okul öncesi dönemdeki çocukların bu dönemde yaşadıkları olumsuz duygu durumlarının önüne geçilmesi adına, ailelerin çocukları ile mutlaka konuşması

gerekmektedir. Aksoy (2020), tarafından yapılan araştırma da bu bulguyu destekler niteliktedir. Ailelerin mutlaka çocukları ile konuşması, çocuklarına yalnız olmadıklarını hissettirmeleri, ailesinin her zaman çocuğun yanında olduğunu gerekli durumlarda da sağlık çalışanlarından da destek alınabileceğini çocuklarına anlatmaları gerekmektedir. Aynı zamanda okullarda bulunan rehber öğretmenler ile sınıf öğretmenleri ve aileler mutlaka iş birliği içerisinde hareket etmelidir. Özellikle pandemi gibi zor bir dönemde rehber öğretmenlerin desteği mutlaka alınmalıdır. Kundu ve Bhowmik'e (2020) göre; öfke, korku ve stres bu süreçte yaşanan duygulardır ve aslında bu duyguların görülmesi böyle süreçler için normaldir. Benzer şekilde Nicomedes ve Avila (2020)'ya göre; Covid-19 sürecinin bireylerde kayıtsızlık, üzüntü, korku, şok, kaygı, endişe, korunma ihtiyacı gibi farklı birçok duygu durumunu ortaya çıkardığını vurgulamaktadır. Bu ve bunun gibi dönemlerde okul öncesi dönem çocuklarının hissettiği olumsuz duyguların önüne geçilmesi için, çocukların yalnız olmadığı, ailesinin her zaman onlarla ilgilenmek üzere yanında olduğu, gerekli bir durum olduğunda sağlık çalışanlarının da onlara yardımcı olabileceği, bu sürecin sadece kendilerine yönelik bir durum olmadığı ve herkesin birbirine destek olarak bu süreci aşabileceği üzerine sohbet edilmesi iyi bir yoldur.

Okul öncesi dönem çocukların sosyalleşmeleri için büyük önem taşımaktadır. Ancak uzaktan eğitim süreci ile çocukların sosyalleşme becerilerinde de zayıflamalar görülmektedir. Erbay (2008) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, okul öncesi eğitim almış olan birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin, okul öncesi eğitim almamış olan birinci sınıf öğrencilerinden daha gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız (2020)'a göre Covid-19 sürecinde anaokulu çocukları okullarını özlediklerini dile getirirken, ailelerin de okulun öneminin daha çok farkında olmaya başladığı görülmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde bir diğer nokta öğretmenlerin bu süreçte yaşadığı olumsuzluklardır. Öğretmenler bu süreçte normalden fazla çalışmak durumunda kalmışlardır. Uzaktan da olsa öğrencileri ile bağ kurmaya çalışmış aralarındaki ilişkinin kopmaması için çaba sarf etmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda yetersiz kalınan noktalar elbette olmuştur. Fakat bu dönemde öğretmenlerin değeri önceki dönemlere nazaran daha fazla anlaşılmıştır. Buradan hareketle pandemi döneminin olumlu bir özelliği olarak öğretmenlerin kıymetinin daha iyi anlaşıldığını söylemek olabilir.

Öğretmenler ile yapılan bazı araştırmalarda da bu bulguları destekler nitelikte sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Samuelsson, Wagner ve Ødegaard (2020), yaptıkları

çalışmada öğretmenlerin bu süreci sağlıklı bir şekilde yönetebilmesinin önemi üzerinde durmuşlardır. Araştırmada öğretmenlerin bu ve bunun gibi durumlarda karşılarına çıkabilecek zorluklar ile baş etme stratejilerini doğru kullanmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Yapılan bir başka araştırmada da öğretmenlerin böyle bir süreçte planlama yapmasının önemi üzerinde durulmuştur. Öğretmenlerin önce bu süreçte neler yapabileceklerini her yönüyle planlaması ardından uygulama boyutuna geçmesi önerilmektedir. Uzaktan eğitim süreçlerinin uygulama aşamasında da çocukların ekran süreleri mutlaka göz önünde bulundurulmalı, çocuklar uzun süreli ekran karşısında olmamalıdır (Kim, 2020). Aynı şekilde başka bir araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitim sürecinde ekran karşısında uzun süreli kalmanın erken çocukluk dönemindeki çocukların göz sağlığını olumsuz etkilediğini göstermektedir (Akyar ve Yurdakal, 2021). Bu sonuçlar da yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Bu süreçte yaşanan bir diğer sorun ortam boyutunda yaşanan sorunlardır. Eğitimde fırsat eşitsizliği kendini tam da bu dönemde göstermektedir. Uzaktan eğitime erişemeyen çocuklar olabilmektedir. Arık'a (2020) göre de, Milli Eğitim Bakanlığı'nın tüm çalışmalarına rağmen süreç içerisinde uzaktan eğitime dahi erişemeyen birçok öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin risk altında olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin mutlaka izlenmesi gerekmektedir. Aynı doğrultuda Yürek (2021)'in yaptığı araştırmada da bu araştırmayı destekler nitelikte bulgular bulunmaktadır. Yürek'in yaptığı araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinin eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açtığı, dezavantajlı bölgelerdeki aileler ve çocukların uzaktan eğitime ulaşmada zorluklar yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aksoy'a (2020) göre uzaktan eğitim içerisinde bulunan çağa uyum sağlamaktır. Ancak bununla birlikte ailelerin fiziki ve ekonomik açıdan yetersizliklerinin olması durumunda çeşitli sınırlılıkların yaşanması da söz konusudur. Yine benzer bir araştırma sonuçlarına göre, fırsat eşitsizliği olan bölgelerde çocukların okuldan uzak kalmasının öğrenme ile ilgili sorunların yanında sosyal ve duygusal sorunlara da yol açtığı vurgulanmıştır (Giannini ve Lewis, 2020). Benzer bir araştırma sonucuna göre de çocukların hafta sonları ya da yaz tatilleri de dahil olmak üzere okula gidemediği zamanlarda daha az aktif oldukları, ekran sürelerinin attığı, uyku sürelerinin olumsuz etkilendiği ve daha sağlıklı bekledikleri görülmüştür (Wang, Zhang, Zhao, Zhang ve Jiang, 2020).

Yapılan başka araştırmalarda da uzaktan eğitimin kalitesini etkileyen en önemli unsurların öğrenme-öğretme kaynakları ile materyaller olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin etkili olması için materyallerin yeterli olması gerekmektedir (Hebecci, Bertiz ve Alan, 2020). Ülkemizde bu konularda sınırlılıklar meydana geldiği görülmektedir.

Network of Experts working on the Social dimension of Education and Training (NESET) Raporu (2021) incelendiğinde erişilebilirliğin altının çizildiği görülmektedir. Ne yazık ki pandemi özellikle dezavantajlı grupları olumsuz etkilemiştir. Bazı ülkelerde dezavantajlı grupları desteklemek adına çeşitli önlemler alınmıştır ancak genel olarak bunların yeterli olmadığı görülmektedir. Yine aynı raporda öğretmenlerin desteklenmesi gerektiğinden ve müfredatın gözden geçirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu ve bunun gibi beklenmedik durumlarda kullanılabilecek yeni bir program oluşturulması ya da var olan programların güncellenmesinin gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Sonuç olarak araştırmadan elde edilen veriler ve literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda benzer sonuçlar görülmektedir. Uzaktan eğitimin, okul öncesi dönemde diğer kademelere göre daha zor olduğu görülmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için uzaktan eğitim kavramı sıklıkla kullanılabilecek bir yöntem değildir. Yine de bu ve bunun gibi salgın durumlarında çocuklara verilebilecek en doğru eğitimin uzaktan eğitim olduğu bilinmektedir. Ancak araştırma sonuçlarına göre; uzaktan eğitimde çocukların ekran sürelerine mutlaka dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu dönemde çocuklar için bir eğitim kaygısına kapılmak yerine çocukların sosyallikleri ve hareket ihtiyaçları desteklenmelidir. Çocukların birbirlerini ve öğretmenlerini görmeleri sağlanmalı, aralarındaki bağın kopmaması desteklenmelidir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bilgiler ışığında bundan sonra bu konu ile ilgili araştırma gerçekleştirmek isteyen araştırmacılara bazı önerilerde bulunulabilir:

1.Okul öncesi dönemde uzaktan eğitim konusunda sınırlı sayıda araştırma vardır. Bu konudaki araştırmaların farklı gruplar ile (örneğin okul öncesi dönem çocuklarından görüş alınması gibi) genişletilmesi önerilebilir.

2.Uzaktan eğitim süreci ile ilgili daha az örneklem grubu ile (öğretmenler, aileler, akademisyenler, sivil toplum kuruluşu üyeleri) daha derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmesi önerilebilir.

3.Uzaktan eğitim süreçlerinin konusunda büyük ölçekli araştırmalar yapılarak tüm paydaş grupları ile ayrı ayrı çalışılabilir.

Çalışmanın bulguları ışığında ailelere ve öğretmenlere bazı önerilerde bulunulabilir:

1.Ailelere; çocukları için aile eğitimlerinin önemini fark etmeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda aile eğitimlerine katılmaları önerilebilir.

2.Öğretmenlerin teknolojik araç gereçleri kullanma konusunda hizmet içi eğitimleri takip edip mutlaka bu tarz etkinliklere katılmaları önerilebilir.

3. Her iki grubunda kendini geliştirmek ve çağa ayak uydurmak adına teknolojik okuryazarlıklarını geliştirmeleri önerilebilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle politika yapıcılara ve karar vericilere yönelik de bazı önerilerde bulunulabilir:

1. Milli Eğitim Bakanlığı desteği ile olası salgın vb. olağanüstü durumlarda alternatif olarak kullanılmak üzere bir uzaktan okul öncesi eğitim programı geliştirilmesi ya da mevcut programa bu yönde bazı güncellemeler yapılması önerilebilir.

2. Öncelikle bu tür durumlardan daha çok etkilenen şartları elverişsiz yerlerde yaşayan çocuklar ve aileler için ek destek paketleri işe koşulabilir.

3. Mevcut okul öncesi eğitim programı pandemi sonrası çocukların değişen ihtiyaçlarına uygun ve bilinçli teknolojik okuryazarlıklarını arttırmaya yönelik yeni kazanımlar ve göstergelerle zenginleştirilebilir.

4. Öğretmenlerin olası ihtiyaç durumlarına hazırlıklı olmalarını desteklemek üzere uzaktan eğitim verme yeterliliklerini arttırmaya yönelik hizmet içi eğitimler ve kurslar düzenlenebilir.

5. Ailelerin bilinçli teknolojik okuryazarlıklarını desteklemek üzere ücretsiz aile eğitimleri düzenlenebilir.

6. Dezavantajlı bölgelerdeki aileler, öğretmenler ve çocuklar tespit edilip gerekli destek sağlanabilir.

7. Bu ve bunun gibi zamanlarda kullanılmak üzere bir “uzaktan eğitim modeli” alanında uzman tüm paydaşlar bir araya gelerek en kısa zamanda tasarlanabilir.

Kaynakça

Akgül, A. ve Kaptı, A. (2010). Türkiye'nin Uyuşturucu ile Mücadele Politikası: Politika Süreç Analizi. *Reserch Gate*.

Akın, F. ve Aslan, N. (2021). Covid 19 pandemisinde okul öncesi dönemdeki öğrencilerin uzaktan eğitimi: bir eylem araştırması. *Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi*, 2(1).

Akkaş Baysal, E., Ocak, G. ve Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının eba ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.

Akosmanoğlu, E. ve Bedel, A. (2021). Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberliğinin (OBADER) annelerin çocuklarına karşı tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 44-65.

Aksoy, P. (2020). Koronavirüs salgını ile ortaya çıkan sürecin okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin ebeveyn algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 13(81), 115-138.

Akyar, A. N. ve Yurdakal, İ. H. (2021). Erken çocukluk öğretmenlerinin acil uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi*, 3(2), 6-14.

Altıparmak, M., Kapıdere, M. ve Kurt, İ. D. (2011). E-Öğrenme ve Uzaktan Eğitimde Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri. *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri Kitabı içinde* (s. 319-327). Malatya.

Anggraini, K. (2020). readiness and involvement of early childhood teachers in east java during the covid-19 pandemic through online learning. *Magister Scientiae*, 49(2).

Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 149-166.

Apaydın, Y. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Teknoloji Kullanımı: Uzaktan Eğitim İçin Alternatifler*. İstanbul: Tohum Yayıncılık.

Aral, N. ve Kadan, G. (2021). Pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 99-114.

Aral, N., Fındık, E., Öz, S., Kurtoğlu Karataş, B., Güneş, L. C. ve Kadan, G. (2021). Covid 19 pandemi sürecinde okul öncesi dönemde uzaktan eğitim: deneysel bir çalışma. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 16(2), 1105-1124.

Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2000). *Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları*. İstanbul : Ya-pa yayınları.

Arı, A. G. ve Kanat, M. H.(2020). Covid-19 (koronavirüs) üzerine öğretmen adaylarının görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı)*, 459-492.

Arıca, T. (2015). *Siber alemin avatar çocukları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Arık, B. M. (2020). *Türkiye’de koronavirüsün eğitime etkileri-I*. Erişim adresi: <https://www.egitimreformugirisimi.org/turkiyede-koronavirusun-egitime-etkileri/#more-12515>. Erişim Tarihi: 05.12.2020.

Arslan, A. (2020). Öğretmen adayları perspektifinden pandemi öncesi ve sonrası öğrencilere kazandırılması gereken 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 553-571.

Arslan, Y. ve Şumuer, E. (2020). Covid 19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 201-230.

Aslanargun, E. ve Tapan, F. (2011). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238.

Atmaca, R.N., Akduman, G.G., ve Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 157-173.

Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.

Aytekin, H. (2001). *Okul öncesi eğitim programları içinde oyunun çocuğun gelişimine olan etkileri*. (Doktora Tezi). Türkiye Cumhuriyeti Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Babaroğlu, A. (2018). Eğitim ortamları açısından okul öncesi eğitim kurumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1313-1330.

Bağçeli Kahraman, P. ve Apak, Y. M. (2021). Preschool teacher opinions on adaptation to school during the Covid-19 pandemic. *International Online Journal of Primary Education (IOJPE)*, 10(2), 432-455

Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies Dergisi*, 15(4).

Balaban, M. E. (2012). Dünyada ve Türkiye’de uzaktan eğitim ve bir proje önerisi. Bilgiye Erişim ve Paylaşım Projesi: Uzaktan Eğitim.

Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. London: Sage Publications.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (Cilt 28). Ankara: Pegem Akademi.

Cahapay, M. B. (2020). Rethinking Education in the New Normal Post-COVID-19 Era: A Curriculum Studies Perspective. *Aquademia*, 4(2), 1-5.

Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

Chelghoum, A. & Chelghoum, H. (2020). The covid-19 pandemic and education: big changes ahead for teaching in algeria. *ALTRALANG Journal*, 2(2), 118-132.

Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.

Demir, D., Özdiñç, F. ve Ünal, E. (2018). Eğitim bilişim ağı (EBA) portalına katılımın incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2).

Demirbilek, Y., Pehlivanürk, G., Özgüler, Z. Ö. ve Meşe, E.A. (2020). COVID-19 outbreak control, example of ministry of health of Turkey. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 50, 489-494.

Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş. İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Demir Öztürk, E., Kuru, G. ve Demir Yıldız, C. (2020). Covid-19 pandemi günlerinde anneler ne düşünür çocuklar ne ister? anne ve çocuklarının pandemi algısı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 204-220.

Dinçer, S. (2018). Content analysis in for educational science research: meta-analysis, meta-synthesis, and descriptive content analysis. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.

Drouin, M., McDaniel, B. T., Pater, J., & Toscos, T. (2020). How parents and their children used social media and technology at the beginning of the COVID-19 pandemic and associations with anxiety. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(11), 727-736. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0284>.

Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.

Durak, G., Çankaya, S. ve İzmirli, S. (2020). Covid-19 pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 14 (1), 787-809.

Dwivedi, Y. K., Hughes, D. L., Coombs, C., Constantiou, I., Duan, Y., Edwards, J. S., Gupta, B., Lal, B., Misra, S., Prashant, P., Raman, R., Rana, N. P., Sharma, S. K., & Upadhyay, N. (2020). Impact of covid-19 pandemic on information management research and practice: transforming education, work and life. *International Journal of Information Management*, 55, 1-20.

Efe, M. ve Temel, Z. F. (2018). Okul öncesi dönem 48-66 ay çocuklarına etkileşimli kitap okuma programının yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 257-283.

Eğitim Bilişim Ağı. (2020). *TRT Eba Tv Yayın Akışı*. Erişim Adresi: https://eba.gov.tr/?gclid=CjwKCAjwn8SLBhAyEiwAHNTJbRFuQT3TnEjbqp0soIGTyBNmA4xa1SDvawyreulaoFOduquXPAFhoCcAMQAvD_BwE. Erişim Tarihi: 29.06.2021.

Engin, M. (2011). Research diary: A tool for scaffolding. *International Journal of Qualitative Methods*, 10(3), 296-306.

Er Tüküresin, H. (2020). Covid-19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 597-618.

Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi.

Eti, İ. ve Karaduman, B. (2020). Covid-19 pandemi sürecinin öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 635-656.

Feng, X., Yu, T., Hu, X., & Fan, K. (2020). A Brief Discussion About the Impact of Coronavirus Disease 2019 on Teaching in Colleges and Universities of China. 2020. *Int onal Conference on E-Commerce and Internet Technology (ECIT)*.de sunulan bildiri.

Giannini, S. & Lewis. G. (2020). There ways to plan for equitty during the coronavirus school closures. Erişim Adresi: <https://gemreportunesco.wordpress.com/2020/03/25/three-ways-to-plan-forequity-during-the-coronavirus-school-closures/>. Erişim Tarihi: 31.12.2020.

Gierueld JDJ., Tilburg TV. & Dvkstra PA. (2006). *Loneliness and Social Isolation*. *The Cambrdce Handbook of Personal Relationships*: 485-500.

Gupta, A. & Goplani, M. (2020). Impact of COVID-19 on educational institution in India. *Purakala Journal UGC Care Journal*, 31(21), 661-671. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3679284.

Göker, M. E. ve Turan, Ş. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde problemlı teknoloji kullanımı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108-114.

Gören, S. Ç., Gök, F. S., Yalçın, M. T., Göregen, F. ve Çalışkan M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 69-94.

Greenhow, C. & Chapman, A. (2020). Social Distancing Meet Social Media: Digital Tools for Connecting Students, Teachers, and Citizens in an Emergency. *Information and Learning Sciences*, 121 (5/6), 341-352.

Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gümüşgöl, O. ve Aydoğan, R. (2020). Yeni tip koronavirüs-covid 19 kaynaklı evde geçirilen boş zamanların ev içi rekreatif oyunlar ile değerlendirilmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 107-114.

Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların duygusal gelişimine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35).

Hapsari, S. M., Sugito, S., & Fauziah, P. Y. (2020). Parent's involvement in early childhood education during the covid-19 pandemic period. *Jurnal Pendidikan Progresif*, 10(2), 298-311. <https://doi.org/10.23960/jpp.v10.i2.202014>.

Hebecci, M. T., Bertiz, Y. & Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the coronavirus (covid-19) pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.

Honigsbaum, M. (2009). Historical keyword pandemic. *The Lancet*, 373, 1939.

İçişleri Bakanlığı. (2020). *65 Yaş ve Üstü ile Kronik Rahatsızlığı Olanlara Sokağa Çıkma Yasağı Ek Genelgesi*. Erişim Adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/65-yas-ve-ustu-ile-kronik-rahatsizligi-olanlara-sokaga-cikma-yasagi-ek-genelgesi>. Erişim Tarihi: 29.03.2020.

İnan, H. Z. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde okul öncesi eğitimin yeniden yapılandırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 831-849.

İnci Kuzu, Ç. (2020). Covid 19 pandemisi sürecinde uygulanan ilköğretim uzaktan eğitim programı (eba tv) ile ilgili veli görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 505-527.

İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. (4.B.). Ankara: Pegem Akademi.

Kalman, R., Macias Esparza, M. & Weston, C. (2020). Student views of the online learning process during the covid-19 pandemic: a comparison of upper-level and entry-level undergraduate perspectives. *Journal of Chemical Education*.

Karaağaçlı, M. (2008). İnternet teknolojileri destekli uzaktan eğitimde sosyal kazanımlar gereksinimi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 1(2), 63-73.

Karaboğa, T. (2007). Bir kitle iletişimsizlik aracı olarak televizyon. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 25-34.

Keleş, H. M., Atay, D. ve Karanfil, F. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde okul müdürlerinin öğretim liderliği davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 155-174.

Keskin, M. ve Kaya, D. Ö. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.

Kim, J. (2020). Learning and teaching online during covid-19: experiences of student teachers in an early childhood education practicum. *International Journal of Early Childhood*, 52, 145–158.

Konca, A. S. ve Çakır, T. (2021). Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitim ile Okul Öncesi Eğitimden İlkokula Geçiş Hakkında Veli Görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352307>.

Kone, M. (2021). Covid-19 pandemic and education inequality issue in ivory coast. *American Research Journal of Humanities & Social Science (ARJHSS)*, 4(12), 79-89.

Kundu, B. & Bhowmik, D. (2020). Societal impact of novel corona virus (covid-19 pandemic) in India. Erişim Adresi: <https://ideas.repec.org/p/osf/socarx/vm5rz.html>. Erişim Tarihi: 30.12.2020.

Lau, J., Yang, B., & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral? Erişim adresi: <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral>. Erişim Tarihi: 25. 03. 2021.

Midkiff, S. P. ve Dasiva, L. A. (2011). Leveraging the Web for Synchronous Versus Asynchronous Distance Learning. (www.shockandawe.us/mscis/313/Midkiff.pdf 2012).

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis: an expanded sourcebook. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). Kreşlerde, gündüz bakımevlerinde ve okul öncesi eğitim kurumlarında alınması gereken önlemler. Bölüm 43. COVID-19 salgın yönetimi ve çalışma rehberi. 209-216. 10 Kasım 2021 tarihinde <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/salgın-yonetimi-ve-calisma-rehberi.html> adresinden erişildi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020a). *16-20 nisan 2020 tarihleri arasında ikinci ara tatil, 23-27 mart 2020 tarihleri arasında ise uzaktan eğitim yöntemi ile eğitim ve öğretime devam edilmesi ve yönetici ve öğretmenlere genel-idari izinli olması ile ilgili resmi yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/17/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020b). *Sanal sınıf uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/15/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020c). *Eba canlı sınıf özelliğinin açılması konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/15/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020d). *Covid-19 kapsamında kamu çalışanlarına yönelik ilave tedbirler hakkında genelge (koronavirüs tedbirleri)*. Erişim Adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/15/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020e). *Özel okul öncesi eğitim kurumları ve yaz okulları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/13/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020f). *Haziran 2020 mesleki çalışma programı konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/12/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020g). *Temel eğitim genel müdürlüğünün 2020-2021 eğitim öğretim yılı sene başı iş ve işlemleri konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/12/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020h). *Haziran 2020 mesleki çalışma programı konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/11/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020ı). *2020-2021 eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimi konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/11/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020i). *Temel eğitim genel müdürlüğünün 2020-2021 eğitim öğretim yılı sene başı iş ve işlemleri konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/10/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020j). *31 ağustos 2020 tarihinde başlayacak “eğitim programı” konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/10/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020k). *Koronavirüse karşı alınacak tedbirler konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/10/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020l). *Okul çalışma planı konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/9/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020m). *Yüz yüze eğitime ilişkin açıklamalar konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/9/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020n). *Temel eğitim genel müdürlüğünün yüz yüze ve uzaktan eğitim konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/8/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020o). *16-20 kasım mesleki çalışma programı ve çevrim içi mesleki çalışma programı konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/7/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020ö). *Yüz yüze eğitime ara verilmesi konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/7/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020p). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitim konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/7/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020r). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verilmesi konulu yazı*. Erişim adresi: [OKUL-ONCESINDE-YUZ-YUZE-EGITIME-ARA-VERILMESI-KONULU-YAZI.pdf](https://www.maarifmevzuati.com/page/7/). Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020s). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yüz yüze eğitim konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/6/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020ş). *Ölçme ve değerlendirme uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/6/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2020t). *Uzaktan eğitim sürecinin detayları*. Erişim adresi: <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-surecinin-detaylari/haber/21990/tr>). Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *18 eylül'e kadar sürecekt uzaktan eğitim döneminin yol haritası*. Erişim Adresi: [18 EYLÜL'E KADAR SÜRECEK UZAKTAN EĞİTİM DÖNEMİNİN YOL HARİTASI \(meb.gov.tr\)](https://www.meb.gov.tr/18-eylul-e-kadar-surecek-uzaktan-egitim-doneminin-yol-haritasi). Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021a). *Temel eğitim genel müdürlüğünün ölçme ve değerlendirme uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/6/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021b). *Temel eğitim genel müdürlüğü yüz yüze eğitim uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/5/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021c). *Temel eğitim genel müdürlüğünün yüz yüze eğitim ve sınav uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/5/>. Erişim Tarihi: 21. 04. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021d). *Yüz yüze ve uzaktan eğitim uygulamaları konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/4/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021e). *Uzaktan eğitim faaliyetleri konulu yazı*. Erişim adresi: [28.04.2021.TEMEL-EGITIM-GENEL-MUDURLUGUNUN-UZAKTAN-EGITIM-FAALİYETLERI-KONULU-YAZISI.pdf](https://www.maarifmevzuati.com/page/4/). Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021f). *Temel eğitim genel müdürlüğünün yüz yüze ve uzaktan eğitim uygulamaları konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/3/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021g). *Temel eğitim genel müdürlüğü yüz yüze ve uzaktan eğitim uygulamaları konulu yazısı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/3/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021h). *2020-2021 eğitim ve öğretim yılı faaliyetleri konulu yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/3/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021ı). *2021-2022 eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimi ile ilgili yazı*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/3/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2021i). *2021-2022 eğitim ve öğretim yılı çalışma takvimi*. Erişim adresi: <https://www.maarifmevzuati.com/page/2/>. Erişim Tarihi: 25. 10. 2021.

Mevzuat Bilgi Sistemi. (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5'den> alınmıştır.

Muhdi, Nurkolis & Yuliejantiningasih, Y. (2020). The implementation of online learning in early childhood education during the covid-19 pandemic. *Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 14(2).

Mulenga, E. M. & Marb n, J. M. (2020). Is COVID-19 the gateway for digital learning in mathematics education? *Contemporary Educational Technology*, 12(2), 269.

NESET Analytical Report. (2021). *Governing quality early childhood education and care in a global crisis: first lessons learned from the covid-19 pandemic*. Erişim adresi: <https://nesetweb.eu/en/reports/analytical-reports/>. Erişim Tarihi: 03.01. 2022.

Nicomedes, C. J. C. & Avila, R. (2020). An analysis on the panic during covid-19 pandemic —through an online form. *Journal of Affective Disorders*, 276, 14-22.

MEB, (2013). *Okul  ncesi Eğitimle B t nleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.

Ok, B., Torun, N. ve Yazıcı, D. N. (2021). *Yeni normalin erken çocukluk dönemi üzerindeki etkilerinin ebeveyn görüşleri alınarak incelenmesi*. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, 35(2), 640-654.

Oktay, A. (2011). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul  ncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Orgil s, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C., & Espada, J. P. (2020). Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and Spain. Erişim Adresi: <https://psyarxiv.com/5bpfz/>. Erişim Tarihi: 10.01.2022.

Özer, M. (2020). Educational policy actions by the ministry of national education in the times of COVID-19. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129.

 zdoğan, A.  . ve Berkant, H. G. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.

Poyraz, H. ve Dere, H, (2001). *Okul  ncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Resmi Gazete. (2015). *Özel Kreş Ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş Ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik*. Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150430-4.htm>. Erişim Tarihi: 07.01.2022.

Rudd, K. & Macklin, J. (2007). *New Directions For Early Childhood Education, Universal access to early learning for 4 years olds*, Minister for Families-Community Services.

Sabatier, P.A. (1999). *Theories of the policy process: Theoretical lenses on public policy*. Boulder, Colorado: Westview Press.

Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. ve Taşkın, N. (2020). Eğitim paydaşlarının okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına ilişkin görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 36(1), 58-78.

Saltuk, M. C. ve Erciyes, C. (2020). Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 4(2), 106-120.

Samuelsson, I. P., Wagner, J. T. & Ødegaard, E. E. (2020). The coronavirus pandemic and lessons learned in preschools in norway, sweden and the united states: ome policy forum. *International Journal Of Early Childhood*, 20, 129-144.

Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.

Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 477-499.

Sirer, E. (2020). Eğitimin ekran üzerinden teknolojik dönüşümünde pandemi döneminin etkisi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29).

Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB). (2019). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2018-2019*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2018-2019/icerik/361>. Erişim Tarihi: 07.01.2022.

Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB). (2020). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019-2020*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2019-2020/icerik/396>. Erişim Tarihi: 07.01.2022.

Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB). (2021). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020-2021*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-20202021/icerik/424>. Erişim Tarihi: 07.01.2022.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Şahin, F. (2010) . *0-6 yaş çocukların temel gelişimsel özellikleri: Fiziksel ve sosyal duygusal gelişim*. D. İbrahim Hakkı (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi içinde* (s.170-206). Ankara: Pegem Akademi.

Telli, Y. S. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34.

Tezel Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Aile ve Toplum Dergisi*, 9(3), 12.

Trzcinska Krol, M. (2020). Students with special educational needs in distance learning during the COVID-19 pandemic – parents’ opinions. *Interdisciplinary Contexts of Special Pedagogy*, 29(2020), 173-174.

UNESCO. (2020a). *COVID-19 educational disruption and response*. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. Erişim Tarihi: 08.01. 2022.

UNESCO. (2021). *Education: From disruption to recovery*. Erişim Adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>. Erişim Tarihi: 08.01.2022.

United Nations (2020a). *Covid-19 Response*. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/un-coronavirus-commu-nications-team/united-nations-working-mitigate-covid-19-impact-children>. Erişim Tarihi: 08.01.2022.

United Nations Educational Scientific And Cultural Organization. (2020b). *290 million students out of school due to COVID-19: UNESCO releases first global numbers and mobilizes response*. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/news/290-million-students-outschool-due-covid-19-unesco-releases-first-global-numbersand-mobilizes>. Erişim Tarihi: 08.01.2022.

Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*. 25, 142-153.

Yamamoto, G. T. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.

Yaşar, M. C. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2), 201-209.

Yavuzer, H. (2002). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yeşilay, (2019). *Teknoloji Bağımlılığı*. Erişim Adresi: <http://www.yesilay.org.tr/tr/Bagimlilik/Teknoloji-Bagimliliği>. Erişim Tarihi: 06.12.2020.

Yeşilay. (2020). *Teknoloji Bağımlılığı*. Erişim Adresi: <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknolo>. Erişim Tarihi: 06.12.2020.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, N., (Edt: Sevinç, M.) (2003). *Türkiye 'de Okul Öncesi Eğitimi, Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4(1), 95-107.

Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H. ve Arın Yılmaz, D. (2020). Farklı öğrenim kademelerindeki öğrencilere verilen uzaktan eğitim hizmetinin veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 477-503.

Yılmaz, A. U. (2021). *Uygulamalı Uzaktan Eğitim*. İstanbul: Dikeyksen Yayın Dağıtım.

Yürek, E. (2021). *Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitimin uygulanabilirliğine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve alandaki akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Zehir, H., Zehir, K., Yalçın, F. A. ve Yalçın, M. (2019). Okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejiler. *Eğitimde Güncel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 88-103.

Zembat, R. (1998). *Okul Öncesi Eğitim Kurumları, 0-6 Yaş Anne-Baba ve Çocuk Rehberi*. İstanbul: Beyaz Gemi Yayınları.

Zheng, F., Khan, N. A., & Hussain, S. (2020). The covid-19 pandemic and digital higher education: exploring the impact of proactive personality on social capital through internet self-efficacy and online interaction quality. *Children and Youth Services Review*, 119, 1-9

Xie, Z., ve Yang, J. (2020). Autonomous learning of elementary students at home during the COVID-19 epidemic: A case study of the Second Elementary School in Daxie, Ningbo, Zhejiang Province, China. *Best Evidence of Chinese Education*, 4(2), 535-541.

Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>. 12.03.2021 tarihinde indirilmiştir.

Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J., and Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the Covid-19 outbreak. *Lancet*, 395, 945–947.

Watson, A. (2020). *Coronavirus impact: global in-home media consumption by country 2020*. Erişim adresi: <https://www.statista.com/statistics/1106498/h>. Erişim Tarihi: 26.06.2020.

World Health Organization. (2010). *What is a pandemic?*. Erişim Adresi: https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020a). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-22*. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200211-sitrep-22-ncov.pdf?sfvrsn=fb6d49b1_2. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020b). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-51*. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020c). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-1*. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200121-sitrep-1-2019-ncov.pdf?sfvrsn=20a99c10_4. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020d). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-3*. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200123-sitrep-3-2019-ncov.pdf?sfvrsn=d6d23643_8. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020e). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-46*. Erişim adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200306-sitrep-46-covid-19.pdf?sfvrsn=96b04adf_4. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

World Health Organization. (2020f). *Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report-56*. Erişim Adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200316-sitrep-56-covid-19.pdf?sfvrsn=9fda7db2_6. Erişim Tarihi: 20.07.2021.

Ekler

EK 1. Webinar 1-Onam Formu

ONAM FORMU

Covid-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Çalışmaları ve Deneyim Paylaşımı Odak Grup Çalışması (Webinar)

Gizlilik Sözleşmesi

Bilindiği gibi, 2019 yılında gerçekleşen Covid-19 pandemisi nedeni ile beklenmedik bir şekilde eğitim-öğretim süreci uzaktan eğitime dönüşmüştür. Amacı; uzaktan okul öncesi eğitim konusunda bu süreçte yaşananları analiz etmek, ortaya çıkan sorunları, çözüm önerilerini, deneyimleri saptamak ve olası çeşitli ihtiyaç durumlarında kullanılabilecek ülkemiz koşullarına uygun bir uzaktan okul öncesi eğitim modeli önermek olan çalışma için yapılacak webinara katılmayı kabul ediyorum. Herhangi bir sorunla karşılaşırsam araştırmacılar Doç. Dr. Nalan Kuru ve Bursa Uludağ Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Hatice Ağlamaz ile iletişime geçerek, çalışma ile ilgili sorularımı ve önerilerimi paylaşabileceğimi biliyorum.

Kendimle ilgili herhangi bir sakınca olmadığını anladım. “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Çalışmaları ve Deneyim Paylaşımı Webinarı” görüşmesinin Zoom adlı program üzerinden gerçekleştirileceğini ve Youtube’da canlı yayınlanacağını, yayının daha sonra analizinin yapılabilmesi amacı ile kaydedileceğini öğrendim. Ayrıca araştırmada ismimin yer almayacağını, bunun yerine bir araştırma numarası alacağını da öğrendim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası..... Tarih:

Araştırmacıların İletişim Bilgileri

Doç. Dr. Nalan Kuru
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.D.

Hatice Ağlamaz
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Yüksek
Lisans Öğrencisi

EK 2. Webinar 2-Onam Formu**ONAM FORMU**

Covid-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanılan Sorunlara Çözüm Önerileri Odak Grup Çalışması (Webinar)

Gizlilik Sözleşmesi

Bilindiği gibi, 2019 yılında gerçekleşen Covid-19 pandemisi nedeni ile beklenmedik bir şekilde eğitim-öğretim süreci uzaktan eğitime dönüşmüştür. Amacı; uzaktan okul öncesi eğitim konusunda bu süreçte yaşananları analiz etmek, ortaya çıkan sorunları, çözüm önerilerini, deneyimleri saptamak ve olası çeşitli ihtiyaç durumlarında kullanılabilecek ülkemiz koşullarına uygun bir uzaktan okul öncesi eğitim modeli önermek olan çalışma için yapılacak webinara katılmayı kabul ediyorum. Herhangi bir sorunla karşılaşırsam araştırmacılar Doç. Dr. Nalan Kuru ve Bursa Uludağ Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Hatice Ağlamaz ile iletişime geçerek, çalışma ile ilgili sorularımı ve önerilerimi paylaşabileceğimi biliyorum.

Kendimle ilgili herhangi bir sakınca olmadığını anladım. “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanılan Sorunlara Çözüm Önerileri Webinarı” görüşmesinin Zoom adlı program üzerinden gerçekleştirileceğini ve Youtube’den canlı yayınlanacağını, yayının daha sonra analizinin yapılabilmesi amacı ile kaydedileceğini öğrendim. Ayrıca araştırmada ismimin yer almayacağını, bunun yerine bir araştırma numarası alacağını da öğrendim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası..... Tarih:

Araştırmacıların İletişim Bilgileri

Doç. Dr. Nalan Kuru
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.D.

Hatice Ağlamaz
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Yüksek
Lisans Öğrencisi

EK 3. Webinar 3-Onam Formu

ONAM FORMU

Covid-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Neler Öğrendik Odak Grup Çalışması (Webinar)

Gizlilik Sözleşmesi

Bilindiği gibi, 2019-2020 yılında gerçekleşen Covid-19 pandemisi nedeni ile beklenmedik bir şekilde eğitim-öğretim süreci uzaktan eğitime dönüşmüştür. Amacı; uzaktan okul öncesi eğitim konusunda bu süreçte yaşananları analiz etmek, ortaya çıkan sorunları, çözüm önerilerini, deneyimleri ve bu süreçte neler öğrenildiğini saptamak ve olası çeşitli ihtiyaç durumlarında kullanılabilecek ülkemiz koşullarına uygun bir uzaktan okul öncesi eğitim modeli önermek olan çalışma için yapılacak webinara katılmayı kabul ediyorum. Herhangi bir sorunla karşılaşırsam araştırmacılar Doç. Dr. Nalan Kuru ve Bursa Uludağ Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Hatice Ağlamaz ile iletişime geçerek, çalışma ile ilgili sorularımı ve önerilerimi paylaşabileceğimi biliyorum.

Kendimle ilgili herhangi bir sakınca olmadığını anladım. “Covid-19 Pandemisinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yürütülen Uzaktan Eğitim Sürecinde Neler Öğrendik Webinarı” görüşmesinin Zoom adlı program üzerinden gerçekleştirileceğini ve Youtube’dan canlı yayınlanacağını, yayının daha sonra analizinin yapılabilmesi amacı ile kaydedileceğini öğrendim. Ayrıca araştırmada ismimin yer almayacağını, bunun yerine bir araştırma numarası alacağını da öğrendim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası..... Tarih:

Araştırmacıların İletişim Bilgileri

Doç. Dr. Nalan Kuru
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.D.

Hatice Ağlamaz
Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Yüksek
Lisans Öğrencisi

EK 4. Etik Kurul İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
 (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTISI

OTURUM TARİHİ
29 NİSAN 2022

OTURUM SAYISI
2022-04

KARAR NO 40: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Hatice AĞLAMAZ'ın, Doç. Dr. Nalan KURU'un danışmanlığında yürüteceği "Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Durumu: Süreç Analizi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Hatice AĞLAMAZ'ın, Doç. Dr. Nalan KURU'un danışmanlığında yürüteceği "Covid-19 Pandemi Sürecinde Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Durumu: Süreç Analizi" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak görüşme sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
 Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENTİPZ
 Üye

Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
 Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
 Üye

Prof. Gülay GÖĞÜŞ
 Üye

Prof. Dr. Alev SİNAR UGURLU
 Üye

ÖZ GEÇMİŞ

ÖZ GEÇMİŞ		
Adı Soyadı:	Hatice Ağlamaz	
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce	
Eğitim Durumu	Başlama-Bitirme	Kurum Adı
Lise	2010-2014	Keşap Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans	2015-2019	Ankara Üniversitesi
Yüksek Lisans	2019-2022	Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurum	Başlama-Ayrılma	Kurum Adı
1.	2020-Halen	Ağrı Patnos Baba Ocağı Anaokulu
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar	-	
Katıldığı Proje ve Toplantılar	-	
Yayınlar:	-	
Diğer:		
Tarih		
İmza		
Adı-Soyadı		Hatice Ağlamaz